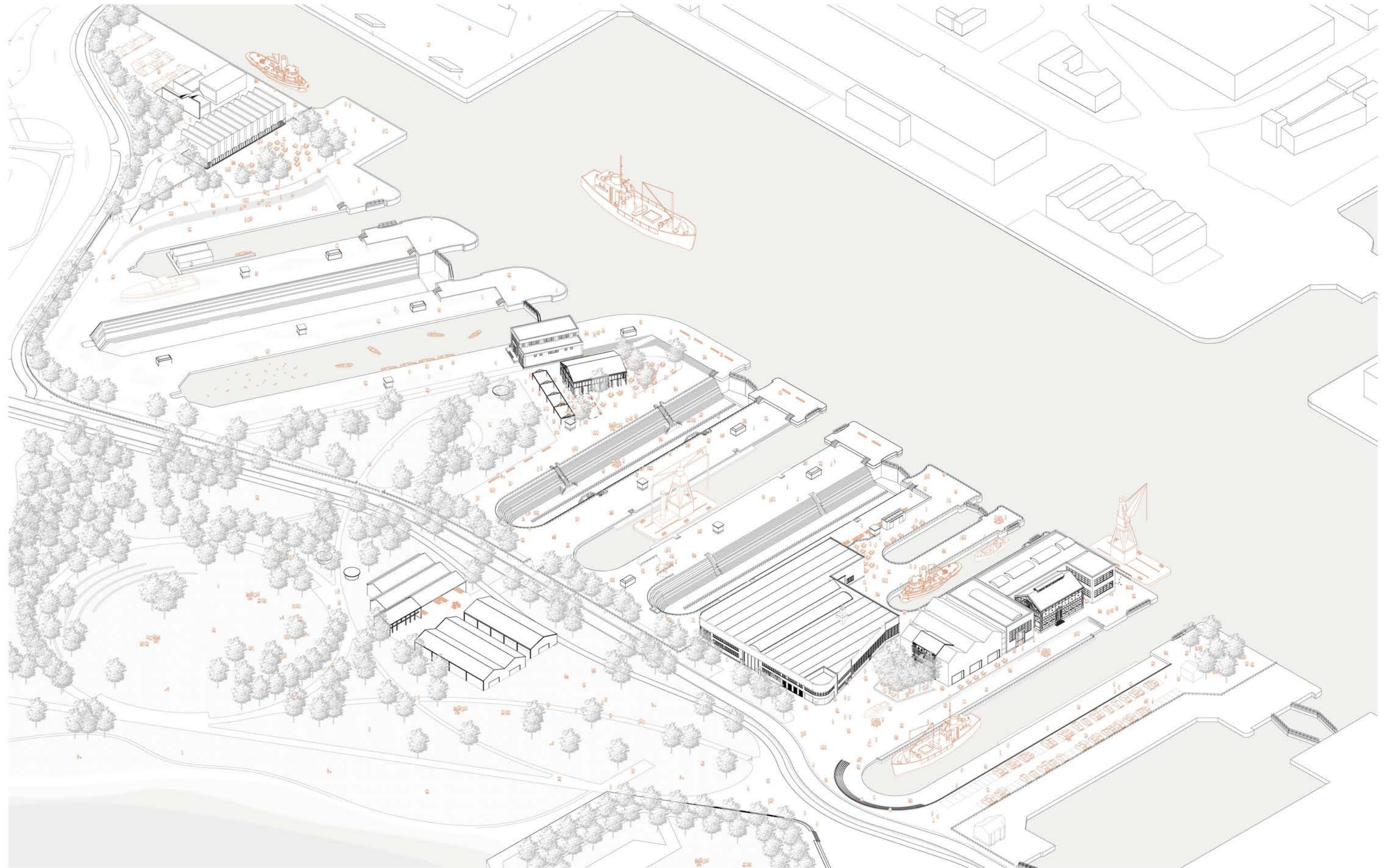

MASTERPLAN DROOGDOKKENSITE

DATUM

15 juni 2022

OPDRACHTGEVER

AG Vespa

Annelien Grandry, Greet Compeers

OPDRACHTNEMER

Atelier Kempe Thill

Oliver Thill, Jelmer Buurma, Sjors Hagenbeek

Origin Architecture & Engineering

Barbara Pecheur, Charlotte Loosen, Hendrik Heirbaut

LAND landschapsarchitecten

Koen Hauspy, Dave Depetter

Bollinger + Grohmann

Kenny Verbeeck, Birger Steffe

Studie10

Werner Goris

CONTACT

0031 10 750 37 07

office@atelierkempethill.com

INHOUDSOPGAVE

VISIE OP DE OPGAVE

Op de grens van stad en haven
Stapsgewijze ontwikkeling van de site
Synthese masterplan

p. 4
p. 5
p. 6
p. 7

VISIE ERFGOED

Waardestelling
Thematische wandelingen
Restauratie dokken en leidingstelsel
Uitgangspunten masterplan

p. 8
p. 10
p. 13
p. 15
p. 16

VISIE PUBLIEKE RUIMTE

Programmatie van het dokkenlandschap
Mobiliteit
Toegankelijkheid, afsluitbaarheid en valbeveiliging
Verhardingen
Groen en biodiversiteit
Beeldkwaliteit van het dokkenlandschap
Verlichting
Juridisch-ruimtelijk kader
Planzooms per deelgebied

p. 17
p. 18
p. 19
p. 20
p. 21
p. 22
p. 23
p. 25
p. 26
p. 27

VISIE ARCHITECTUUR

Juridisch-ruimtelijk kader
AWN ensemble
Groene vinger
Schepenhof
Noordelijke kop en HUB hulpdiensten
Bijgebouwen

p. 35
p. 36
p. 37
p. 47
p. 49
p. 51
p. 53

VISIE OP DE OPGAVE

Met de ontwikkeling van de Droogdokkensite onderstreept de stad haar identiteit als havenstad en stad aan de stroom. Hier versterken de erfgoedwaarden van de site, het maritiem, haven- & industrieel erfgoed van de stad en particuliere vaartuigen met erfgoedwaarden elkaar. Aangevuld met partners die hun blik richten op de haven van vandaag en in de toekomst.

De Droogdokkensite vertelt een verhaal complementair aan de permanente havenopstelling in het MAS, de collectie havenkranen op de Rijnkaai, het Red star Line museum, het Havenhuis en het Havenbelevingscentrum. De centrale opdracht is beleving, kennisoverdracht, presentatie en behoud van maritiem, haven- en industrieel erfgoed met een blik op de toekomstige (duurzame) haven.

De gemeenschappelijke ambitie van de Droogdokkensite is een ontmoetingsplek te creëren gericht op beleving van maritiem erfgoed, havenerfgoed en de actuele en toekomstige havendynamiek. De voornaamste doelen zijn het behoud van erfgoed en kennisoverdracht en de bezoeker dichterbij de haven en het water te krijgen. Hiervoor wordt de Droogdokkensite de komende jaren getransformeerd tot maritieme belevingssite: een levendige en publieke plek met een sterke focus op maritiem erfgoed en havenbeleving, maar ook ruimte voor cultuur, onderwijs, recreatie en natuur. De site blijft een integraal onderdeel van het historisch havenlandschap, en gaat tegelijkertijd een sterke relatie aan met het nieuwe Droogdokkenpark en de sociaal-economische activiteiten binnen het maritieme kwartier van Antwerpen, waaronder jeugdwerking en sociale tewerkstelling.

Het masterplan is een concrete toekomstvisie voor de gehele site, waarin de hierboven genoemde ambities van de verschillende bouwheren en partners worden vastgelegd en op elkaar zijn afgestemd. Daarnaast is het masterplan afgestemd op de ruimtelijke ontwikkelingen in de directe omgeving van de site, zoals de Scheldekaaien, de Royerssluis, het Droogdokkenpark en de ontwikkeling van het Eilandje.

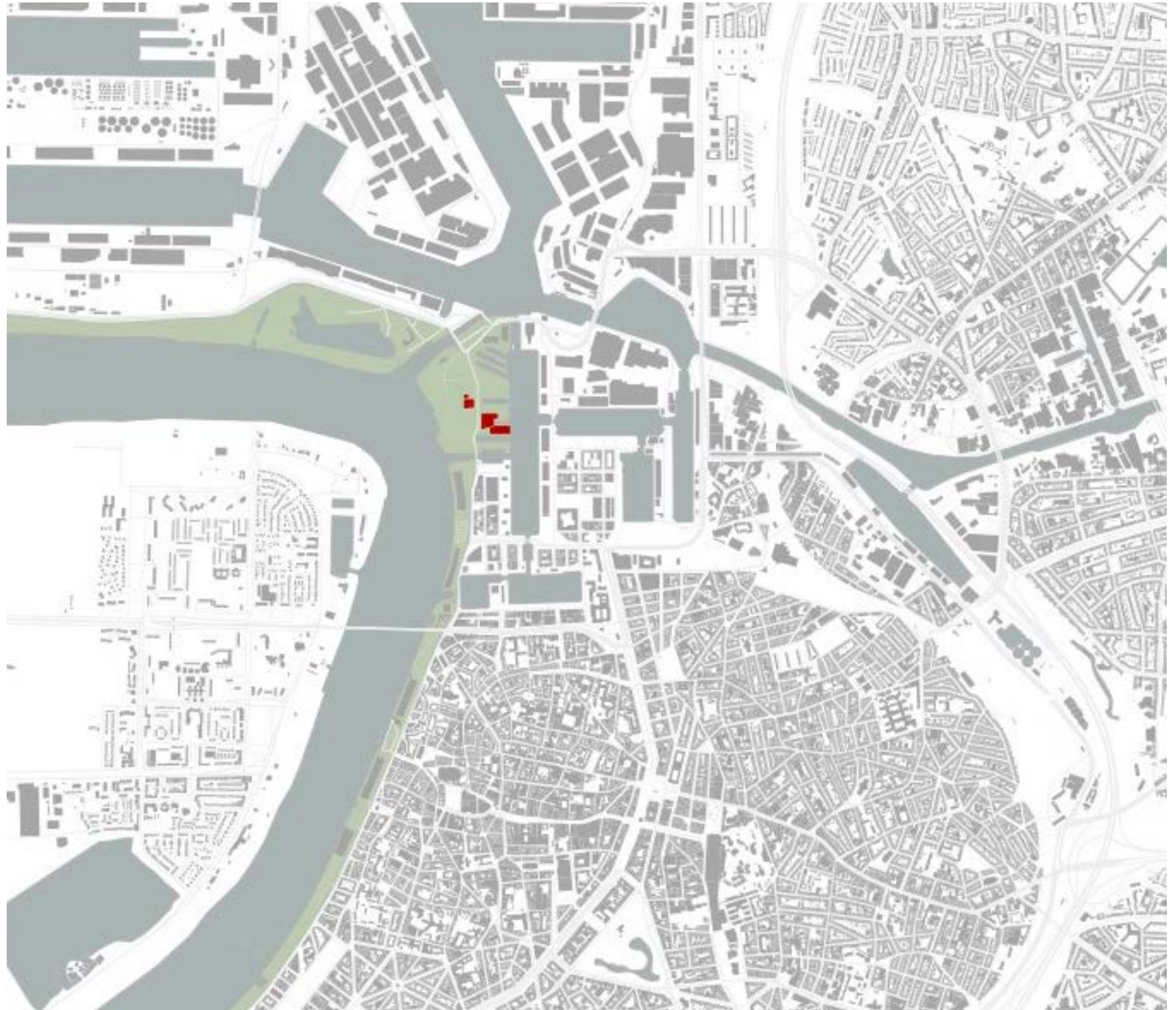
Op de grens van stad en haven

Het droogdokkeneiland ligt op een unieke positie in Antwerpen, op de grens van de stad en haven aan de Scheldebocht. Historisch gezien was het Droogdokkeneiland altijd onderdeel van de haven, een pragmatische en dynamische omgeving. Het karakter en de ligging van de site zijn daarmee ook zeer geschikt om het verhaal van de haven en de maritieme geschiedenis en toekomst van Antwerpen te vertellen, onder andere aan de hand van het droogdokkenlandschap en het maritiem patrimonium.

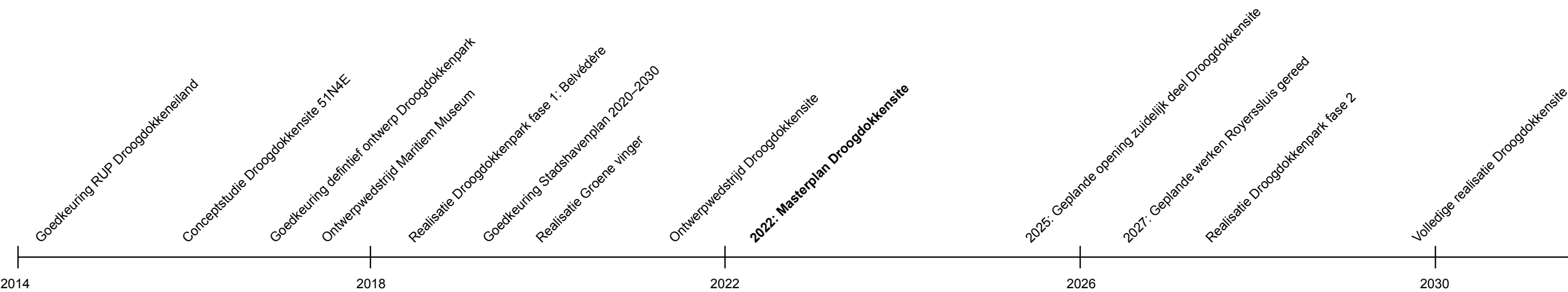
De afgelopen decennia is de haven uit de binnenstad van Antwerpen verdwenen. Het dokkenlandschap en de aanwezige bebouwing is een van de weinige echte tegenhangers in deze beweging, en biedt daarmee kansen om de echte maritieme sfeer te behouden op het Droogdokkeneiland. De Droogdokkensite is ook aan het veranderen en zal de komende jaren verder herontwikkeld worden. We stellen voor om hierbij het open en veranderlijke karakter en de maritieme sfeer van de site zoveel mogelijk te behouden.

Uitvalsbasis om de haven te ontdekken

De Droogdokkensite vormt ook het startpunt om de haven van nu en de toekomst te ontdekken. Vanuit het havenbelevingscentrum worden hiervoor rondleidingen georganiseerd, waarbij de moderne havens ten noorden en westen van de site bezocht worden. Hiervoor worden de nodige faciliteiten aangeboden, zoals stopplaatsen voor touringbussen. Daarnaast wordt onderzocht of het ook mogelijk is om via het water de haven verder te ontdekken.

Stapsgewijze ontwikkeling van de site

Voortraject en samenhang met beleidsdocumenten

Het voorliggende masterplan staat niet op zichzelf. Het plan borduurt voort op verschillende ontwerp- en beleidsdocumenten die de afgelopen jaren zijn opgesteld en goedgekeurd. Het masterplan houdt onder andere rekening met het RUP Droogdokeneiland, het stadshavenplan, het definitief ontwerp Droogdokenpark en de werken aan de Royerssluis. Het Masterplan is een verdere verfijning van het wedstrijdontwerp. Het voorliggende masterplan is besproken met de verschillende diensten, bouwheren, gebruikers en andere belanghebbenden. De adviezen en wensen van deze partijen zijn vertaalt naar een integraal masterplan, als kader voor het ontwerp van de omgeving en de diverse gebouwen op de site.

Masterplan als kader voor verdere ontwikkeling van de site

Het masterplan schetst een eindbeeld voor de gefaseerde ontwikkeling van de site die de komende jaren zal plaatsvinden. Duidelijke uitgangspunten worden gecombineerd met de nodige ruimte en flexibiliteit voor voortschrijdend inzicht gedurende het ontwerp- en ontwikkelproces van de gehele site. De komende jaren werken de opdrachtgevers en het ontwerpteam samen aan het ontwerp en de realisatie van het meest publieke zuidelijke deel van de site, met de gebouwenclusters AWN1 en AWN2. Parallel aan de ontwikkelingen rondom de site (Royerssluis, Droogdokenpark) zal het noordelijke deel van de site ook worden herontwikkeld, de exacte timing van dit deel hangt af van de uitvoering van de Royerssluis en financiering van de verdere ontwikkeling van de Droogdokkensite na 2025. De site wordt dus stapgewijs ontwikkeld van zuid naar noord.

Partners op de site

De Droogdokkensite wordt ontwikkeld door twee bouwheren en diverse partners. Een deel daarvan heeft de afgelopen jaren de site al in gebruik genomen en de bijzondere potentie van de plek aangetoond. Het masterplan houdt rekening met de bestaande en nieuwe partners op de site. Iedereen krijgt zijn eigen plek op de site, maar ook samenwerking en het delen van faciliteiten tussen de verschillende partners wordt gestimuleerd.

Droogdokkensite

AG Vespa is gedelegeerd bouwheer voor een diverse groep partners op de site vanuit de stad Antwerpen, die voornamelijk gericht zijn op het maritiem erfgoed, educatie en jeugdwerking. De projecten waar zij aan werken hebben een culturele en sociaaleconomische component. De centrale regie van de site ligt bij de bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijtijdsbeleving (TV), cultuur (MAS) van de stad Antwerpen. Zij zijn verantwoordelijk voor het bewaken van de inhoudelijke visie en faciliteren de partners in het gebruik van de site binnen de gestelde ambitie(s). Daarnaast zijn er een aantal VZW's aanwezig op de site, zoals Stormkop, Piazza, Stab, Rupel, MPM, Gatam en Instroom.

Bedrijfseenheid Talentontwikkeling en Vrijtijdsbeleving Stad Antwerpen (TV)

- MAS collectie en site beheer (TV cultuur)
- Behoud en beheer (TV Cultuur)
- Sociale tewerkstelling (TV Cultuur)
- Partners varend ergoed (via TV Cultuur)
- Jeugdwerking (TV jeugd)

Bedrijfseenheid Maatschappelijke veiligheid (MV)

- stadshavendienst
- werkstraf en bemiddeling

Bedrijfseenheid Stadsontwikkeling

- Buitenaanleg

Havenbelevingscentrum

De Provincie Antwerpen is bouwheer voor het Havenbelevingscentrum. Het Havencentrum is vandaag nog gevestigd in Lillo. Het nieuwe Havenbelevingscentrum op de Droogdokkensite is een samenwerking tussen APB Havencentrum en Havenbedrijf Antwerpen-Brugge. Het is de ambitie om bezoekers een interactieve havenbeleving te bieden ter versterking van het maatschappelijk draagvlak voor de economische activiteit in het havengebied. Het havenbelevingscentrum verenigt 3 functies: algemeen bezoekerscentrum gericht op het brede publiek, een educatieve leeromgeving gericht op jongeren en onderwijs en een jobinfopunt. Havenbeleving in een hedendaags en toekomstgericht duurzaam kader is het verbindend element. De gebruikers van de infrastructuur van het havenbelevingscentrum bestaan uit een zeer nauwe samenwerking tussen twee identiteiten: het APB Havencentrum en het Havenbedrijf Antwerpen-Brugge.

Het Havencentrum is een autonoom provinciebedrijf met als missie jongeren informeren, sensibiliseren en enthousiasmeren om het maatschappelijk draagvlak voor de haven (maritiem, industrie & logistiek) te versterken en hen tewerkstellingskansen te tonen. Het Havenbedrijf Antwerpen-Brugge speelt een onmisbare rol in de dagelijkse werking van de haven. Zo beheert en onderhoudt het Havenbedrijf Antwerpen-Brugge de dokken, bruggen, sluizen, kaaimuren en gronden. Het is ook verantwoordelijk voor een vlot en veilig scheepvaartverkeer in het Antwerpse havengebied. Verder zorgen de medewerkers voor de inzet van sleepboten en kranen, verrichten zij baggerwerkzaamheden en verzorgen zij promotie in binnen- en buitenland.

Synthese masterplan

Een uniek industrieel ensemble

De Droogdokkensite vormt een bijzonder waardevol industrieel ensemble binnen de Europese context. De schaal en kwaliteit van dit historische dokkenlandschap is uniek. De droogdokken kunnen dan ook een belangrijke nieuwe culturele en toeristische bestemming voor Antwerpen worden, waar de betekenis van de haven zichtbaar en voelbaar wordt. Het dokkenlandschap, de bestaande gebouwen en de te huisvesten maritieme collecties zijn uniek en moeten gekoesterd worden. Het ruwe en authentieke karakter van de site blijft zoveel mogelijk behouden. Daarom zetten we in op maximaal behoud en herstel van het patrimonium. Op die manier is een duurzame en economische transformatie van de site mogelijk, waarbij de beleving van erfgoed centraal staat.

Geschiedenis én toekomst van de haven

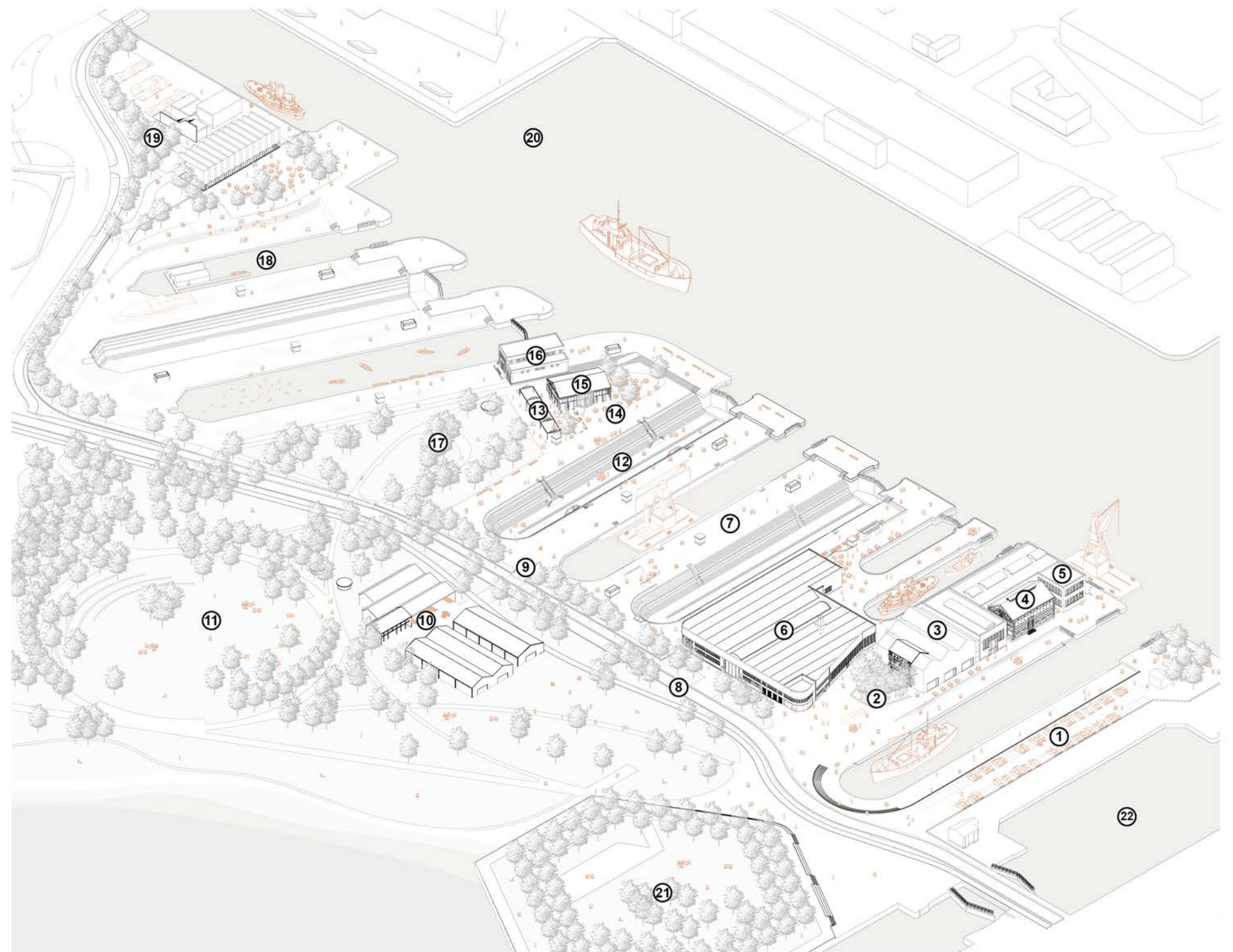
De Droogdokkensite blijft een actieve site waar gewerkt wordt aan maritiem erfgoed. Het werken aan historische schepen zal een belangrijk onderdeel blijven van de beleving op de site zelf. Daarnaast biedt het Havenbelevingscentrum ook een blik op de Antwerpse haven van nu en de haven van de toekomst. Zo blijft de Droogdokkensite de komende decennia een actieve en relevante plek voor de stad en de haven, met een grote aantrekkingskracht voor diverse bezoekers. Een fascinerende maritieme beleving dichtbij de binnenstad, die sterk verbonden is met de haven van nu en morgen.

Een uitnodigende en toegankelijke site

De site wordt getransformeerd van afgesloten werkterrein naar unieke publieke ruimte voor de stad en haar bewoners en bezoekers. Dit vraagt om een duidelijk en inspirerend plan voor de publieke ruimte en de gebouwen, en bovenal een versterking van de verbindingen met het Droogdokkenpark, de Scheldekaaien, de binnenstad en de haven ten noorden van de site. Aandachtspunt bij de ontwikkeling van de site is de balans tussen toegankelijkheid en veiligheid. De noodzakelijke hekwerken om de veiligheid op de site te garanderen worden ook beeldbepalende elementen in het dokkenlandschap, het ontwerp draagt bij aan de identiteit van de site en zoekt ook aansluiting bij het monumentale karakter van de dokken.

Ruimte voor experiment

De Droogdokkensite heeft een steeds veranderende horizon door het komen en gaan van schepen. Het weidse landschap met grote, open ruimtes biedt mogelijkheden voor flexibel gebruik. Dusdanige ruimte en flexibiliteit is in de binnenstad van Antwerpen niet meer te vinden en dient als kwaliteit voor de stad optimaal te worden benut. Op de Droogdokkensite kunnen dingen die elders in de stad niet mogelijk zijn! De site is de afgelopen jaren door een diverse groep pioniers in gebruik genomen. Hierbij zijn belangrijke ervaringen opgedaan die de grote potentie van de site aantonen. De komende jaren wordt de site verder ontwikkeld in samenwerking met verschillende partners. In het masterplan worden verschillende zones gedefinieerd en faciliteiten voorgesteld die een divers gebruik van de site en de verschillende dokken mogelijk maken.

1. parking Sluistraat
2. inkomplein met speelplek en terras
3. Havenbelevingscentrum
4. Pomphuis
5. AWN2 Jeugdwerking
6. AWN1 Depot en ateliers maritiem erfgoed
7. droogdokken werf
8. Droogdokkenweg
9. noord - zuidwandeling langs groenstructuur
10. schepenhal
11. Droogdokkenpark

12. evenementendok
13. loods schoorbalken
14. droogdokkenplein
15. blikken loods
16. pomphuis 2
17. groene vinger
18. HUB stadshavendienst
19. noordelijke kop met vizeelgemaal en parking
20. Kattendijkdok
21. Belvédère
22. Kattendijksluis

VISIE ERFGOED

Met haar gelaagde geschiedenis vormt de Droogdokkensite een bijzonder tijdsdocument: als onderdeel van het oudste deel van het noordelijke havengebied, bezitten de droogdokken vandaag een grote historische waarde als drager van het industriële verleden van het Droogdokkeneiland als geheel. Naast het laden en lossen, was het onderhoud van de schepen immers een even belangrijke factor in de bloeiende havenactiviteit. De aanleg, uitbreiding en situering van deze dokken houdt gelijke tred met de uitbreiding van het Kattendijkdok en met de evolutie van de scheepvaart in het algemeen. De droogdokken werden telkens gebouwd volgens de nieuwste inzichten van dat moment: de drie verschillende bouwfasen waarin de 9 dokken gebouwd werden, geven een mooi overzicht van de technische ontwikkelingen in een kleine eeuw droogdokkenbouw. Deze technische ontwikkelingen gingen hand in hand met evoluties binnen in de scheepsbouw, de pomp- en bouwtechniek, gepaard gaande met typerende materiaaltoepassingen. Voor alle droogdokken op de site geldt dat het oorspronkelijke ontwerp en de uitvoering hiervan zo goed als gaaf bewaard gebleven zijn, wat maakt dat zij een hoge architectuurhistorische waarde bezitten.

Met de ontwikkeling van de site, wordt dit waardevol erfgoed opnieuw doorwaadbaar gemaakt en op die manier teruggegeven aan het collectief. Het actief in gebruik houden en openstellen aan het grote publiek is tevens de beste vorm van preventieve conservatie. Het is echter van groot belang voor de site, dat bij de herontwikkeling gewaakt wordt over het behoud van authenticiteit. Het bewaren van het onaangeroerde, open, robuuste en industriële karakter is één van de streefdoelen bij de ontwerptaal van de site en gebouwen.

Introductie van een nieuwe laag

De clustering van gebouwen en droogdokken zoals die er vandaag is, vormt het resultaat van deze gelaagde geschiedenis. Gebouwen werden afgebroken en heropgebouwd, met een vorm aangepast op haar functie, of al dan niet in de oude contouren. De vorm en het uitzicht werden prioritair bepaald door de technisch functionele behoeften en volgens de architectuurtaal en de materiaalontwikkelingen van het moment waarop ze gebouwd werden. Het ontwerp voor het havenbelevingscentrum streeft ernaar een nieuwe, evenwaardige laag toe te voegen met respect voor de ensemblewaarde tussen het Algemeen Werkhuis Noord 1 (AWN1) en 2 (AWN2) en haar meest waardevolle gebouwen: het oude pomphuis en de dienstwoningen; Deze nieuwe laag zal zich inschrijven in de historische, stedenbouwkundige context waardoor de openheid van de site en waardevolle elementen (zoals de groene voortuin aan de dienstwoningen) bewaard blijven. In typologie zal ze aansluiting zoeken bij de industriële architectuurtaal van de site: een grote hal die in materialiteit en vormgeving de geschiedenis zal verderzetten door te kiezen voor een duidelijk hedendaagse vormgeving, gelinkt aan de technische-functionele behoeften bepaald door het programma van eisen.

Het pomphuis als kloppend hart van de site

Pomphuis 1 met voormalige pompenzaal uit 1895 en pompput uit 1861 vormt één van de belangrijkste gebouwen op het terrein. Het is het oudste pomphuis van deze site, én van de stad Antwerpen. De hele werking van droogdokken werd oorspronkelijk gestuurd via dit pomphuis, met aangrenzend ketelhuis, en de daaraan gelinkte ondergrondse pompput met leidingennetwerk. Om de werking van de Droogdokkensite te begrijpen, is het pomphuis dan ook cruciaal. Daarnaast heeft dit gebouw op architectuurhistorisch vlak een grote waarde. Hoewel het gebouw een louter functioneel doel had, werd er bij de bouw ervan grote aandacht besteed aan het decoratief-esthetisch aspect met decoratief metselwerk in verschillende kleurtinten, de (grotendeels verdwenen) materiaalpolychromie en decoraties boven het ingangsportaal

en de gedecoreerde ijzeren spanten in de kopgevels. De combinatie van het staalskelet met decoratieve gevel is een schaars bewaarde typologie en is daarom uiterst waardevol. Het restauratievoorstel voor het pomphuis bestaat dan ook uit het in ere herstellen van dit waardevolle gebouw. Aan de kopse zijden komt de bestaande gevel vrij te liggen, zodat het gebouw opnieuw gelezen en benaderd zal worden volgens haar oorspronkelijke ontwerp en de originele ruimtebeleving met natuurlijke lichtinval hersteld kan worden. De restauratie van de buitenschil zal bestaan uit het reinigen, herstellen en behandelen van de gevels in staal en metselwerk, de volledige reiniging en behandeling van van de stalen dakstructuur en de polychromie, de restauratie van het buitenschrijnwerk, het thermisch verbeteren van het dakpakket en het vernieuwen van de dakbedekking met daklantaarn naar historisch model.

Het AWN1 gebouw

Het AWN1-gebouw is niet geïnventariseerd als bouwkundig erfgoed, maar kent een grote ensemblewaarde met AWN2 en heeft kwaliteiten die beeldbepalend zijn voor de Droogdokkensite. De ingrepen op dit gebouw zijn dan ook eerder terughoudend en conserverend. Het ontwerp dat wordt voorgesteld, respecteert het karakter van het bestaande gebouw, grotendeels bepaald door de robuuste, modernistische baksteenarchitectuur met een horizontaliteit in de gevel door de aanwezigheid van strokenvensters, gecombineerd met de sheddaken en de centrale lichtstraat die het grote expressieve grondplan ook intern van natuurlijk licht voorzien. Daar waar het gebouw moet geklimatiseerd kunnen worden (horeca en kantoren), zal de gebouwschil thermisch verbeterd worden. Het vervangen van buitenschrijnwerk zal met respect voor het bestaande gebeuren. Ook zal het dak alvast aan de geklimatiseerde zones worden geïsoleerd en zullen de mogelijkheden voor gevelisolatie worden onderzocht, steeds uitgaande van het behoud van de oorspronkelijke architecturale kwaliteiten van het gebouw.

Het AWN2 gebouw

De huidige AWN2 gebouwencluster ontwikkelde zich doorheen de tijd van losstaande werkhuizen tot grote werkplaatsen die langs drie zijden rond pomphuis 1 werden gebouwd. Vandaag huizen in deze hallen de ketel- en propellorwerkplaats, en wordt er een deel van de maritieme collectie in ondergebracht. De westelijke zijde van het cluster wordt gekenmerkt door de geïnventariseerde dienstwoningen met voortuin. De tussen deze woningen en de werkplaatsen gelegen kantoorgebouwen zullen afgebroken worden waardoor plaats wordt gemaakt voor de integratie van het nieuwe Havenbelevingscentrum. Dit deels nieuw gebouwde element zal in morfologie aansluiten op de nokhoogte van de dienstwoningen en typologisch een industrieel karakter uitstralen dat aansluit bij de werkplaatsen, en bij uitbreiding de loodsgebouwen van het Antwerpse havengebied. Bij de introductie van het nieuwe Havenbelevingscentrum benadrukken we het belang van het behoud van de dienstwoningen als belangrijk erfgoed als getuige aan de socio-economische geschiedenis van de Droogdokkensite. De grootsheid van de imposante ketelmakerij en het belang van het gebouwdeel binnen de historische cluster wordt benadrukt.

De dienstwoningen

De twee dienstwoningen werden in 1910 gebouwd in een neo-renaïssancestijl, samen met de sluismeesterwoning aan de Royerssluis, naar een ontwerp van F. Dewinter. Gezien hun ligging en de aanwezigheid van de voortuin zijn ze als geheel stedenbouwkundige waardevol. Heden zijn de gevels en daken de meest gaaf bewaarde gebouwelementen, daar de achterliggende structuren en gebouwdelen deels tot geheel verdwenen zijn. Het voorgestelde project voorziet dan ook om de voorgevel en de daken maximaal te conserveren en te restaureren. Nader onderzoek van de achterliggende bouwstructuren en -elementen zal moeten uitwijzen welke delen bewaard en gerecupereerd kunnen worden binnen het nieuwe ontwerp, teneinde façadisme te vermijden.

De dokken en bijbehorende ondergrondse infrastructuur

De ondergrondse leidingen en kanalen maken inherent deel uit van het beschermde pomphuis en de beschermde droogdokken. Ze hebben een hoge industrieel-archeologische waarde, gezien ze net als de dokken en het pomphuis een essentieel onderdeel vormden van het gehele complex. De ondergrondse structuur wordt gezien haar erfgoedwaarde volledig bewaard. Droogdok 4, behorende tot de tweede bouwfase, zal ingezet worden als traditioneel werkend dok. Droogdok 3 zal tevens ingezet worden als werkend dok, echter wellicht niet op de traditionele manier van leegpompen gezien de huidige staat van haar ondergrondse infrastructuur (leidingen en afsluiters). Om de toekomstige werking van droogdok 4 te waarborgen, zal het ondergrondse leidingennet tussen dok 4 en pomphuis 2 waar nodig – na reiniging en inspectie - gerestaureerd worden met als doel het leegpompen van droogdok 4 op traditionele wijze mogelijk te maken. In samenspraak met het Agentschap Onroerend erfgoed zal worden bepaald welke delen van het ondergrondse leidingennet bijkomend gerestaureerd zullen worden om de werking van sommige dokken op oorspronkelijke wijze te kunnen garanderen. De overige delen van dit ondergrondse netwerk aan leidingen en afsluiters zullen in situ bewaard worden volgens hun huidige toestand.

Stille getuigen

Nog bij de ondergrondse infrastructuur, kunnen de bunkers of atoomschuikelders gerekend worden die in de historische context van de Koude Oorlog werden ingericht ter bescherming van het havenpersoneel. Ze zijn op systematische wijze opgericht op de site en vormen daardoor mee een structurerend element binnen het geheel. Net zoals de onderhoudsbaan voor baggerkettingen, de kielblokken, de bolders en de loopbruggen, vormen ze stille getuigen van het rijkelijke industriële verleden. Ze worden met respect opgenomen en bewaard in het ontwerp voor de herbestemming tot maritieme belevingsite.

Pomphuis II

Aan zuidelijke zijde van droogdok 8, het eerste van drie betonnen dokken, bevindt zich het meest recente pomphuis. Dit pomphuis werd opgetrokken in 1930, wanneer ook stadsdroogdokken 8 tot 10 werden verwezenlijkt, en is vandaag geïnventariseerd als bouwkundig erfgoed. Het pomphuis is gebouwd in een zakelijke art-decostijl en bestaat uit twee hoofdvolumes. Het grootste volume, de pompenhal, behuist de pompput waarin drie centrifugaalpompen zijn ondergebracht die vandaag dok 1 tot 6 bedienen. Aan zuidelijke zijde is een kleiner volume aangebouwd waarin de transformatoren zijn ondergebracht. Pomphuis 2 vertaalt de technologische ontwikkelingen op de droogdokkensite. In tegenstelling tot pomphuis 1 werken de pompen in deze hal rechtstreeks op elektriciteit. Daarnaast is ook de constructie uit gewapend beton ingevuld met baksteenvlakken, veel moderner. Het gebouw vormt een eerder sober volume dat van naderbij bekeken decoratief werd uitgewerkt ter hoogte van het metalen schrijnwerk. Pomphuis 2 kent geen functiewijziging en zal in dienst blijven voor het droogleggen van de nog werkende droogdokken. Hiervoor zullen de pompen worden reviseerd en - waar nodig - worden hersteld of verbeterd.

Houten opslagloods

Opmerkelijk aan de Droogdokkensite is de aanwezigheid van een houten opslagloods aan de westzijde van de Droogdokenweg, in de zone van de Schepenhal. Dergelijke houten opslagplaatsen zijn zeldzaam in Antwerpen (2) en bij uitbreiding in heel België, waar er nog slechts vijf voorbeelden van kunnen gevonden worden. De van oorsprong negentiende-eeuwse opslagplaats is vermoedelijk één van de weinige relictten die nog herinneren aan de vroege industriële havenontwikkelingen op het Droogdokeneiland en heeft vandaag een hoge erfgoedwaarde. Ze vormt een ensemble met de naastgelegen metalen schepenhal en zal geïntegreerd worden bij eventuele uitbreiding van deze hal.

Blikken loods

Tussen het dok 6 en 8, in nabijheid van pomphuis 2 en de loodsen voor schoorbalken, bevindt zich de ‘blikken loods’. De loods werd op de site geplaatst in 1949, maar vermoedelijk dateert de hoofdconstructie bestaande uit metalen kolommen en liggers al uit een vroeger bouwjaar (ca. 1900). De eenvoudige manier waarop de constructie kan gedemonteerd worden, liet toe de loods van een andere locatie naar de Droogdokkensite te verplaatsen. Architectuurhistorisch bezit de blikken loods geen hoge waarde. Wel is ze op de Droogdokkensite het enige voorbeeld van dergelijke opslag- of werkplaats, die elders in de Antwerpse haven wel nog voorkomen. De loods, die opmerkelijk schuin is gepositioneerd, evenwijdig aan pomphuis 2 en dokken 8 tot 10, bezit vandaag voornamelijk een hoge gebruikshistorische waarde. Ze krijgt een functie binnen de toekomstige evenementenzone.

Bergplaatsen voor schoorbalken

Ten zuidwesten van de Blikken loods bevinden zich vandaag twee schoorbalkenloodsen voor de opslag van schoorbalken. Vanwege hun specifieke vormgeving bezitten ze een grote gebruikshistorische waarde: de kopse zijden van de loodsen zijn afgedicht met een betonnen schutting, maar beide langszijden zijn opengewerkt zodat arbeiders makkelijk toegang hadden tot de opgeborgene balken. De functie van deze bergplaatsen zal verschuiven richting het werkende dok 4. Hun geraamte nabij de Blikken loods zal behouden blijven en worden geïntegreerd in de nieuwe publieke ruimte van het evenementenplein. Daar zullen ze fungeren als schaduwplek, ontmoetingsplaats, of plek voor de opvoering van kleinschalige voorstellingen.

Waardestelling

De Antwerpse Droogdokkensite wordt gedefinieerd als een industriële (haven)erfgoedsite. Het is zo waardevol dat een overdracht aan de volgende generaties vooropgesteld wordt. Waarom echter? Het is op die vraag, dat onderhavige waardebeoordeling een antwoord tracht te geven. Een waardebeoordeling geeft een overzicht van alle redenen die maken dat het goed waardevol is, redenen die in het vakjargon 'waarden' genoemd worden.

Zich de vraag stellen om welke redenen de site en haar gebouwenbestand waardevol zijn, is belangrijk. Als straks wordt ingegrepen op de Droogdokkensite, moet er immers op toezien worden dat al wat deze site zo waardevol maakt, er, na deze ingreep, nog steeds is, meer nog, er wordt ingegrepen, net (en, in feite, slechts) om het behoud van die waarden te verzekeren, om ze te versterken, te bestendigen. De waarden vormen bakens die het project richting moeten geven.

Macro – Droogdokkensite

De Droogdokkensite is gevormd naar de installaties die er zich bevinden. In eerste instantie verstaan we hieronder de droogdokken zelf, die de site structureren van zuid naar noord. Anderzijds behoren hiertoe ook de aanhorige gebouwen van de pomphuisen, werkplaatsen, hangars en dienstwoningen, met bijhorende, ondergrondse installatie waartoe de pompkanalen en ondergrondse bunkers kunnen worden gerekend. Tot slot rekenen we hiertoe ook de installaties, aanwezig in het landschap van de site zoals de onderhoudsbaan voor baggerkettingen.

Het geheel van de Droogdokkensite kent een grote **ensemblewaarde**. Elk gebouw of onderdeel binnen het droogdokkenlandschap draagt zijn deel bij aan de totale werking van deze industriële site. Zo zijn de droogdokken inherent verbonden aan de pomphuisen die instaan voor het leegpompen van de dokken. De fysieke verbinding tussen de twee is uitgewerkt via ondergrondse pompkanalen.

De site evolueerde mee met de tijd en vormt vandaag een waar **tijdsdocument van een gelaagde geschiedenis**. Grotere schepen vroegen grotere dokken (8-10, schuin ingeplant), meer dokken vroegen een tweede pomphuis (dokken 8-10), nieuwe pompen hadden nood aan een nieuwe krachtbron (stoom naar elektriciteit), nieuwe constructies kwamen in de meest recente materialen (staalconstructie pomphuis, verschillende materialen tussen 3 zones dokken), een oorlog vroeg een plek om te schuilen (bunkers Koude Oorlog), ...

Beschermd als monument

De bescherming als monument van zowel de stadsdroogdokken 1 tot 6 en 8 tot 10, als het pomphuis 1, viel samen met de bescherming van de kademuren van het Kattendijkdok, het sluizencomplex tussen Kattendijkdok en Schelde, de sluiswachtershuisjes aan het Kattendijkdok, de Mexicobruggen, Magazijn Montevideo, de sluismeesterswoning, het aanwervingsbureau voor havenwerklieden en de gebouwen van de Red Star Line; gekend onder dossiernaam Havenerfgoed. De bescherming werd besloten op 29 mei 2001 (ID: 3709).

Geïnteriseerd bouwkundig erfgoed

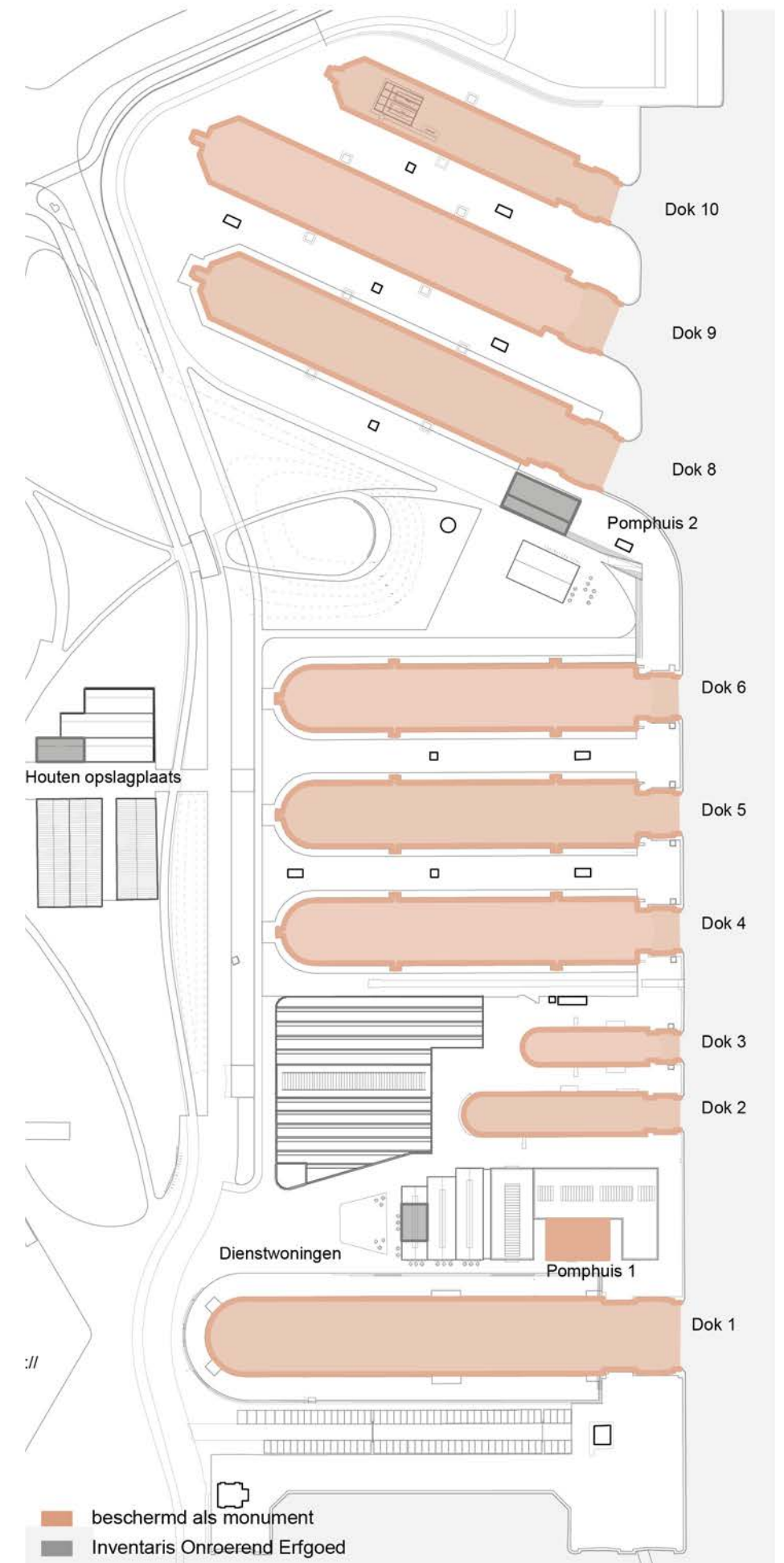
Naast erfgoed, beschermd als monument, is op de droogdokkensite ook geïnteriseerd bouwkundig erfgoed aanwezig, evenwel niet beschermd als monument. Het betreft:

1 - De Dienstwoningen bij Stadsdroogdokken 1 tot 6 (IOE, id. 10726);

- Gebruikshistorische waarde van de site;
- Architecturale waarde van het volume en de gevels;
- Architecturale waarde van de omheining rond de voortuin;
- Stedenbouwkundige waarde van de ligging aan het begin van de site en specifiek van de setting met voortuin op het verder verharde droogdokkenterrein.

2 - Het Pomphuis bij Stadsdroogdokken 8 tot 10 (IOE, id. 10727);³

3 - De Houten opslagplaats (IOE, id. 212394).⁴

1. Monument en Visie, p. 15.

2. AOE, "Dienstwoningen bij Stadsdroogdokken 1 tot 6." (2022) Laatste toegang 14 maart 2022: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/10726>.

3. AOE, "Pomphuis bij Stadsdroogdokken 8 tot 10." (2022) Laatste toegang 14 maart 2022: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/10727>.

4. AOE, "Houten opslagplaats." (2022) Laatste toegang 14 maart 2022: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/212394>.

Micro - Droogdokken

Stadsdroogdokken 1-6 en 8-10 zijn beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door hun historische en industrieel-archeologische waarde.⁵

– De **historische waarde** wordt als volgt omschreven: De droogdokken 1 tot 3 behoren bij de eerste aanleg van het Kattendijkdok in 1859. Ze werden gegraven tussen 1861 en 1865. De droogdokken 4 tot 6 behoren bij de noordelijke uitbreiding van het Kattendijkdok, gegraven in 1881. De droogdokken 8 tot 10 werden gegraven in 1930-31 om grotere schepen te kunnen behandelen binnen dit gebied.
– De **industrieel-archeologische waarde** wordt omschreven als volgt: Deze droogdokken maken integrerend deel uit van het geheel van het Kattendijkdok. Naast laden en lossen was het onderhoud van de schepen een even belangrijke factor in de havenactiviteit. De aanleg, uitbreiding en situering van deze dokken houdt gelijke tred met de uitbreiding van het Kattendijkdok en met de evolutie van de scheepvaart in het algemeen.

Wat wij interpreteren onder **historische waarde**: (bouw)historisch zijn de dokken van grote waarde door hun uitvoering in verschillende materialen. Deze volgen de verschillende fases waarin de dokken werden opgericht en het Kattendijkdok werd uitgebreid. Het materiaalgebruik evolueerde mee met de tijd.

In een eerste fase werden droogdokken 1 tot en met 3 gebouwd die worden gekenmerkt door hun verschil in lengte. Ze worden omgeven door de gebouwen van AWN1 en AWN2. Droogdokken 4, 5 en 6 kenmerken een tweede uitbreidingsfase die gepaard ging met het verlengen van het Kattendijkdok. De drie nieuwe droogdokken zijn van gelijke lengte. Tijdens een derde bouwphase werden de meest noordelijke dokken 8, 9 en 10 ingericht. Zij worden gekenmerkt door hun uitvoering in beton en schuine inplanting, dit laatste om grotere schepen te kunnen ontvangen. Het niet eerder besproken droogdok 7 bevond zich aan het eind van het Kattendijkdok. In 1982 werd dit dok buiten werking gesteld en geïntegreerd in het verbindingskanaal tussen Amerikadok en het Straatsburgdok.

Wat wij interpreteren onder **industrieel-archeologische waarde**: naast de ontwikkeling van de site doorheen de tijd zijn de droogdokken ook een voorbeeld voor de **evolutie in de techniek** en constructie die te pas kwam bij de bouw van de dokken. De oudste dokken kenmerken paalfunderingen en een combinatie van baksteenmetselwerk en een afwerking in blauwe hardsteen. De laatste drie gebouwde droogdokken daarentegen, zijn opgetrokken uit gewapend beton. De trapsgewijze opbouw van de dokken maakt dat schepen, vaak met schuin oplopende rompen, op een correcte en stevige manier geschoord kunnen worden.

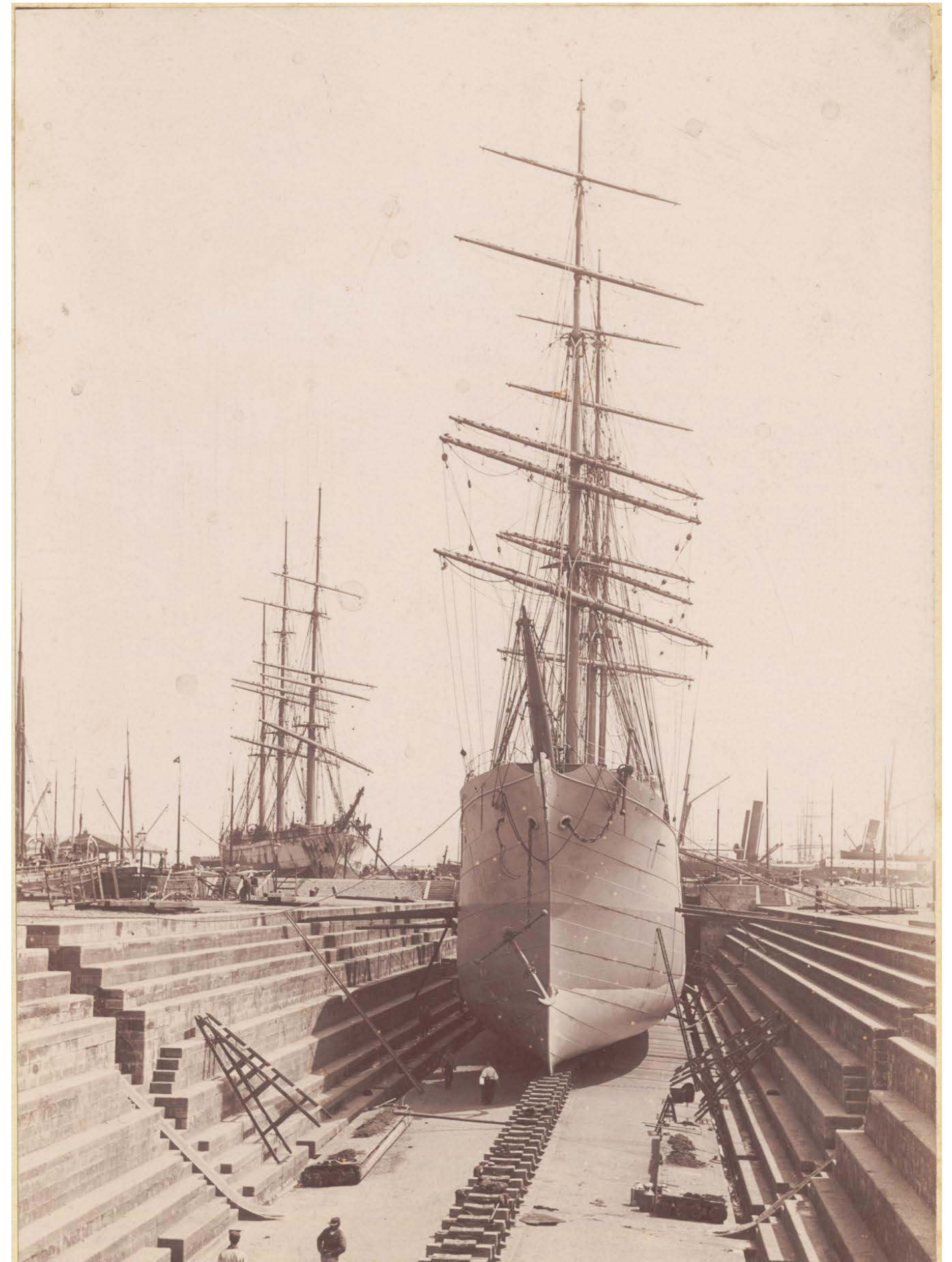
Voor het leegpompen van de droogdokken, stonden deze in verbinding met de aanwezige pomphuizen via **ondergrondse pompkanalen**. Deze maken omwille van hun functie immers inherent deel uit van de als monument beschermde dokken, die zonder dit kanalenstelsel niet leeggepompt kunnen worden en daarbij hun functie van droogdok logischerwijs verliezen.⁶

Het Onroerendergoeddecreet (12/07/2013) licht ook andere erfgoedwaarden toe die evenzeer bij de Droogdokkensite aan de orde komen: **Stedenbouwkundige waarde - Ensemblewaarde**.

Zoals eerder al aangegeven kennen de droogdokken een grote stedenbouwkundige waarde. De negen droogdokken aan het Kattendijkdok in de Antwerpse haven vormen een uniek ensemble dat van zuid naar noord in verschillende bouwfasen tot stand kwam en ook vandaag nog beeldbepalend en structurerend is voor de site.

5. AOE, "Stadsdroogdokken 1 tot 6 en 8 tot 10." (2022) Laatste toegang 14 maart 2022: <https://inventaris.onroerendergoed.be/aanduidingsobjecten/6641>.

6. AOE, brief AOE aan AG Vespa: Antwerpen Droogdokkensite – visie beheer. 26-01-2022.

Historische foto, 1890: Een driemaster in Droogdok nr. 1, het stadsdroogdok op Kattendijk.

Micro - Pomphuis 1

AOE: Pomphuis 1 bij droogdokken 1-6 is beschermd als monument omwille van zijn algemeen belang gevormd door zijn historische waarde en industrieel-archeologische waarde.⁷

- **Historische waarde:** Pomphuis gebouwd in 1895 als vervanging van een ouder pomphuis dat enkel droogdokken 1 tot 3 bediende. Na de aanleg van de droogdokken 4 tot 6 was een groter pomphuis nodig. Opmerkelijk gebouw door de aandacht die besteed werd aan de versieringen in metselwerk.
- **Industrieel-archeologische waarde:** Behuizing van de installaties die nodig waren om de droogdokken aan deze zijde van het Kattendijkdok te bedienen. Prominent aanwezig gebouw omwille van het voor de bouwtijd (1895) eerder ongewone gebruik van industriële materialen (skeletbouw met ijzeren I-profielen) waardoor het industriële karakter van het gebouwen de site extra nadruk krijgt.

Wat wij interpreteren onder **historische waarde:** net als de pompkanalen bij de droogdokken horen, behoren de ondergrondse pompputten bij de pomphuizen. Het pomphuis vormde letterlijk het **kloppend hart** van de site. De hele werking van droogdokken werd gestuurd via het ketelhuis en het pomphuis met het daaraan gelinkte ondergrondse kanalennetwerk. Om de werking van de droogdoksites te begrijpen, is het pomphuis cruciaal.

Wat wij interpreteren onder **industrieel-archeologische waarde:** het **interieur** van het pomphuis (1895) evolueerde mee met zijn tijd. De pompput is hoogstwaarschijnlijk nog de oorspronkelijke en dus ouder dan het opnieuw opgetrokken pomphuis zelf. De verbinding met het stookgebouw is verloren gegaan. Enerzijds door de omschakeling van stoomaandrijving naar elektriciteit als nieuwe krachtbron. Anderzijds ook fysiek, omdat het ketelhuis echt is afgebroken voor de bouw van het AWN.

Oorspronkelijk was het pomphuis langs drie zijden vrijstaand. Aan oostelijke zijde werden, bij de introductie van elektriciteit, zes transformatoren voorzien. Deze stonden in verbinding met de transformatoren-kastenwand die zich vandaag nog steeds in het interieur van het pomphuis bevindt. Verschillende andere elementen van deze elektriciteitsvoorziening zijn vandaag verdwenen. Ook de oorspronkelijke inrichting is vandaag gewijzigd. Door de aanbouw van het AWN-gebouw werd een nieuwe ingang aan westelijke zijde voorzien.

Naast de pompput en bijhorende installaties die zich nog op de houten vloer bevinden, is ook de hijskraan van grote industrieel-archeologische waarde. Deze is volledig intact bewaard en staat nog op de rails waarmee de kraan tot boven de pompput kan gerold worden.

Het Onroerenderfgoeddecreet (12/07/2013) licht ook andere erfgoedwaarden toe die evenzeer bij het pomphuis aan de orde zijn:

Architecturaal-technische waarde

Pomphuis 1 kent een hoge architecturale waarde. Enerzijds wordt deze bepaald door het technische aspect van de constructie, anderzijds door de esthetische uitwerking ervan. Die technische waarde zit vervat in de constructie van het nieuwe pomphuis. Hoewel de pompput nog oorspronkelijk is en dateert van 1861, werd het gebouw zelf na verwoesting opnieuw opgetrokken in 1895. Voor deze tijd is de uitwerking van een metalen hoofdstructuur, ingevuld met baksteenmetselwerk, een vroeg voorbeeld.

Ook in het interieur is de architecturaal-technische waarde hoog. Zo is het pomphuis in eerste instantie de behuizing van de grote pompput (1861). Daarnaast is in het interieur van het pomphuis een railsysteem aangelegd in de vloer, waarop een grote hijskraan kan verrold worden tot boven de pompput, om zo materiaal in en uit de put te kunnen hijsen. Deze technische vernuftigheid die werd gehanteerd voor de bouw van het pomphuis en haar interieur, gaat gepaard met een rijke, esthetische uitwerking. In eerste instantie van de staalstructuur en het baksteenmetselwerk, maar ook van het interieur.

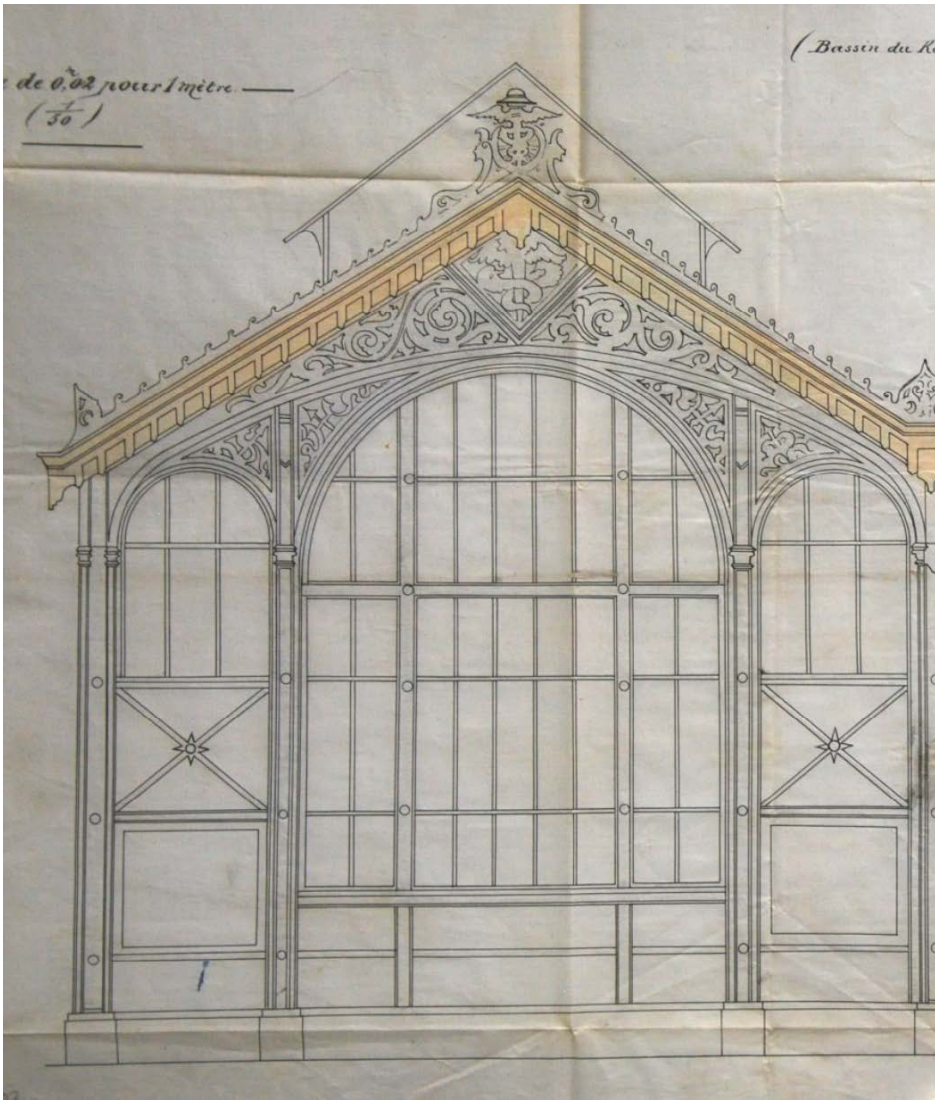
Architecturaal-esthetische waarde

Daarnaast heeft het pomphuis ook op esthetisch vlak een grote waarde. Hoewel het gebouw een louter functioneel doel had, namelijk het huisvesten van de infrastructuur voor het leegpompen van de droogdokken, werd er bij de bouw ervan grote aandacht besteed aan het decoratief-esthetisch aspect. Het decoratief metselwerk met 4 kleurtinten in kruisverband, de (grotendeels verdwenen) materiaalpolychromie en decoraties boven toegangsdeur en de gedecoreerde ijzeren spanten in de kopgevels, geven het gebouw een zekere uitstraling en speelsheid. Het pomphuis is een zeer vroeg voorbeeld van de architectuurtaal waarbij een staalskelet met decoratieve, bakstenen gevelinvulling werd gecombineerd. Het is een schaars bewaarde typologie en daarom uiterst waardevol.

Tot slot kent het interieur een grote architecturale en esthetische waarde die vervat zit in de fijn uitgewerkte plafondbeplanking. Oorspronkelijk werd de pompzaal mede verlicht via een langwerpige daklicht, vandaag echter afgeschermd met panelen die geplaatst werden om verdere degradatie van het dak te vermijden.

Historische foto: Het pomphuis als vrijstaand object met karakteristieke kopgevels.

Historische bouwtekening: gevelaanzicht oost van het pomphuis

7. AOE, "Pomphuis bij droogdokken 1 tot 6." (2022) Laatste toegang 14 maart 2022: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/6644>.

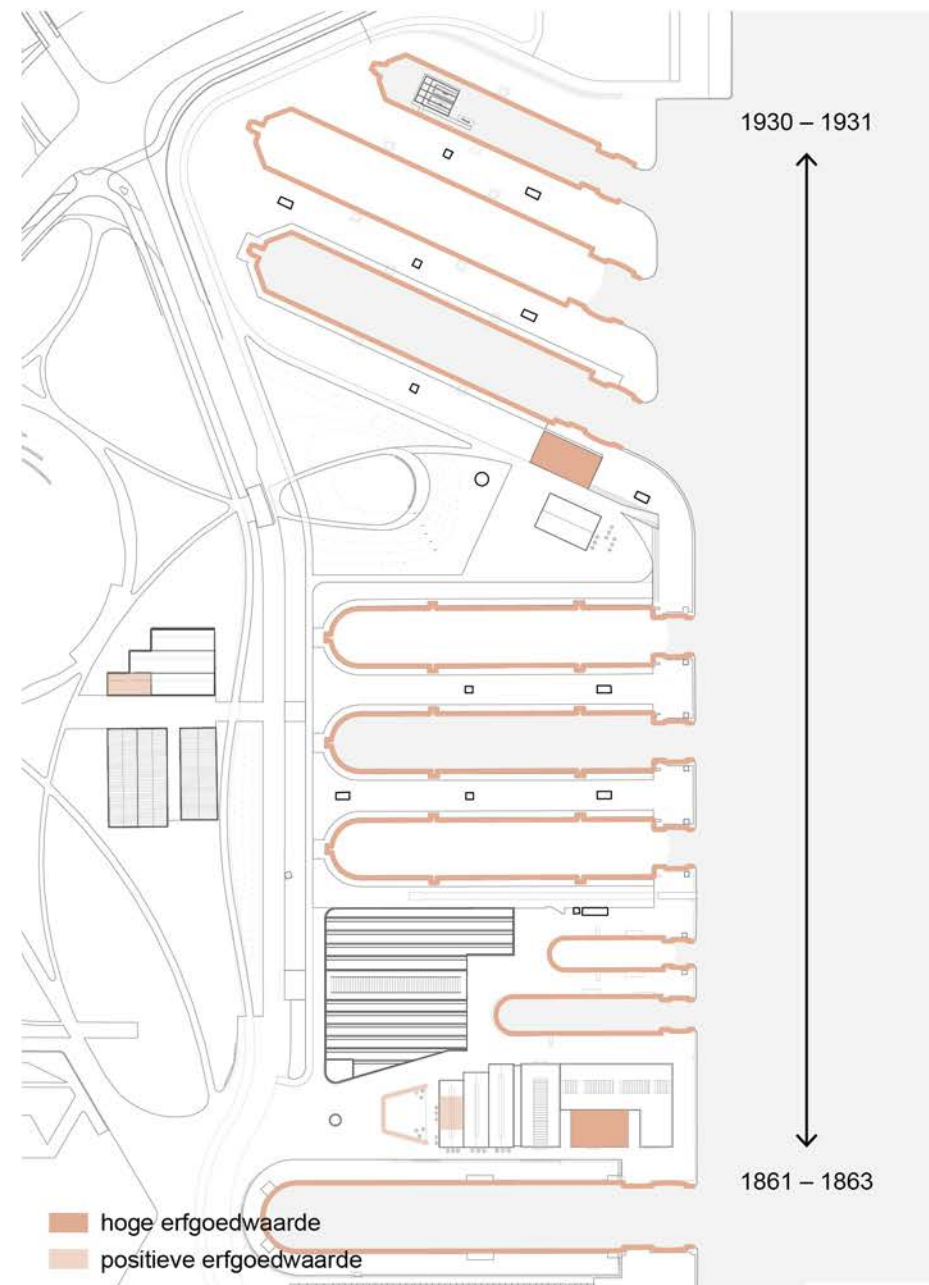
Thematische wandelingen

Bij de ontwikkeling van de site worden vijf thema's gekozen die representatief zijn voor de geschiedenis van deze plek. De thema's omvatten zowel architecturale en stedenbouwkundige waarden, als gebruiks- en bouwhistorische waarden. Ze worden in de bouwhistorische studie gekoppeld aan de aanwezige objecten en gebouwen als ankerpunten van de historische gelaagdheid die de Droogdokkensite heden kenmerkt.

Deze vijf thema's zullen tevens structurerend werken bij de transformatie van de site waar ze als leidraad zullen fungeren bij een toekomstig bezoek aan de site. Per wandeling zal de bezoeker via een welbepaalde route gegidst worden over de site, waartijdens kennis genomen zal worden over het betreffende onderwerp door het fysiek kruisen van aanwezige industriële objecten en gebouwen die eigen zijn aan het thema:

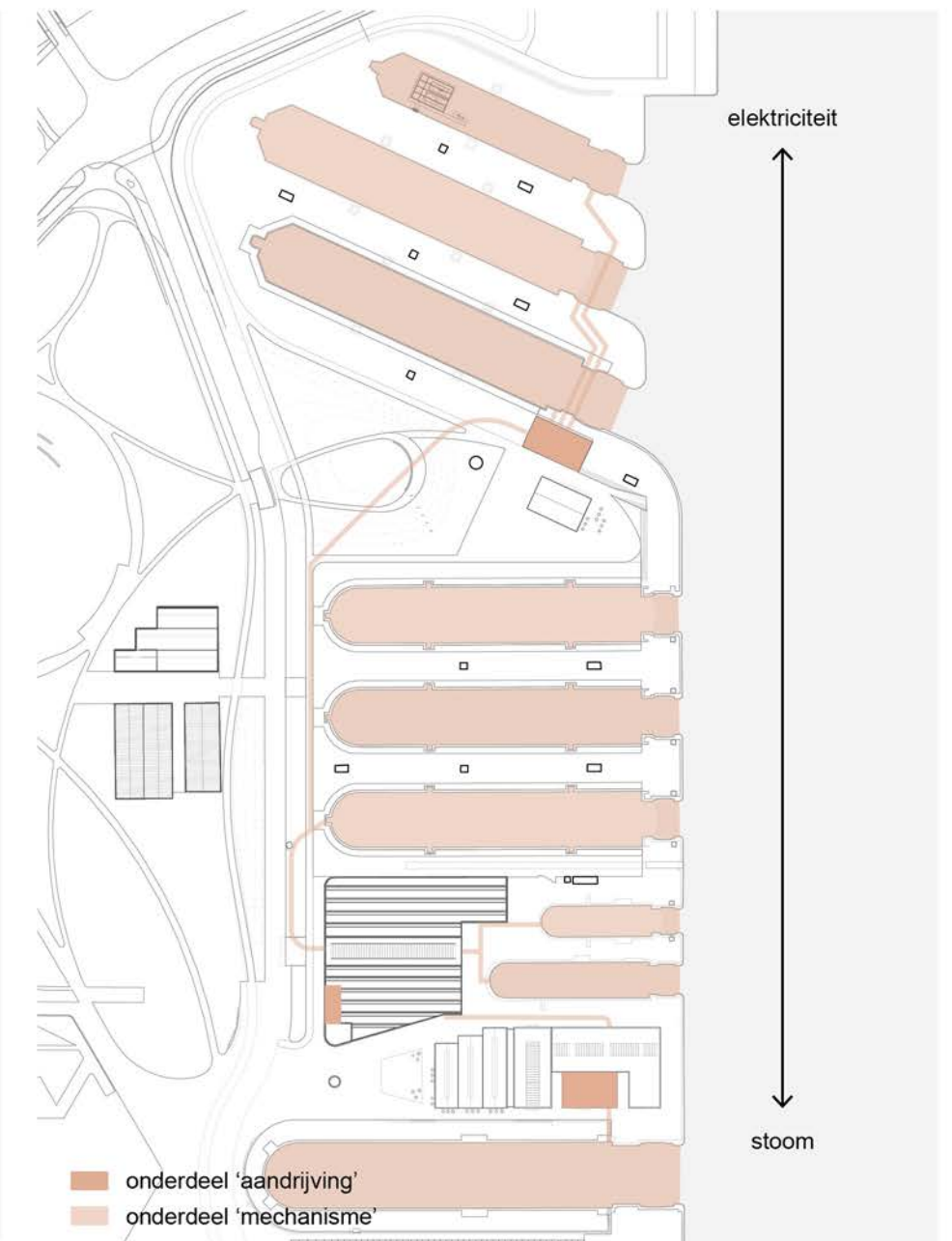
1. De historische ontwikkeling van de Droogdokkensite
2. De technologische ontwikkeling van de droogdokken
3. Het dokken van een schip en wat daarbij kwam kijken
4. De technologische ontwikkeling van scheepshersteltechnieken, machines en gereedschappen en de werkende mens
5. Het schip (de maritieme collectie)

Dit resulteert in een variëteit aan prikkelende ervaringen waar de bezoeker in contact komt met het rijke maritieme verleden door het monumentaal historisch erfgoed in situ en het varende en roerende erfgoed in een historische context, en het maritieme heden waarin de havenactiviteit met scheepsherstelling, het onderhoud pomphuizen en de werking van de sluisdeuren in weer en wind centraal staat.

2.1. Wandeling 1: de historische ontwikkeling de Droogdokkensite

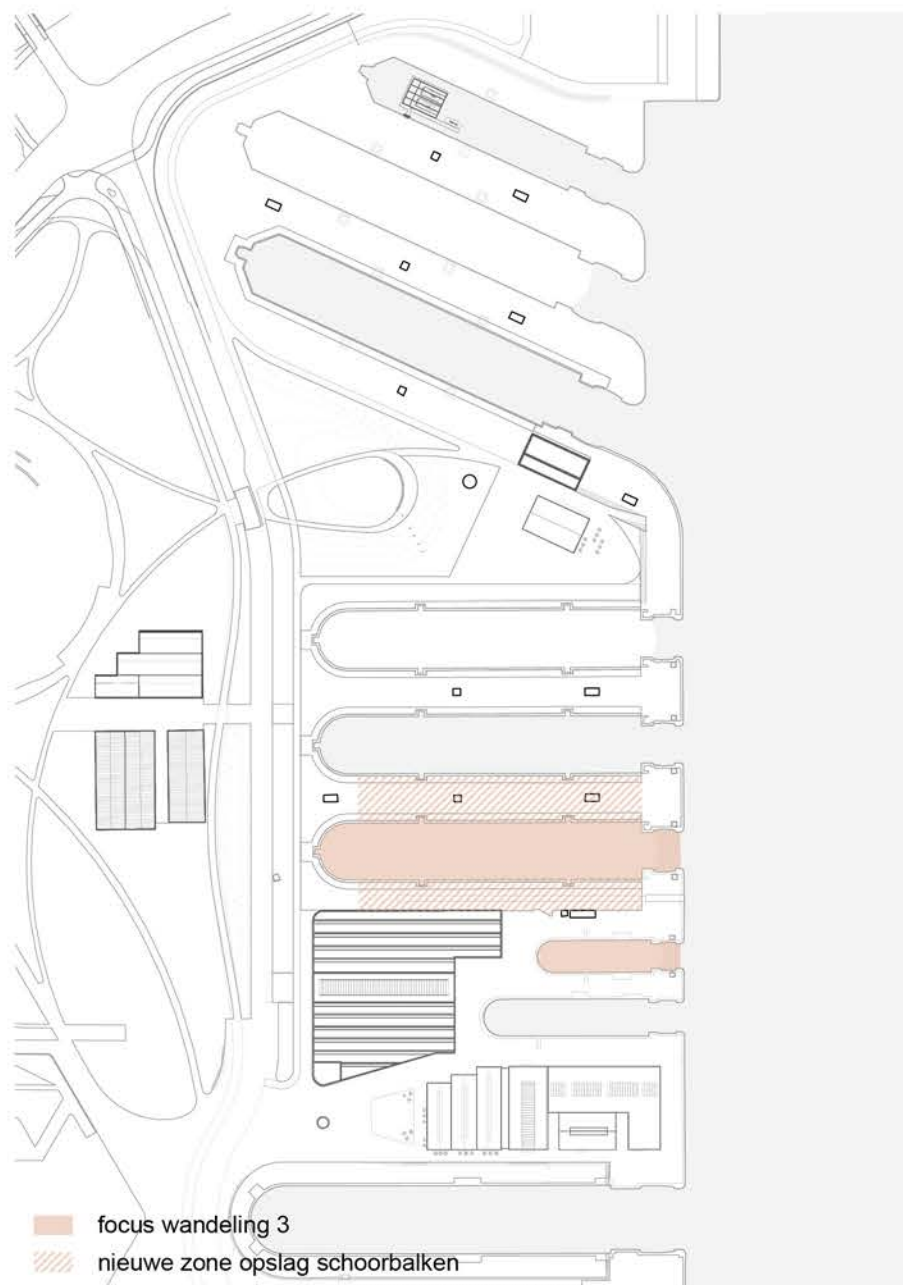
Wandeling 1 focust op de *historische ontwikkeling van de Droogdokkensite*. Gezien de site zich doorheen de tijd ontwikkelde en uitbreidde van zuid naar noord, volgt de wandeling in hoofdzaak ook deze richting. Binnen deze wandeling vormt het beschermd erfgoed - pomphuis 1 en de droogdokken - de grote kapstok waarin de droogdokken met haar drie kenmerkende bouwfases en uitgesproken materiaaltoepassingen en constructiewijzen de leidraad vormen. Ze worden bijgestaan door de andere bebouwing, die een positieve erfgoedwaarde bezitten, zoals de dienstwoningen met voortuin en de atoomschuilkelders en -bunkers die doorheen de tijd ontstonden en zich ontwikkelden op de site.

2.2 Wandeling 2: de technologische ontwikkeling van de droogdokken

Tijdens wandeling 2, toegespitst op de *technologische ontwikkeling van de droogdokken*, worden de pomphuizen ingezet als basis bij de toelichting van de aandrijving voor de pompen op de site. In en rond pomphuis 1 - oorspronkelijk werkend op stoomkracht uit het naastgelegen ketelhuis - staat 'stoom' centraal. Elektriciteit, die later zijn intrede maakte op de site voor de aandrijving van de pompen, wordt toegelicht in en rond pomphuis 2. De elektriciteitskabinen - systematisch verspreid over de site, waaronder ook in AWN1 - kunnen bijkomend worden ingezet als tussenstop bij wandeling 2 daar zij een positieve erfgoedwaarde binnen deze thematische wandeling bezitten.

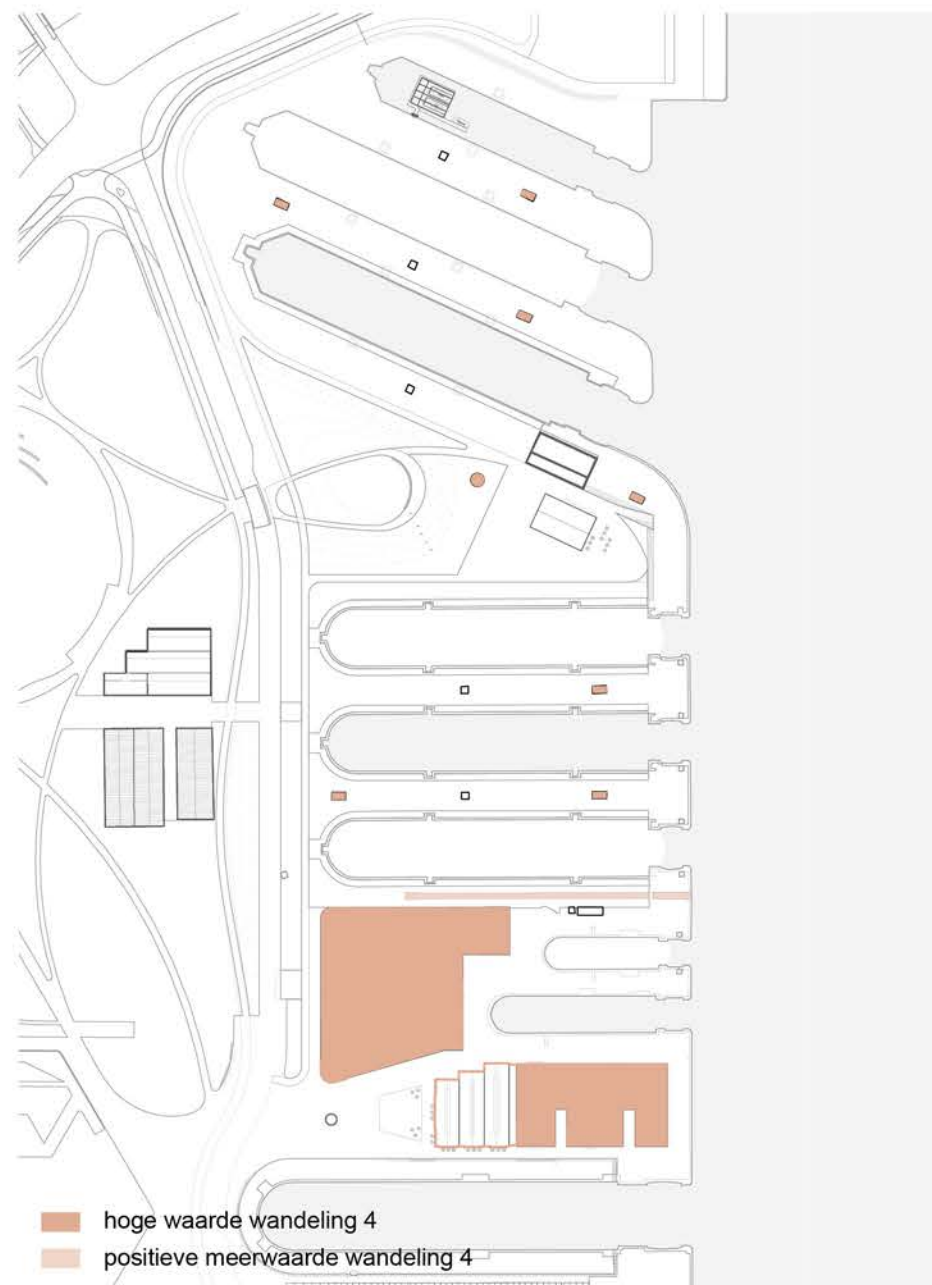
Aan het verhaal van de aandrijving, wordt dat van de mechanismen opgehangen. Hiervoor worden de ondergrondse pompkanalen, vertrekkend aan de pomphuizen, en de droogdokken zelf ingezet. Het zijn immers deze dokken die centraal staan op de site, en waarvoor de installaties daar aanwezig werden opgetrokken en nog steeds in werking zijn.

Wandeling 3: het dokken van een schip

In de derde wandeling staan dokken 3 en 4 centraal. Deze dokken zullen nog fungeren als 'werkend dok' en is daarmee uitermate geschikt als focus binnen de wandeling 'het dokken van een schip'. Dok 3 zal nog werken, wellicht niet op de historische wijze. Dok 4 zal traditioneel blijven werken, waarbij het leegpompen door pomphuis 2 via het oorspronkelijke leidingstelsel verwezenlijkt zal worden. Aan en in dit dok kan op een enthousiaste en gedetailleerde manier worden toegelicht hoe het dokken van een schip traditioneel verliep en nog steeds kan verlopen. Op die manier kan aan de bezoeker ook worden getoond welke attributen, objecten en kennis hierbij komen kijken om alles correct uit te voeren.

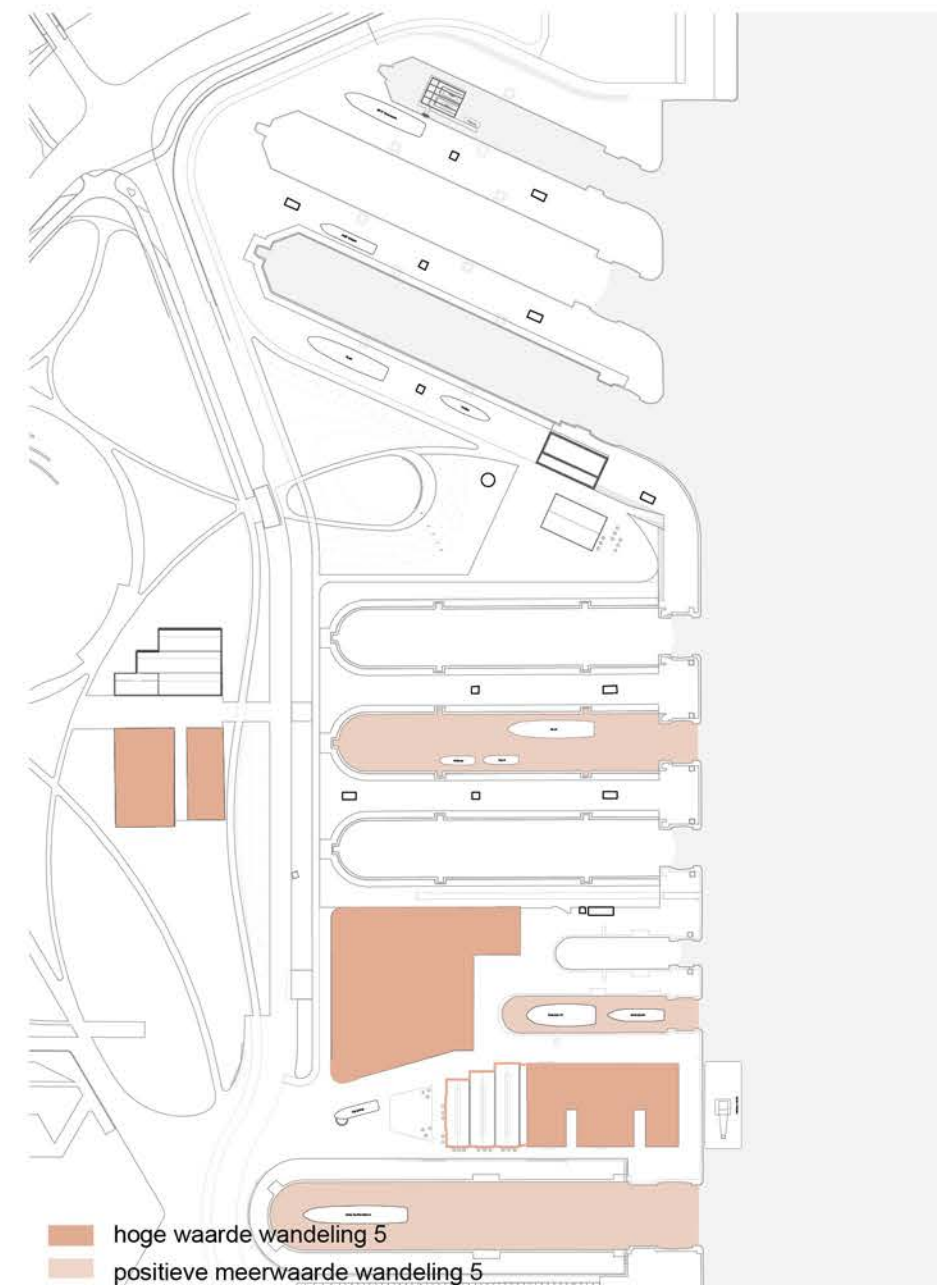
Het dok staat dus centraal, maar alle kleinere objecten errond zoals de bolders, kielblokken, sluismechanismen, schoorbalken, ... zijn van evengroot belang. De schoorbalken die heden gestockeerd worden in de schoorbalkenloodsen t.h.v. het toekomstige evenementenplein, worden verplaatst naar een locatie dicht bij de werkende dokken.

Wandeling 4: de technische ontwikkelingen van schipherstel-technieken, -machines, -gereedschappen en de werkende mens

Technische ontwikkelingen, schipherstel, -machines, gereedschappen en werkende mens is een voor de site allesomvattende benaming. Binnen deze vierde wandeling wordt de focus gelegd op de arbeiders op de site. In eerste instantie staan dan ook de werkhuisen AWN1 en 2 centraal, die niet beschermd zijn als monument, nog geïnventariseerd zijn als bouwkundig erfgoed, maar een positieve erfgoed- en ensemblewaarde onderling bezitten. De binnenstraat van AWN1 vormt een belangrijk onderdeel van deze route, van hieruit kunnen bezoekers binnenkijken in de erfgoed ateliers.

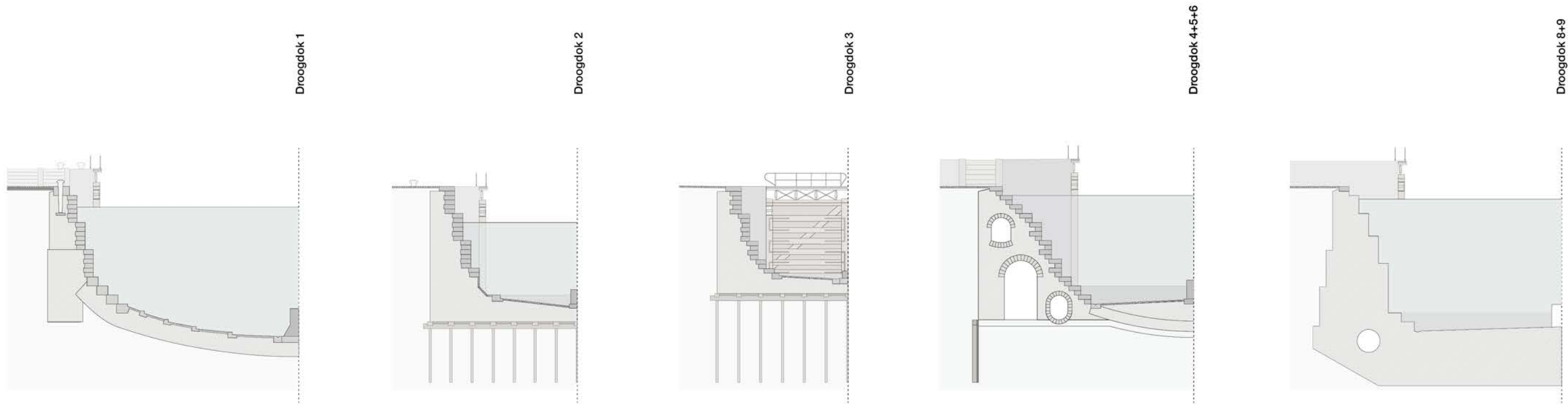
Vervolgens wordt op het buitenterrein gekeken naar de inrichtingen die daar werden opgetrokken voor de werkende mens. Het meest fysieke voorbeeld hiervan is de serie aan bunkers die dateren uit de Koude Oorlog. Het zijn zeer waardevolle constructies, niet enkel architecturaal, maar ook op menselijk vlak. Hoewel in oorlogsperiode, werd toch voorzien in bescherming zodat de arbeiders steeds aanwezig konden zijn en de dokken in werking konden blijven.

Wandeling 5: het schip (de maritieme collectie)

In wandeling 5 staat het schip centraal. Hiervoor wordt ingezet op de statische dokken. Deze blijven steeds nat, en huisvesten de schepen uit de collectie van het MAS die in de buitenlucht worden tentoongesteld, de vlotkraan op de kop van het AWN2 cluster en de collectie in droogdok 2.

De maritieme collecties worden op drie manieren tentoon gesteld. Allereerst wordt een deel van AWN1 ingezet als tentoonstellingsruimte en depot waar de bezoeker de museale collectie van dichtbij kan bewonderen. Daarnaast zijn de grotere schepen in de schepenhallen in het droogdokkenpark te bekijken. Tenslotte worden verspreid over de site collectiestukken tentoongesteld die tegen een stootje kunnen. In overleg met de gebruikers kunnen ook in AWN2 enkele collectiestukken tentoon worden gesteld.

Restauratie droogdokken en leidingstelsel

Vooronderzoeken

Het ondergrondse leidingstelsel is heden slechts te bezichtigen via de inspectieputten. Een vooronderzoek werd georganiseerd om het tracé van het leidingstelsel tussen de pomphuisen en droogdokken en de verschillende diameters van de typeleidingen op te meten, de materialen te identificeren, en een algemene inspectie uit te voeren ter opsporing van eventuele degradaties waar lekwater kan ontsnappen. Delen van het stelsel werden gereinigd waarbij het (verontreinigde) slib uit de leidingen werd verwijderd teneinde de opmeting en inspectie te kunnen uitvoeren.

Restauratiefilosofie

De restauratie- en renovatiefilosofie wordt opgebouwd op basis van de interpretatie van de historische gegevens en de bouwhistorische evolutie, de erfgoedwaarden, de bestaande toestand eigen aan de site, en houdt rekening met het toekomstige programma.

Voor elke nieuwe restauratieoptie die genomen moet worden, wordt gecontroleerd of deze in de lijn met de visie ligt. Deze benadering resulteert in een coherente restauratiearchitectuur die toelaat om eenheid te verkrijgen in alle te voorziene ingrepen om de droogdokken een nieuwe, duurzame levensduur te geven die coherent is met zijn bestemming.

De waarde van de site en de droogdokken zit in haar historische gelaagdheid: de groei die deze plek doormaakte in noordelijke richting, vanaf de tweede helft van de 19e eeuw tot aan de laatste bouwphase 1928-1930, is tot op vandaag leesbaar door de toepassing van constructiewijzen en materialen die eigen zijn aan drie bouwfasen waar tijdens de dokken in reeksen opgebouwd werden. Ongeacht haar toekomstige bestemming als permanent droog, permanent nat of werkend dok binnen de maritieme belevingsite, wordt een zachte restauratie met een maximaal behoud van haar bestaande patina vooropgesteld.

De restauratie van de droogdokken omvat de verwijdering van planten en vegetatie, de restauratie van de bodem en wandstructuren in metselwerk of beton en de restauratie van de wandafwerkingen en dekstenen in natuursteen. Dit betreft het lokaal vervangen van gebroken of gescheurde wandstenen, het herstellen van onvakkundige herstellingen uit het verleden en het vervangen van niet oorspronkelijke betonnen dekstenen door natuurstenen exemplaren. Daarnaast zal het uitgespoelde voegwerk vernieuwd worden.

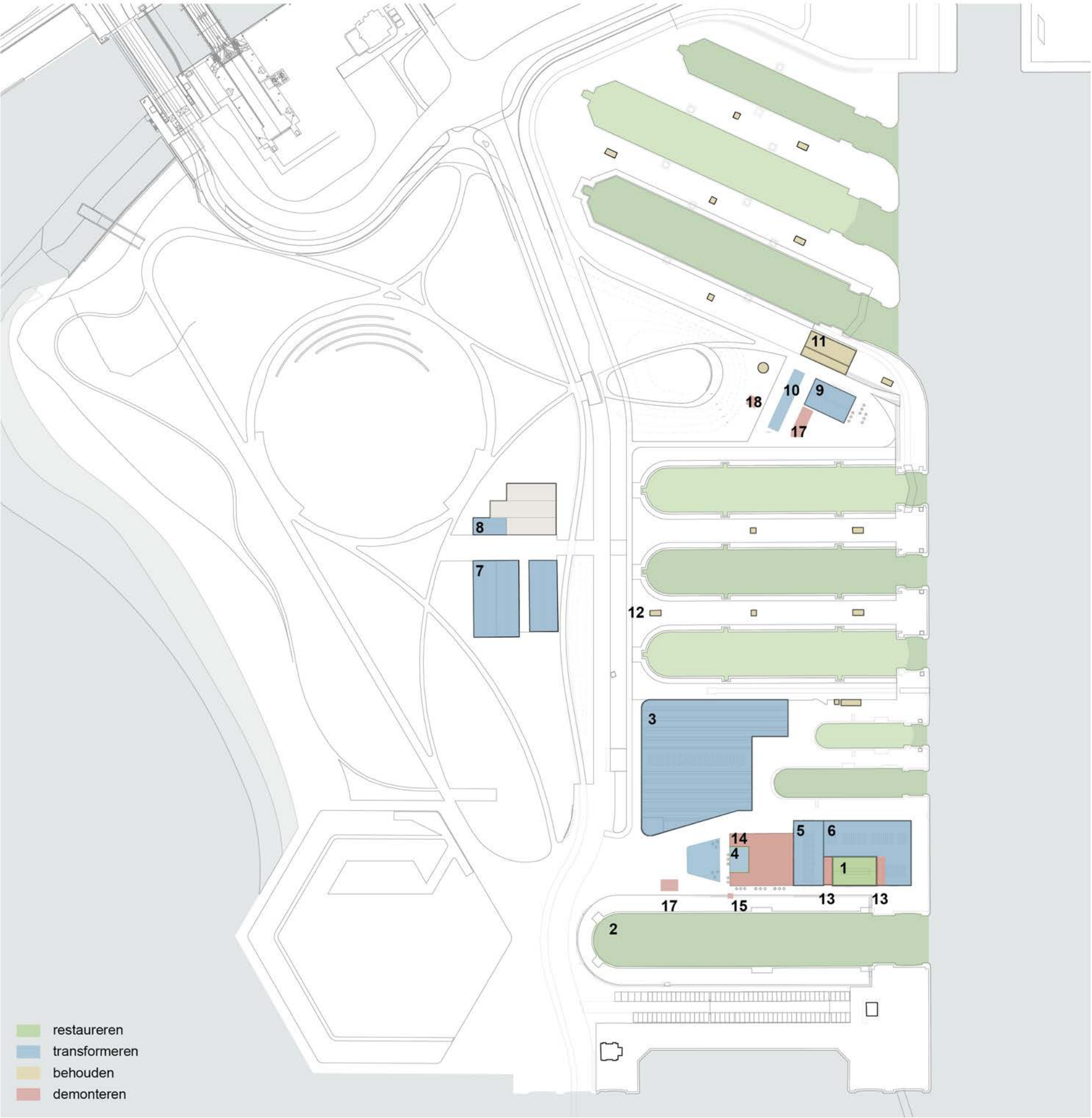
Onderhavig masterplan gaat uit van een reconstructie naar historisch model van de deuren (incl. restauratie van het bestaande openings- en sluitingsmechanisme) voor de werkende dokken, een restauratie van de bestaande deuren (excl. restauratie openings- en sluitingsmechanisme) voor de permanent natte dokken en een restauratie van de bestaande deuren t.b.v. het waterdicht afsluiten van de permanent droge dokken. Een grondige analyse van de bestaande toestand tijdens de volgende fase, laat toe om de staat van de dokdeuren, openings- en sluitingsmechanismen naderbij te onderzoeken.

Teneinde een kwalitatief resultaat te bekomen, zullen de afvoerkanalen tijdelijk afgesloten moeten worden zodat de droogdokken, ongeacht hun toekomstige bestemming, drooggelegd kunnen worden. Op deze wijze zijn de wanden en bodem integraal toegankelijk tijdens de restauratie.

Uitgangspunten masterplan

Het masterplan zet in op een maximaal behoud van erfgoed, waardoor het ruwe en authentieke karakter van de site behouden blijft. Een aantal van de niet beschermde gebouwen wordt getransformeerd ten dienste van de nieuwe publiekswerking. Het uitgangspunt bij elke transformatie is om de ruimtelijkheid en beeldkwaliteit van de bestande gebouwen te benadrukken en te herstellen waar nodig. Een beperkt aandeel van de bestaande gebouwen wordt gedemonteerd om het publieke gebruik van de site te faciliteren. Specifieke ruimtelijke ingrepen voor de verschillende gebouwen en het dokkenlandschap worden op de hierop volgende pagina's in detail toegelicht.

Restaureren 1. Pomphuis 1 2. Dokken en leidingstelsel	status beschermd als monument beschermd als monument
Transformeren 3. AWN 1 4. Dienstwoningen 5. Propellorwerkplaats 6. Ketelmakerij 7. Schepenhal 8. Houten opslagplaats 9. Blikken loods 10. Grote berging schoorbalken	Inventaris Onroerend Erfgoed Inventaris Onroerend Erfgoed
Behouden 11. Pomphuis 2 12. bijgebouwen	Inventaris Onroerend Erfgoed
Demontage 13. AWN2 ter plekke van pomphuis 14. Kantoorgebouw AWN2 15. electra gebouw noordzijde dok 1 16. opslag stadshavendienst 17. kleine berging schoorbalken 18. toiletgebouw tpv groene vinger	

VISIE PUBLIEKE RUIMTE

een authentiek stadsdeel

De Droogdokkensite is een uniek industrieel patrimonium. Op termijn zal de site onderdeel worden van het publieke weefsel. De monumentale infrastructuur van de droogdokken, de grote ruwe kasseivlaktes en de panoramische zichten op de grens tussen stad en haven maken het een plek als geen ander. De inrichtingsprincipes voor de publieke ruimte vertrekken vanuit deze authenticiteit. De ruige en nostalgische sfeer die de site vandaag ademt, zal geconsolideerd en uitgezuiverd worden. De functionele onderdelen die nodig zijn om de nieuwe invulling als publieke ruimte te maken, moeten zo veel mogelijk deze authenticiteit versterken. Hierbij wordt bewust subtiel ingegrepen in de beeldkwaliteit om de bestaande `patine` van de site te behouden.

een verbonden eiland

De Droogdokkensite is vandaag een omheinde ruimte en maakt geen onderdeel uit van de publieke ruimte. Het masterplan voorziet een maximale aansluiting met de flankerende ruimtes. Een wandeling vanaf het Eilandje naar het Zaha Hadidplein wordt een boeiende en levendige route langs de verschillende droogdokken. De Droogdokkensite zal in de toekomst ook onderdeel uitmaken van wandelroutes vanuit het Droogdokkenpark.

De site zal dus een belangrijke bijdrage leveren in het verbinden van het Eilandje met het Zaha Hadidplein, het Droogdokkenpark, de Kaaien en het Noordkasteel. Drie oversteekplaatsen leggen een goede verbinding met het Droogdokkenpark.

Er wordt in het Masterplan ook rekening gehouden dat op termijn een brug kan worden voorzien over Dok 1, waardoor de verbinding naar het Eilandje langs het water mogelijk is. Dit mits de juiste beheersafspraken en mits deze nieuwe brug zich inpast in het dynamische karakter van Dok 1.

overgang harde en zachte zijde van het eiland

De Droogdokkensite vormt de harde kant van het eiland in tegenstelling tot het westelijk gelegen `zachte` Droogdokkenpark. Aan de oostzijde van de Droogdokkenweg voorzien we een groenzone die qua beeldkwaliteit deel uitmaakt van het park, waardoor Droogdokkenweg visueel in het park

komt te liggen. Hierdoor kan de overgang tussen de harde en zachte zijde scherp en leesbaar gemaakt worden, en de functionele verbinding tussen Droogdokkenpark en Droogdokkensite vanzelfsprekend.

twee pleinen

In het masterplan worden twee pleinen voorzien. Het inkomplein is gelegen ten zuiden van AWN 1 en levert een bijdrage aan de organisatie, de oriëntatie en zichtbaarheid van de gehele site. Dit plein sluit naar materialiteit aan op het gerealiseerd plein aan de overzijde van de weg. Op dit plein wordt `het Speelhof` onder de grote platanen ingepast. Het schip S/S Amical zal als deel van de maritieme buitencollectie op het plein blijven liggen. Een betere inpassing van het schip in het plein wordt verder uitgewerkt. De rest van het plein blijft maximaal open en vrij van objecten.

In het verlengde van de `groene vinger` - een uitloper van het park tussen dok 6 en 8 wordt een tweede plein voorzien, het Droogdokkenplein. Dit plein ligt in het hart van de Droogdokkensite en zal -samen met evenementdok 6- een bijdrage leveren als publiekstrekker. Een ensemble van gebouwen -onder andere Pomphuis 2, de Blikken Loods en de Schoorbalkenloods- zullen worden ingepast en deels herbestemd in functie van het pleinprogramma.

Het plein zelf wordt een lommerrijke plek met bomen waaronder ruimte is voor evenementen. Het niveauverschil met de kade wordt opgevangen met een trappenpartij dat ook als tribune kan gebruikt worden.

een open beeld binnen een afsluitbare site.

Een opgave van het masterplan is het zoeken naar een kwalitatieve balans tussen veiligheid, afsluitbaarheid en doorwaadbaarheid. Een integrale benadering is noodzakelijk om te vermijden dat de Droogdokkensite een optelsom aan hekwerken en valbeveiligingen zou worden. Zowel naar beeldkwaliteit als naar werking is dit niet wenselijk.

Op basis van een intensieve dialoog met de verschillende stakeholders is in samenspraak beslist om een groot deel van de site afsluitbaar te maken. Door deze ruime perimeter te trekken is het mogelijk om binnen de site het aantal

veiligheidsmaatregelen te beperken en een aantal dokken vrij te houden van valbeveiliging. Het hekwerk, de poorten en de valbeveiliging zullen een opgave vormen voor de beeldkwaliteit van de site, zodat ze het unieke karakter van de site verder ondersteunen. Gezien het specifieke karakter van de publieke ruimte met betrekking tot veiligheid is het noodzakelijk dagelijkse beheer- en beheersafspraken met alle partners op de site te maken.

divers en gelaagd programma als troef

Met haar negen droogdokken heeft de site een bijzondere troef om een diversiteit aan programma te voorzien. Tijdens een parkwandeling de restauratie van een historisch schip aanschouwen, naar een theatervoorstelling te kijken op de trappen van het droogdok,... De kruisbestuiving tussen, recreatie, natuur, scheepswerf binnen een monumentaal erfgoedkader maakt deze site een bijzondere trekpleister.

Dok 1 en Dok 2 worden bestemd als permanent nat dok. Dok 1 is een dynamisch nat dok waar pleziervaart kan aanmeren. Dok 2 is een statisch nat dok bestemd als ligplaats voor erfgoedschepen.. Dok 3 en 4 zijn werkende droogdokken voor het onderhoud en herstel aan erfgoedschepen. Dok 5 is een permanent dynamisch nat dok voor varend maritiem erfgoed van hoofdzakelijk partners.

Dok 6 blijft permanent droog en wordt gefaciliteerd als evenementendok. Samen met het plein aan Pomphuis 2 en de groene vinger zal dit deel een publieke trekpleister worden als uitloper van het Droogdokkenpark. Dok 8 is bestemd als nat dok en Dok 9 is een permanent droog dok. Een exacte bestemming staat nog open. Dok 8 en Dok 9 zijn tevens inwisselbaar. Dok 10 is een permanent nat dok en wordt gebruikt als hub voor nooddiensten.

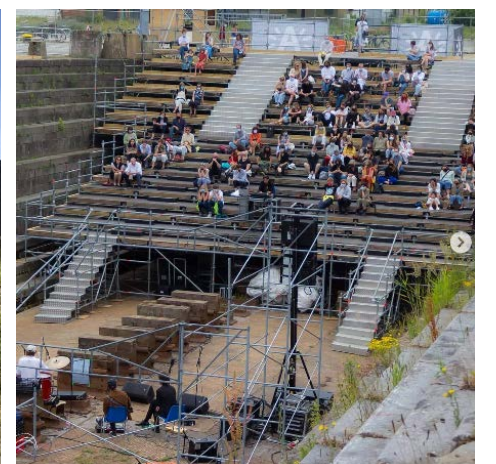
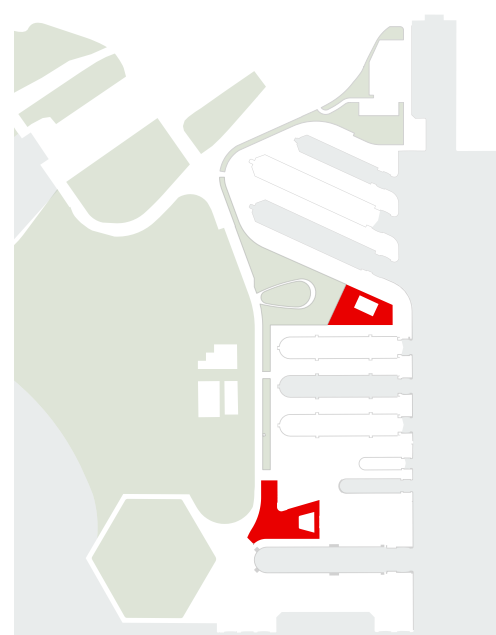
verbonden eiland

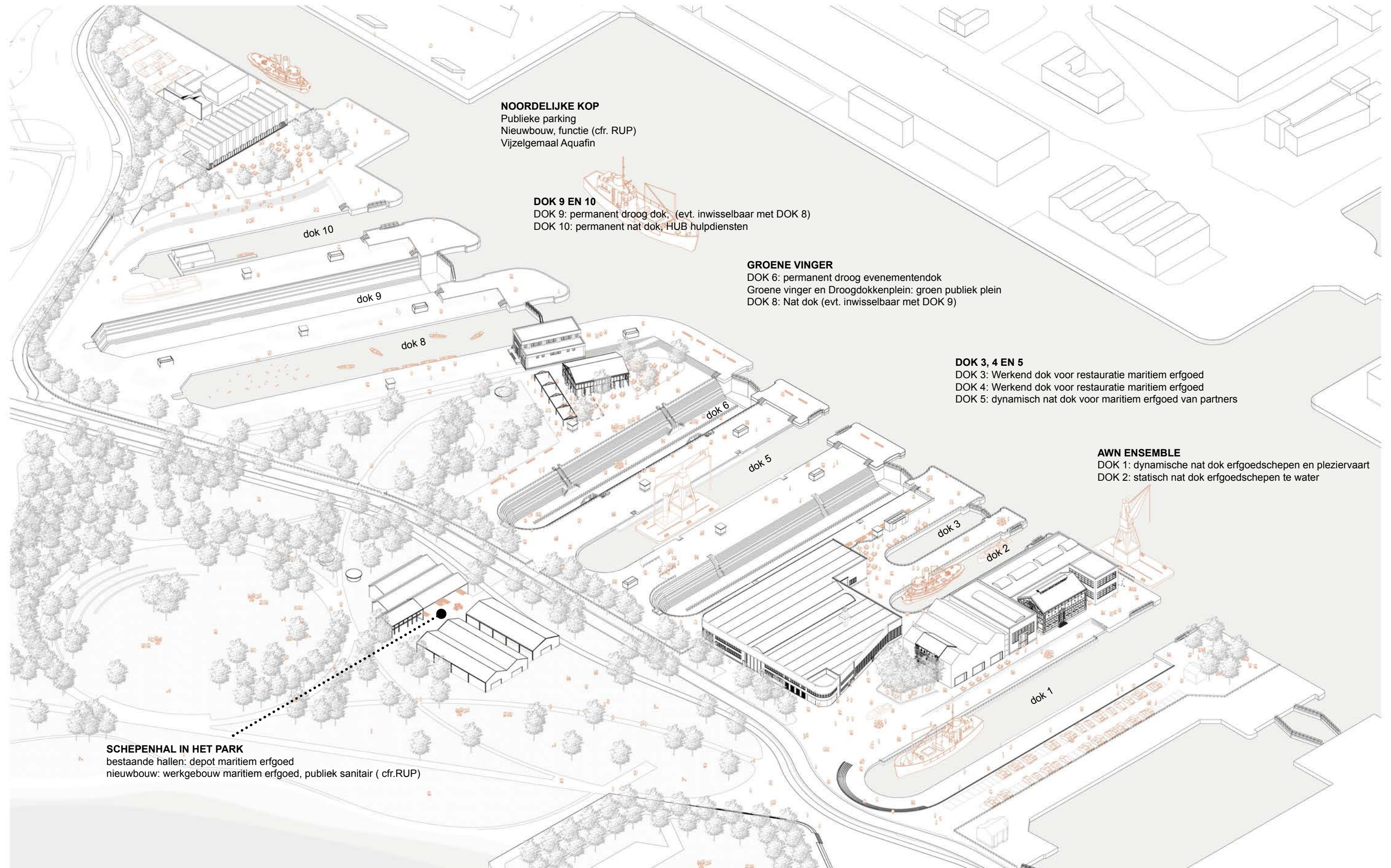
harde en zachte zijde van het eiland

twee pleinen

Programmatie van het dokkenlandschap

Mobiliteit

Parkeren

De Droogdokkensite is een autovrije zone. In het zuiden (Sluisstraat) en in het noorden (Vijzelgemaal) worden parkeerplaatsen voorzien. De bestaande parking aan de Sluisstraat wordt uitgebreid naar 93 plaatsen. Daarvan zijn 59 plaatsen privaat bestemd, deels voor het Havenbelevingscentrum (49) en deels voor stadsmedewerkers (10). In overleg dient nog bekeken te worden of deze plaatsen na sluitingsuur kunnen gefaciliteerd worden als publieke plaatsen. Van de 33 publieke plaatsen zijn er 6 voorzien als mindervalide parkings.

Ter hoogte van het vijzelgemaal worden 52 plaatsen voorzien. Op de site zelf zijn nog 6 plaatsen voorzien voor levering en diensten, en 1 parkeerplaats voor Stadshavenmeester. Deze zullen toegang krijgen via de centrale zone voor leveringen, in het verlengde van de ‘binnenstraat’ van AWN1.

Op het inkomplein, parallel aan de Droogdokkenweg is een drop-off zone voorzien voor 2 touringcars, specifiek voor bezoekers van het Havenbelevingscentrum.

Fietsenstallingen

Ter hoogte van het inkomplein wordt een ruime zone voorzien voor fietsenstallingen, een velostation, en een drop-off zone voor deelsteps en andere deelfietsen. Verder is aan het plein bij pomphuis 2 ook een ruime fietsenstalling voorzien. In overleg met de dienst mobiliteit is bepaald om verspreid over de site aanvullend een aantal kleinere fietsparkings te voorzien, gekoppeld aan diverse functies op de site.

Toegankelijkheid brandweer en werkverkeer

Alle dokken zijn toegankelijk voor de brandweer. Deze zones vallen grotendeels samen met de routes voor scheepsgebonden werkverkeer.

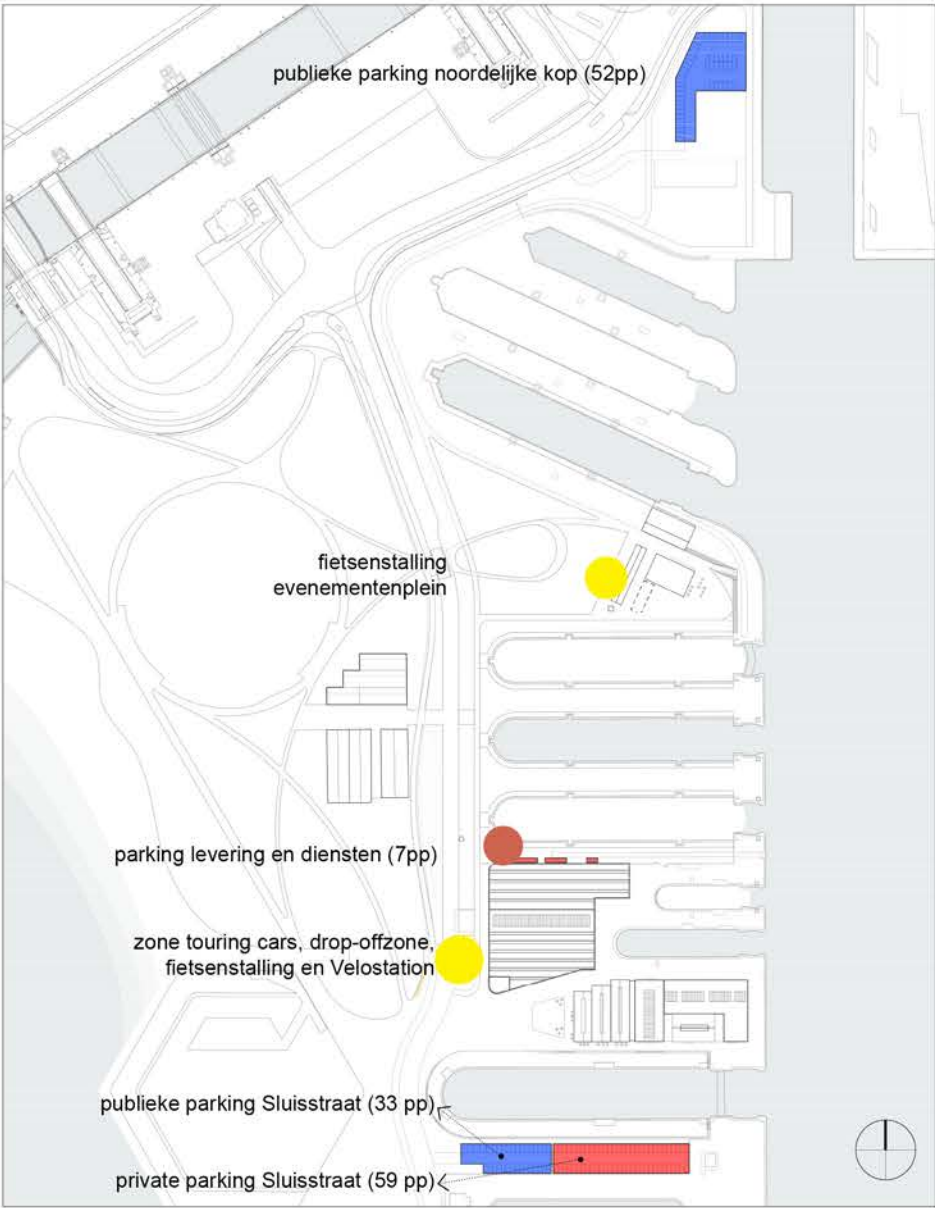
zone leveringen

Er wordt een wachtzone voorzien voor leveringen ter hoogte van de middengang van AWN1. Deze wachtzone is via parlofonie verbonden met de front en of back office van de site. Daar worden de leveringen verder aangestuurd binnen een duidelijk nog op te maken afsprakenkader.

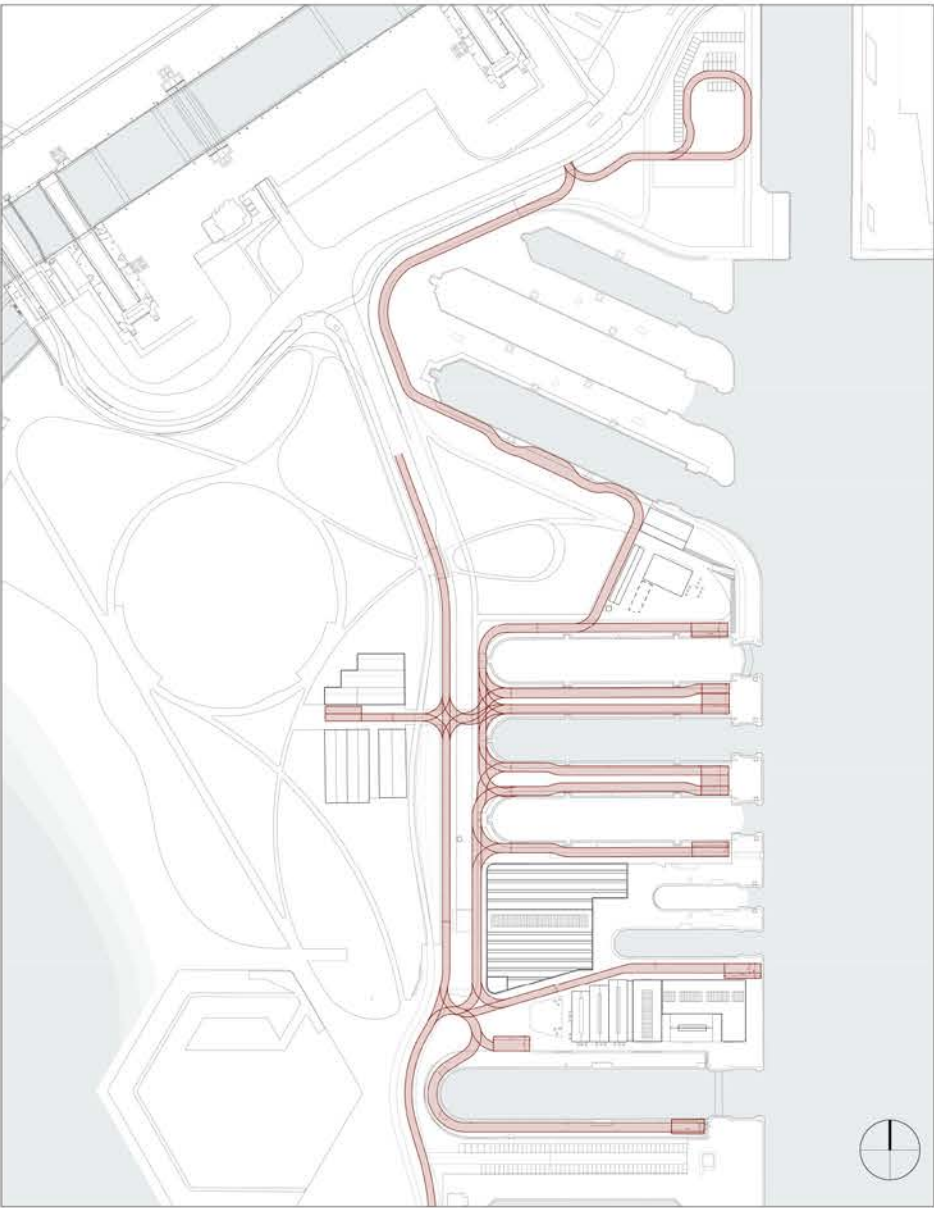
bereikbaarheid met openbaar vervoer

De Droogdokkensite is bereikbaar met de tram vanaf het zuiden (tram 7) en vanaf het noorden (tram 24).

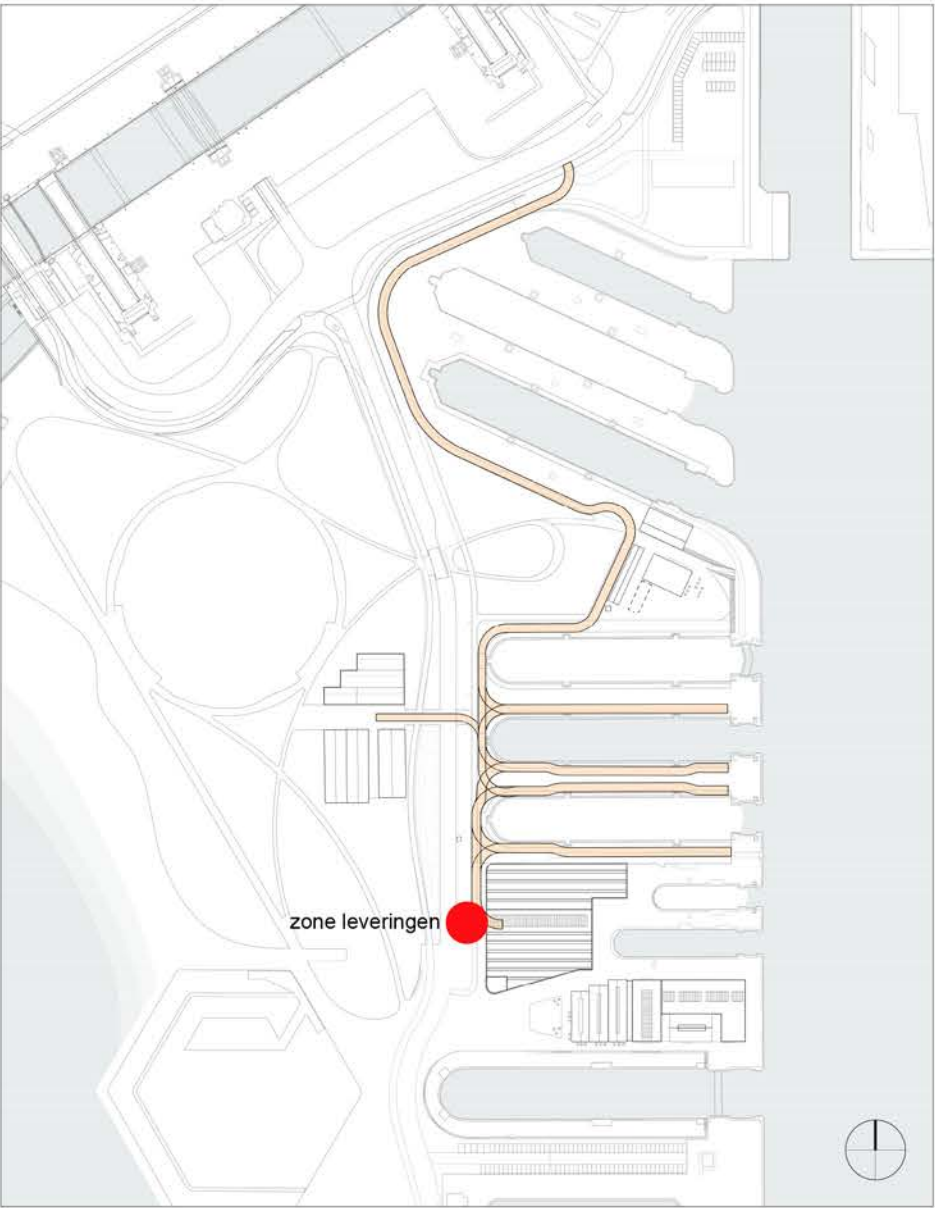
schema organisatie parkeerplaatsen, fietsenstallingen, wachtzone touringbussen

schema brandweerroutes op de site

schema toegankelijkheid dokken voor scheepsgebonden werkverkeer

Toegankelijkheid, afsluitbaarheid en valbeveiliging

afsluitbaarheid dok 4 t/m 10

De keuze om dit deel van de site afsluitbaar te maken is vanuit verschillende oogpunten noodzakelijk: sociale veiligheid, werking van de site (evenementen en actieve scheepswerf) en bescherming van de erfgoedcollectie.

Vanaf de middengang van AWN1 tot dok 10 wordt een hekwerk geplaatst. De exacte hoogte van het hekwerk en de poorten dient in een verder traject nog gedetailleerd te worden. De keuze om het hekwerk te laten 'verdwijnen' in de groenzone, of als grens te maken tussen het harde en zachte deel, dient ontwerpmatig ook nog verder verfijnd te worden. Genereuze poorten maken de site toegankelijk binnen de openingsuren.

Buiten de openingsuren van de site moet de hub nooddiensten bereikbaar zijn via de noordelijke poort ter hoogte van dok 10.

afsluitbaarheid dok 2 en 3

Voor de bescherming van de erfgoedcollectie en om de zone te kunnen beschermen voor de veiligheid van spelende kinderen, wordt tussen AWN 1 en AWN 2 tevens een zone afsluitbaar gemaakt met een hekwerk.

afsluitbaarheid dok 4 en 5

Dok 4 en dok 5 worden gebruikt als actieve scheepswerf. Om deze werkplaats te vrijwaren, wordt een permanente afsluiting voorzien. Tevens laat de vergunning niet toe om dit publiek toegankelijk te maken.

Deze afsluiting dient zorgvuldig te worden ontworpen: het geeft een boeiend uitzicht op de actieve scheepswerf, en de poorten zijn uitzonderlijk breed.

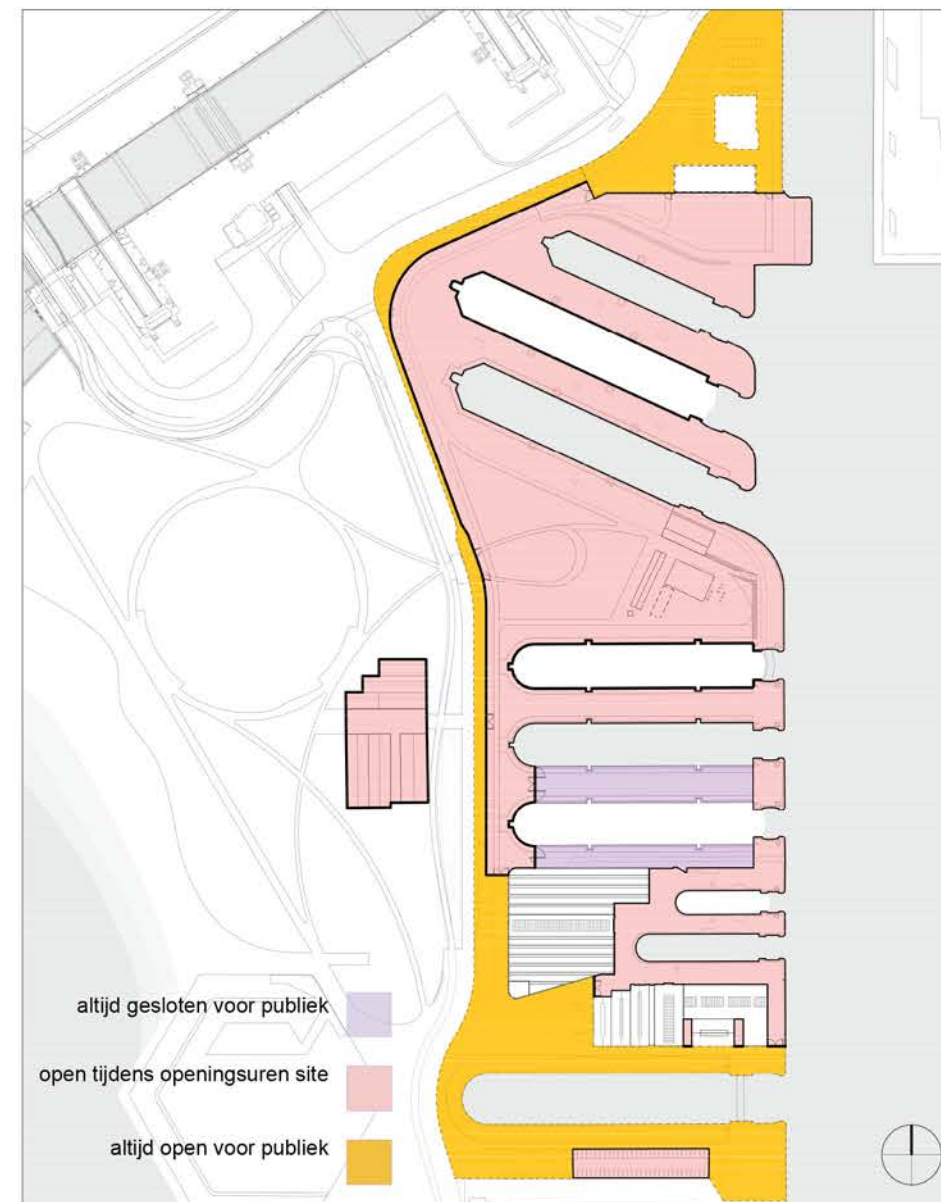
valbeveiliging

Voor de valbeveiliging is het principe aangehouden dat de permanent droge of werkende dokken die publiek toegankelijk zijn, worden voorzien van valbeveiliging. Er wordt dus geen valbeveiliging rond permanent natte dokken voorzien.

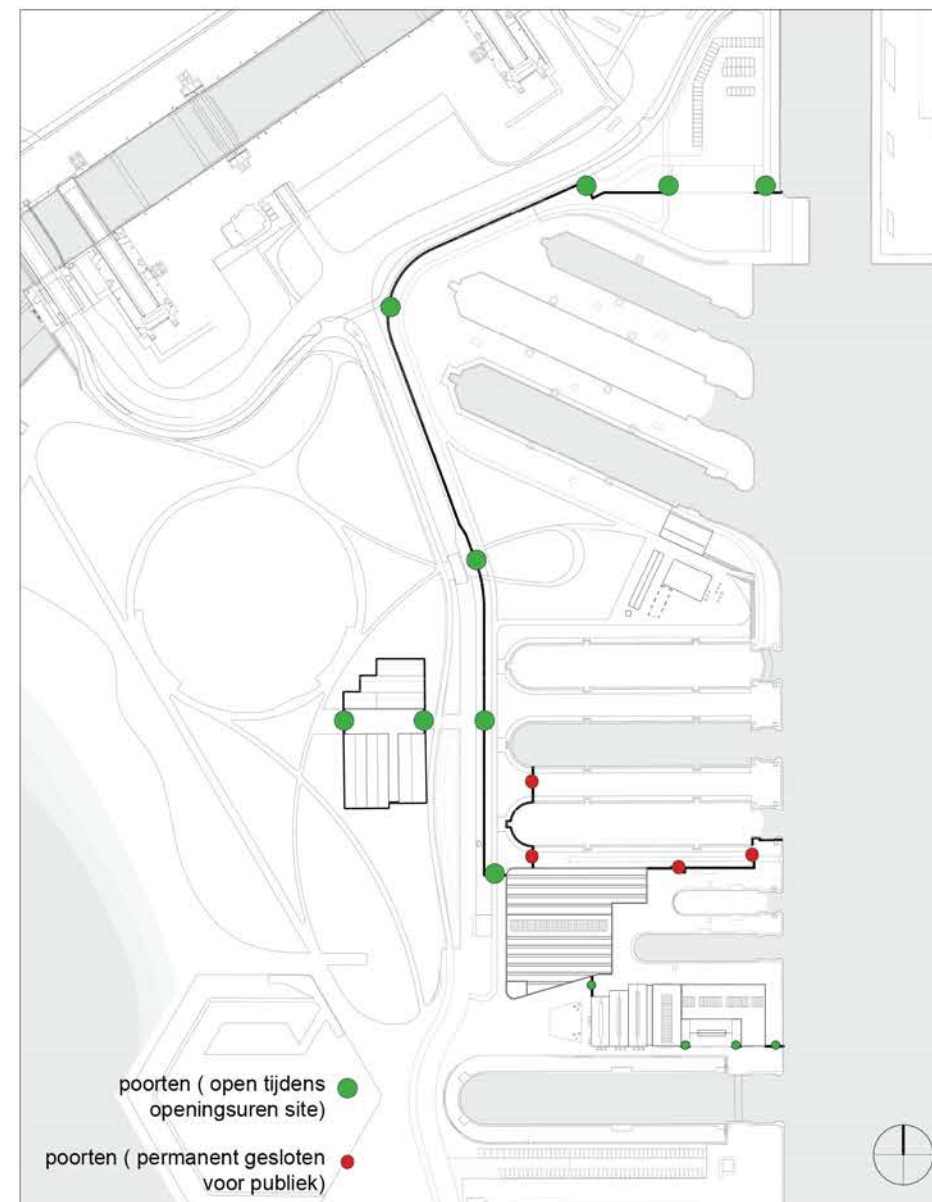
Omwille van specifieke doelgroepen (spelende kinderen en bezoek aan het Havenbelevingscentrum) wordt rond dok 2 en 3 valbeveiliging voorzien, alsook een valbeveiliging aan het ponton van dok 1.

Bij het organiseren van evenementen of andere activiteiten op de site blijft een risico-analyse door het sitebeheer noodzakelijk, zodat eventuele bijkomende maatregelen kunnen worden genomen.

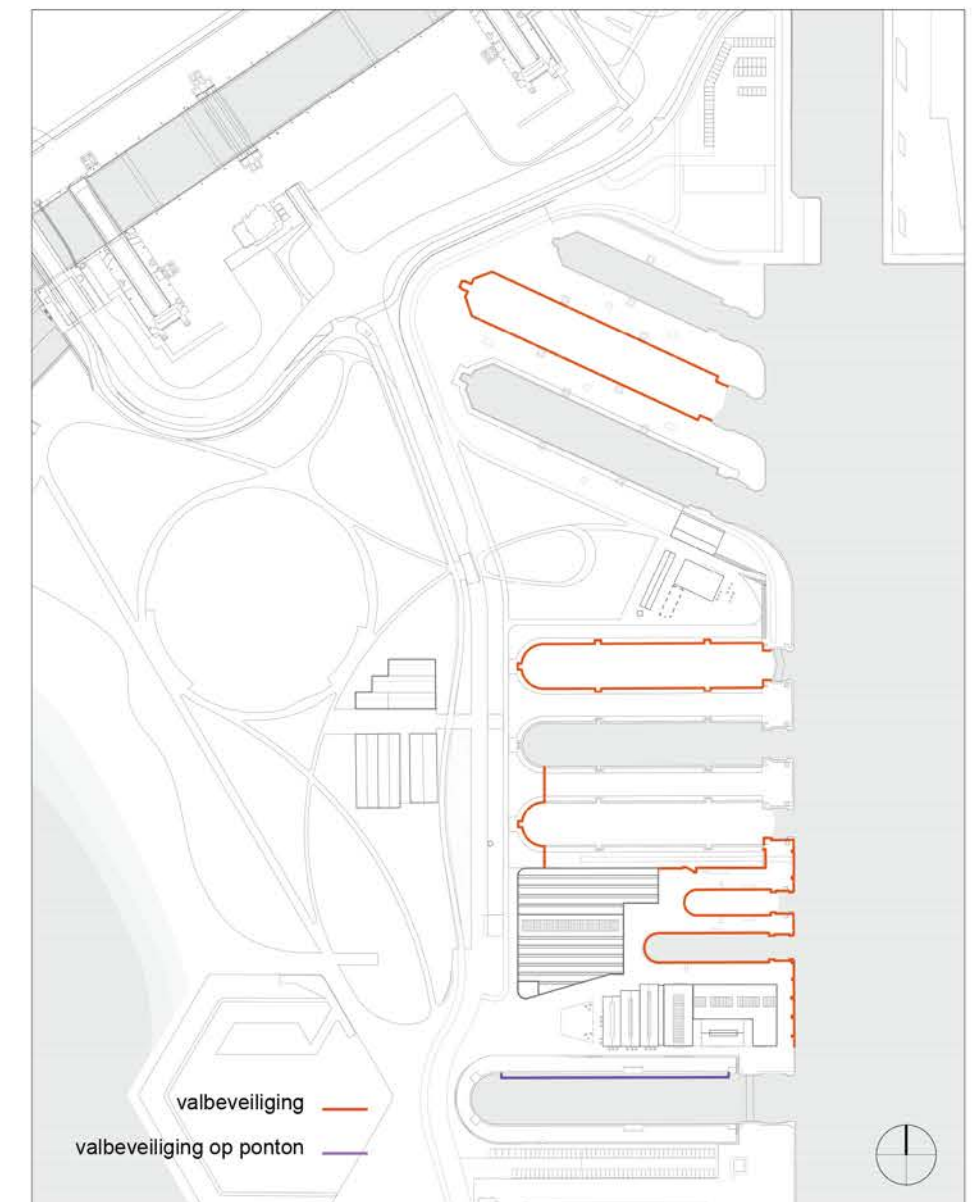
schema afsluitbaarheid

schema hekwerken en poorten

schema valbeveiliging

Verhardingen

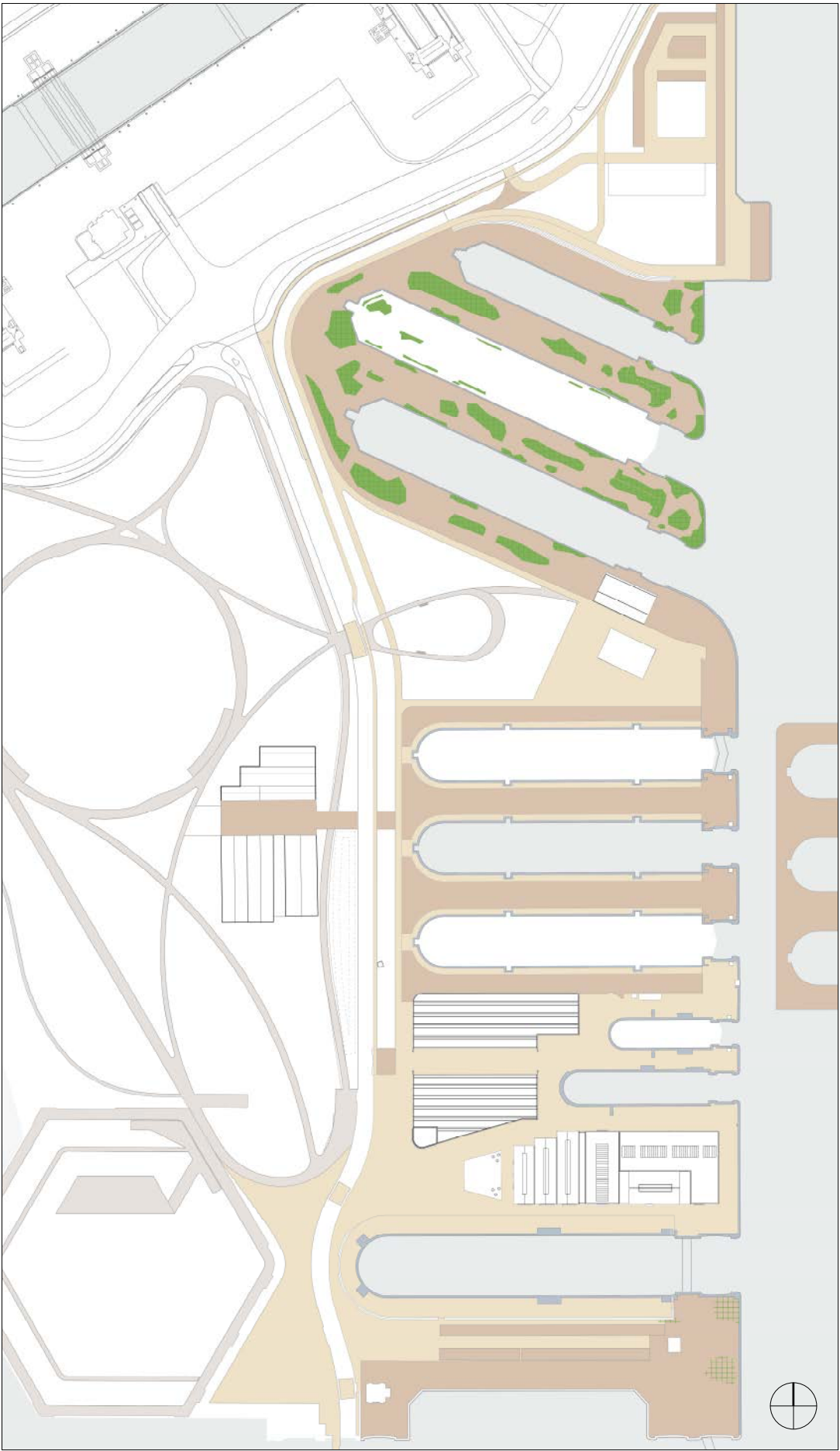
De `kasseivlakte` maakt een wezenlijk onderdeel uit van de Droogdokkensite. Bij de transformatie van het gebied zal dit kasseivlak systematisch worden `hersteld` en deels geschikt gemaakt worden voor het toekomstig gebruik.

De noord-zuidwandeling, de pleinruimtes en de directe zones rond de gebouwen zullen vervangen worden door vlakke kasseien om de integrale toegankelijkheid te bekomen. Hiermee wordt ook een duidelijke sturing van de routing duidelijk gemaakt. Voor de overige delen wordt de ruwe kassei behouden.

Zowel de gladde kasseivlakken als de ruwe kasseivlakken worden voorzien van een splitvoeg in functie van hemelwaterinfiltratie en herbruikbaarheid van de kasseien. Voor de ruwe kasseivlaktes worden een aantal zones voorzien met grasvoegen en natuurvoegen. De gradiënt van meer natuurlijke voegen wordt groter naar het noordelijke deel.

Aandachtspunt voor de keuze van type kasseien is de routing van het intern transport tussen de Schepenhal, de middengang AWN 1 en Dok 4.

- gekapte kassei (afkomstig uit site) met natuurvoeg
- gekapte kassei (afkomstig uit site) met splitvoeg of grasvoeg
- vlakke kassei (gezaagd en gebrand) met splitvoeg

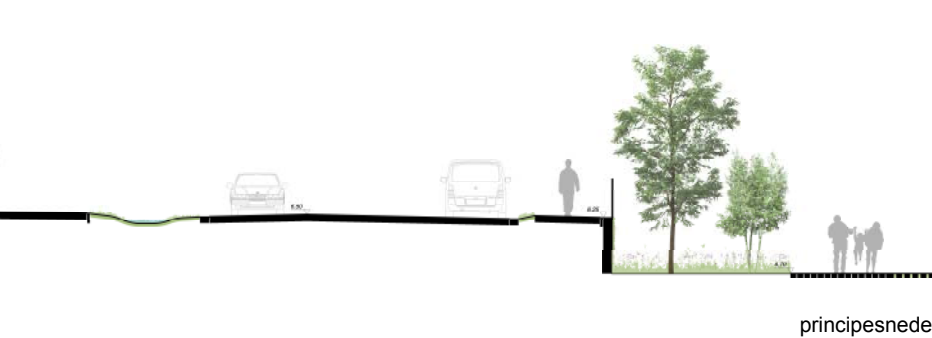

Groen en biodiversiteit

De Droogdokkensite is een minerale site. In dit voormalig werklandschap was aanvankelijk geen ruimte voor groen. In de loop der tijd heeft de natuur zich echter op diverse plekken gevestigd, en de gradiënt tussen nat en droog maken dat er heel wat kansen zijn voor natuur.

Ontharding, vergroening, hemelwatermanagement, bodeminfiltratie, natuurinclusiviteit, reductie van hitte eiland effect zijn opgaven om onze stad op termijn leefbaar te houden. Tijdens de opmaak van het masterplan is duidelijk geworden dat het een evenwichtsoefening is om de noodzakelijke klimaatadaptatie te verzoenen met het waardevolle patrimonium. We zijn er evenwel van overtuigd dat mits weloverwogen ontwerpkeuzes, het een grote meerwaarde zal zijn voor de beleving en de beeldkwaliteit van dit monumentaal bouwwerk. Bovendien heeft de site door haar ligging een bijzonder potentieel om een bijdrage te leveren aan natuurwaarden, en aan natuurbeleving in de stad.

Tijdens het ontwerptraject van de deelprojecten zal onder andere verder onderzoek gedaan worden naar de haalbaarheid van het inpassen van pioniersnatuur, natuurvoegen tussen de kasseien, onderzoek naar ruimte voor vleermuizen, een natuurmuur,...

Beeldkwaliteit van het dokkenlandschap

De transformatie en herbestemming van het gebied vraagt de toevoeging van een aantal nieuwe elementen. Het gaat onder andere over trappen ter ontsluiting van dok 6, hekwerk en poorten rond de site, valbeveiliging, zitplekken en spelaanleiding, pontons en aanlegsteigers. Er wordt rekening gehouden dat op termijn een brug kan worden voorzien over dok 1 waardoor de verbinding naar Het Eilandje langs het water mogelijk is mits de juiste beheersafspraken en de inpassing in het dynamische karakter van dok 1.

Een belangrijke opgave is enerzijds het beperken van het aantal objecten, en anderzijds het inpassen van deze nieuwe elementen in de beeldkwaliteit van de bestaande site.

bestaand beeld als basis

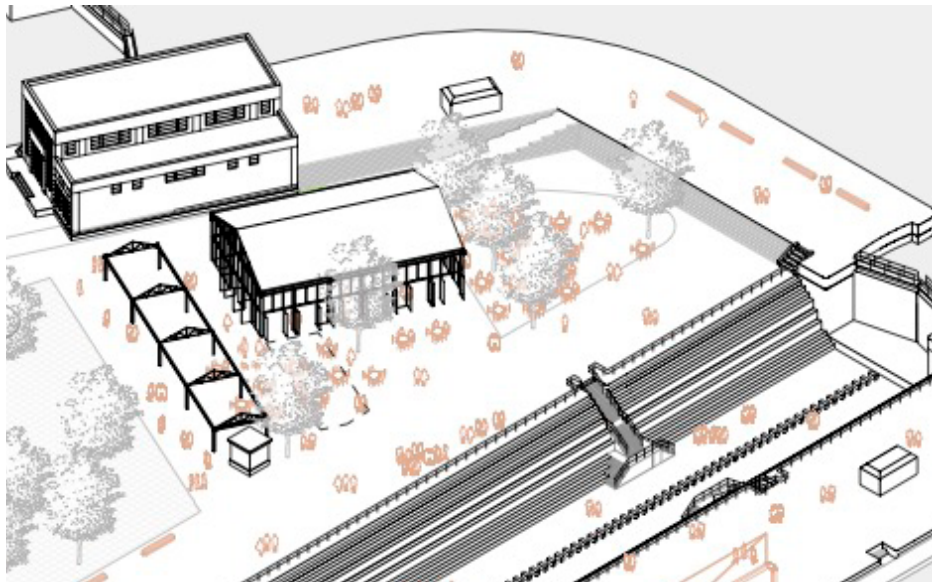
Om de beeldkwaliteit van de site ten volle te laten floreren, is het essentieel dat de hoeveelheid 'losse' objecten goed wordt afgewogen en beperkt. Elk toegevoegd object maakt onderdeel uit van de totale scenografie en van de beleving van de Droogdokkensite. De maritieme collectie in relatie tot de Droogdokkensite, en de site gerelateerde programmatie dient hierbij als 'gesamtkunstwerk' centraal te staan.

nieuw eilandmeubilair

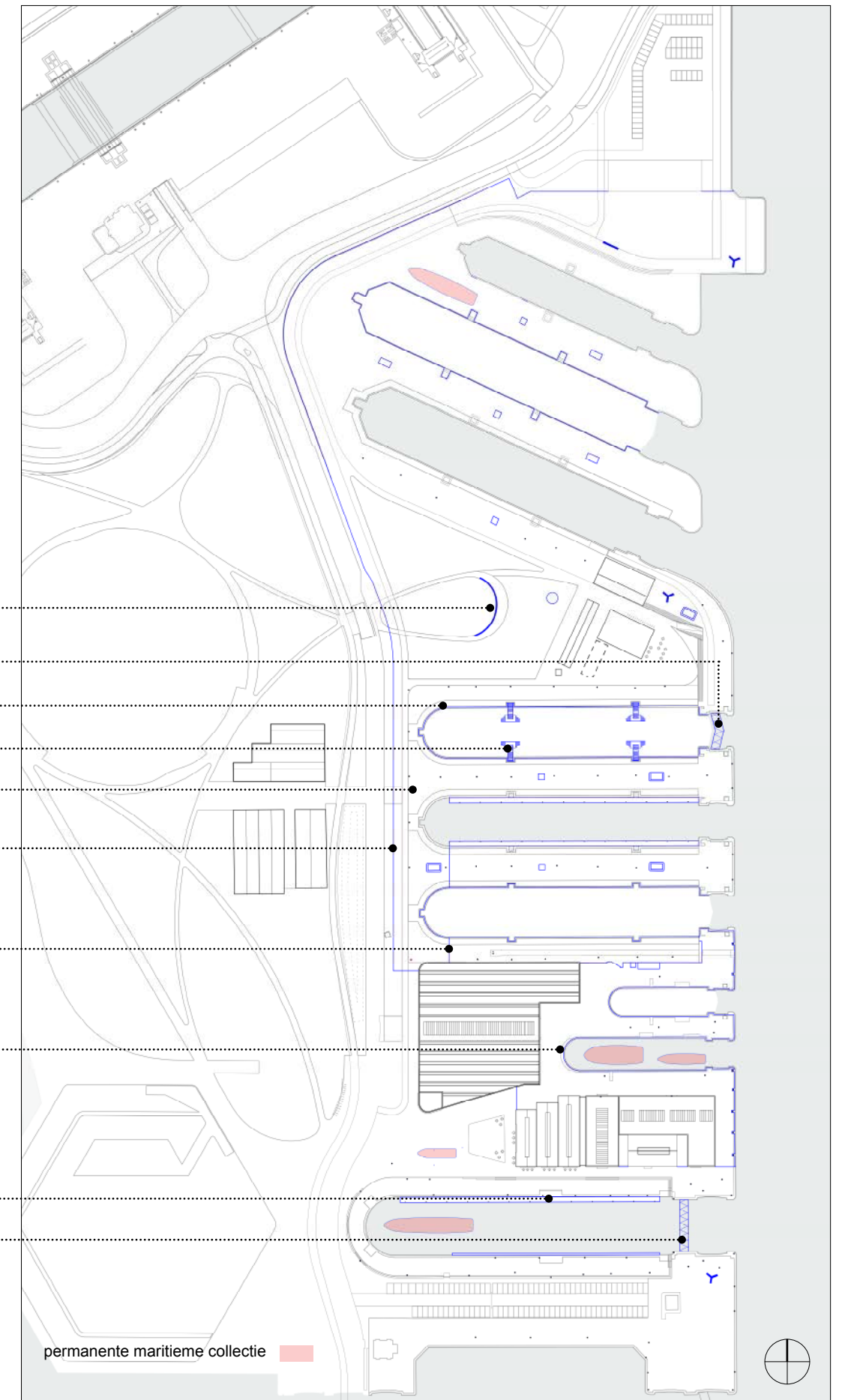
Tijdens de opmaak van het masterplan worden een aantal basisprincipes vastgelegd, die gaandeweg de opmaak van de uitvoeringsprojecten verder zullen gedetailleerd worden:

- afweging of het object onderdeel is van de standaard straatmeubilaris of een specifiek deel wordt van de site.
- doknummers als basis voor oriëntatie en 'wayfinding' op de site.
- een herkenbare steunkleur voor het samenbrengen van de verschillende objecten.
- objecten ondersteunen het ruige en maritieme karakter van de site.
- objecten kunnen onderdeel uitmaken van de site (bijvoorbeeld kielblokken, schoorbalken, arduinen treden, scheepsrelicten als deel van de collectie)

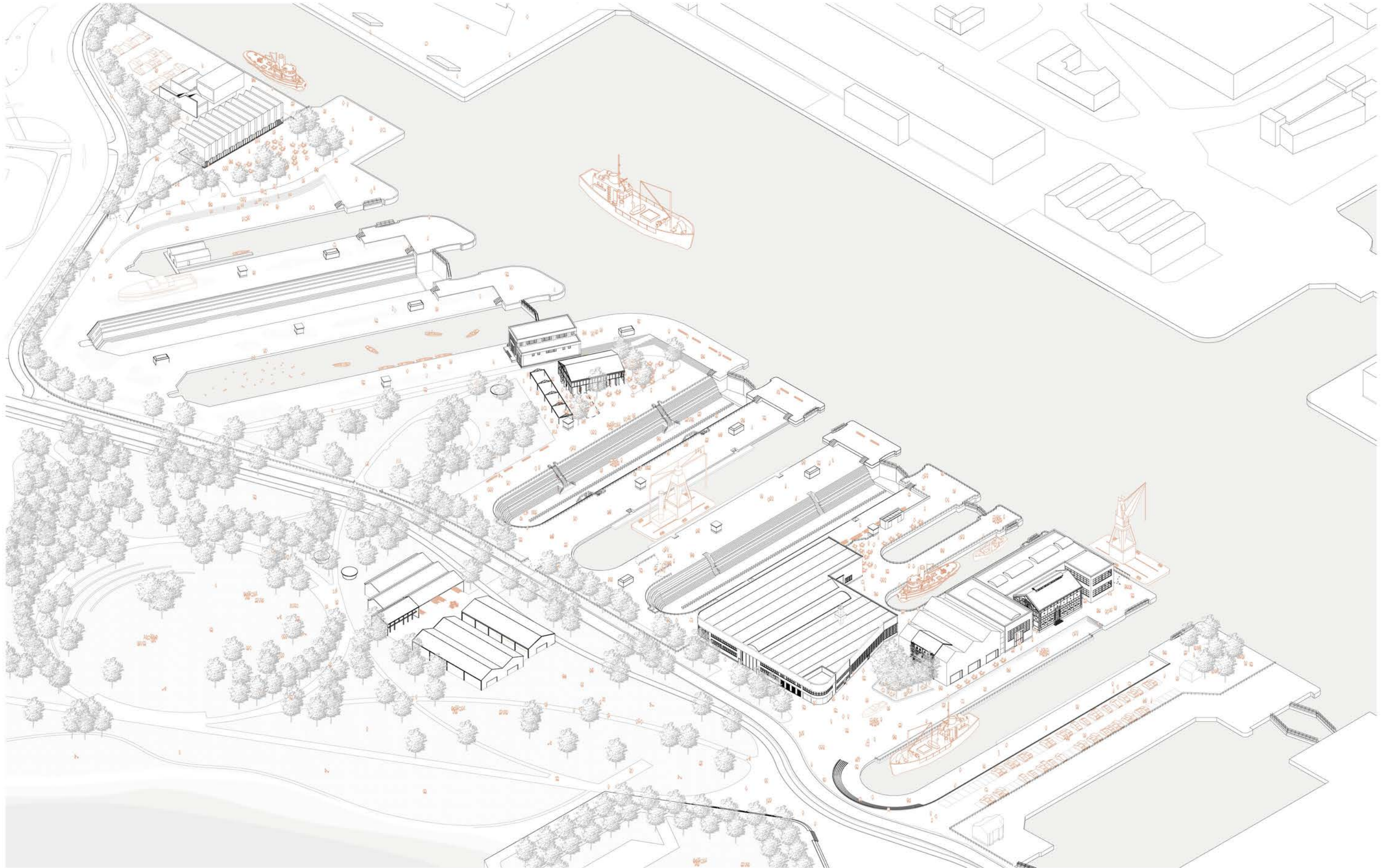
Tijdens het masterplantraject is verder beslist dat het gebied valt onder het 'BKP het Eilandje' voor de principes van de bestrating en groen, en voor de verlichting het 'BKP de Kaaien' dient te volgen.

- panoramabank
- brug over dokdeur
- valbeveiliging rond droog dok
- trappen voor toegankelijkheid dok
- diverse zitplekken/spelprikkels
- poorten en hekwerk rond site
- poorten en hekwerk rond dok 4 en 5
- valbeveiliging rond dok 2 en 3
- ponton dok 1 met valbeveiliging
- nieuwe brug over dok 1

Beeldkwaliteit van het dokkenlandschap

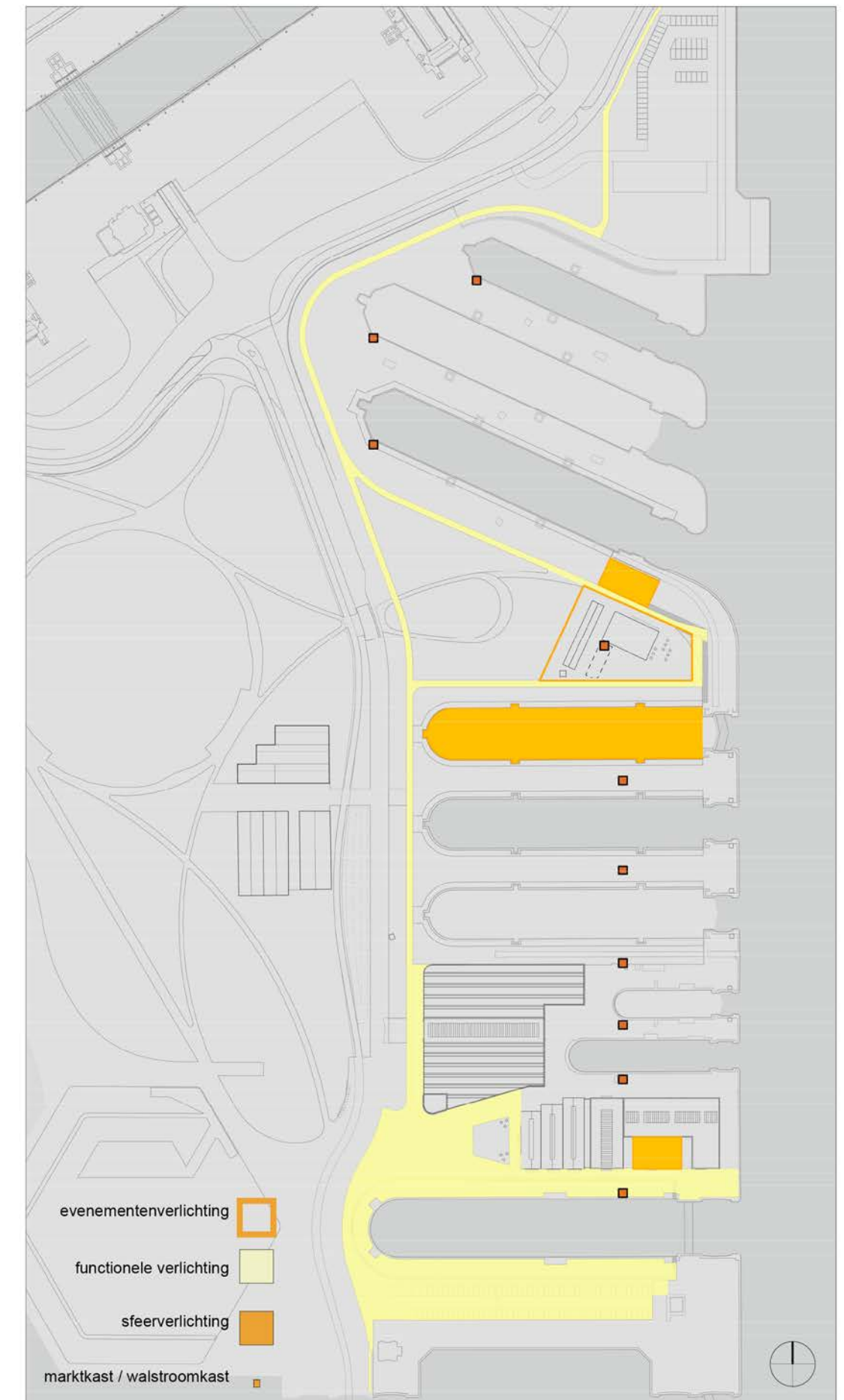
verlichting en stroomvoorziening

Vanuit het masterplan is het wenselijk om een beperkte functionele verlichting te voorzien op de noord-zuidroute, op het inkomplein en rond dok 1. De verlichting van de paden en het inkomplein op het terrein sluiten bij voorkeur aan op het lichtconcept van het Droogdokkenpark, alhoewel voorlopig onduidelijk is of de paden in het park in de toekomst een basisverlichting zullen krijgen.

Pomphuis 1 en pomphuis 2 zal aangeliicht worden als accent. Ook zal voor dok 6 een specifieke sfeerverlichting worden toegepast. Aandachtspunt hierbij is de positie van de lichtbronnen, zodat zowel vanop de kade als in het dok een aangename sfeer wordt gerealiseerd.

Het Droogdokkenplein wordt verlicht vanuit de Blikkenloods. Verder zal de scheepswerf (kades dok 4 en 5) en de zone voor evenementen voorzien worden van stroom, waar een tijdelijke en mobiele verlichting kan op worden aangesloten. Dit zal met marktkasten of walstroomkasten worden voorzien. De exacte positie zal in de verdere ontwerpfase verfijnd worden.

De zone tussen de gebouwen AWN 1 en AWN 2 zal verlicht worden vanuit de gebouwen zelf.

Juridisch–ruimtelijk kader

Na voltooiing van de Royerssluis zal het Droogdokkeneiland eigendom van de Stad Antwerpen zijn. De Droogdokkensite krijgt dan het statuut van ‘privaat perceel met publiek karakter’, zoals vele parken in de stad. De noordelijke kop wordt openbaar domein, evenals het publieke gedeelte van de parking aan de Sluisstraat. De Provincie zal erfpacht nemen over het Havenbelevingscentrum en een deel van de private parking aan de Sluisstraat.

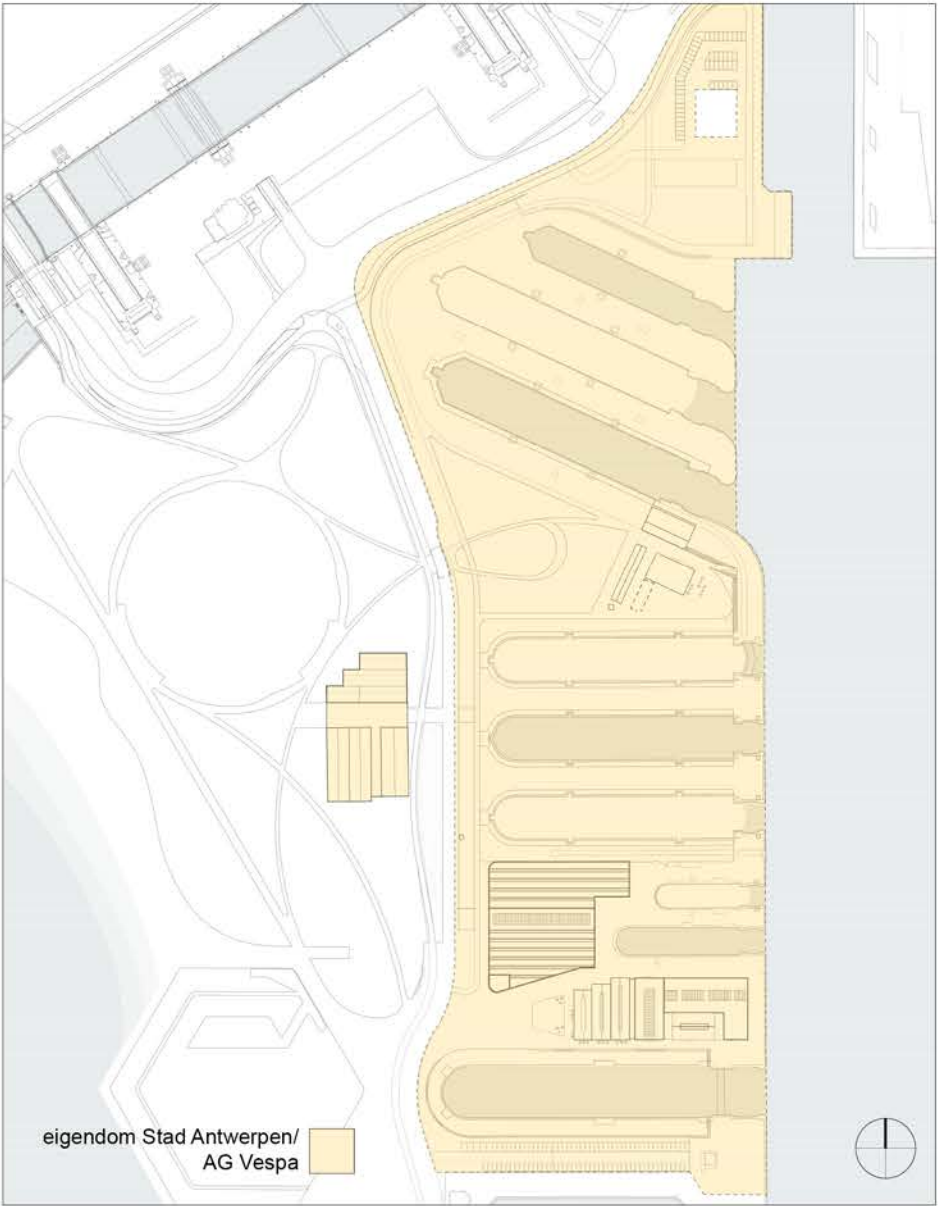
De regie van de site komt in handen van TV/Cultuur. Dit betekent dat nu ook de dokken 8 en 9 onder de regie van TV/Cultuur komen. Dok 10 blijft onder beheer van de Stadshaven, gezien de functie als HUB nooddiensten.

De inhoudelijke bevoegdheid van de watervlakken van de dokken, uitgezonderd dok 10, ligt bij TV/ Cultuur. De stadshavendienst heeft hierover de wettelijke bevoegdheid. De inhoudelijke en wettelijke bevoegdheid van de waterzijde van de kopse kanten ligt bij de SHD.

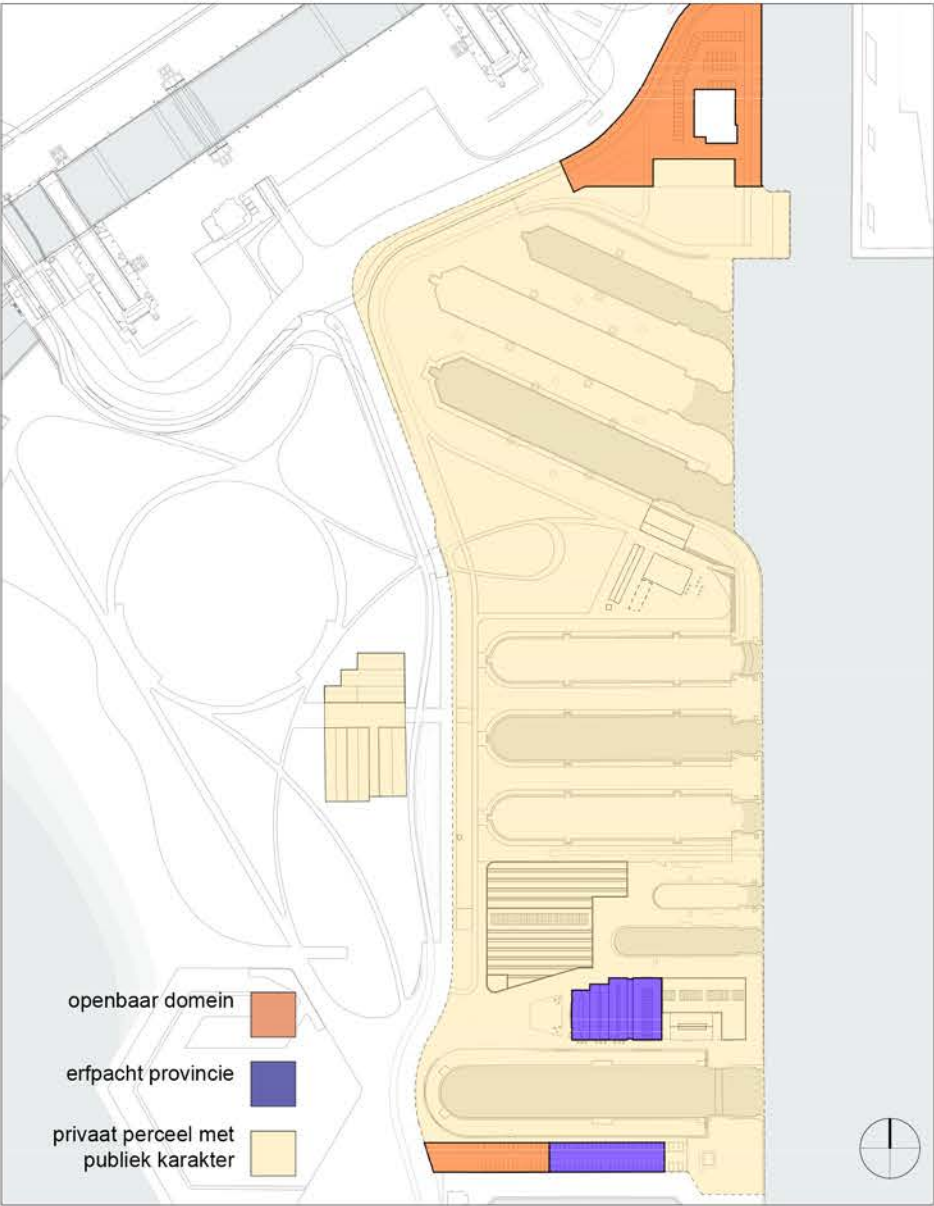
Voor de kopse kanten van de dokken 1 t.e.m. 5 en tussen 8 en 9 geldt een sperverbod aan landzijde. D.w.z. dat de inhoudelijke invulling van die kopse kanten in beheer is van TV/Cultuur.

T.h.v. de kopse kant aan het Droogdokkenplein en aan weerskanten van de kopse kant van dok 10 geldt dit sperverbod niet, aangezien daar flexibele ligplaatsen blijven in beheer door de stadshavendienst. Aan landzijde dient de 10m zone daarom gevrijwaard te blijven wanneer er een schip aangemeerd is.

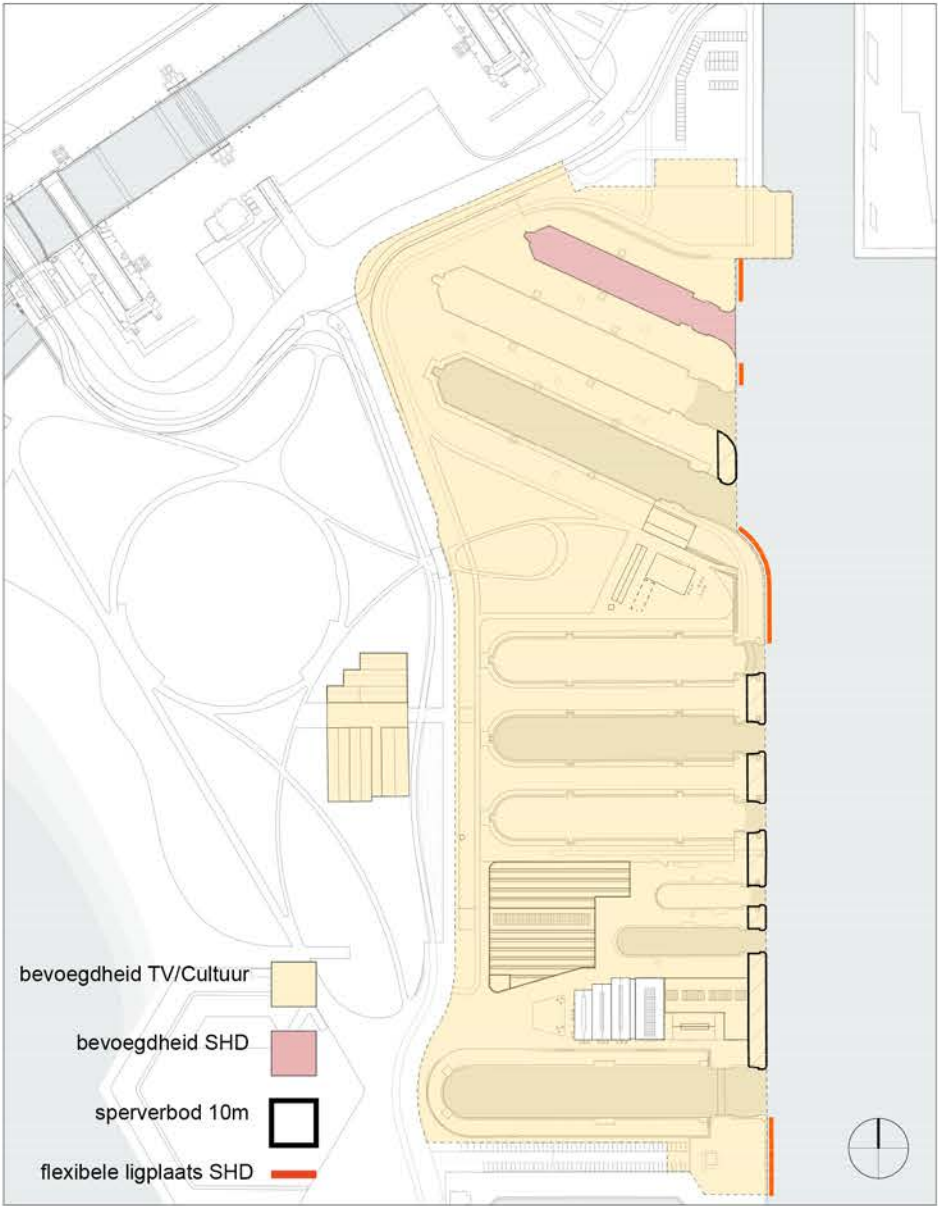
schema eigendom na 2030

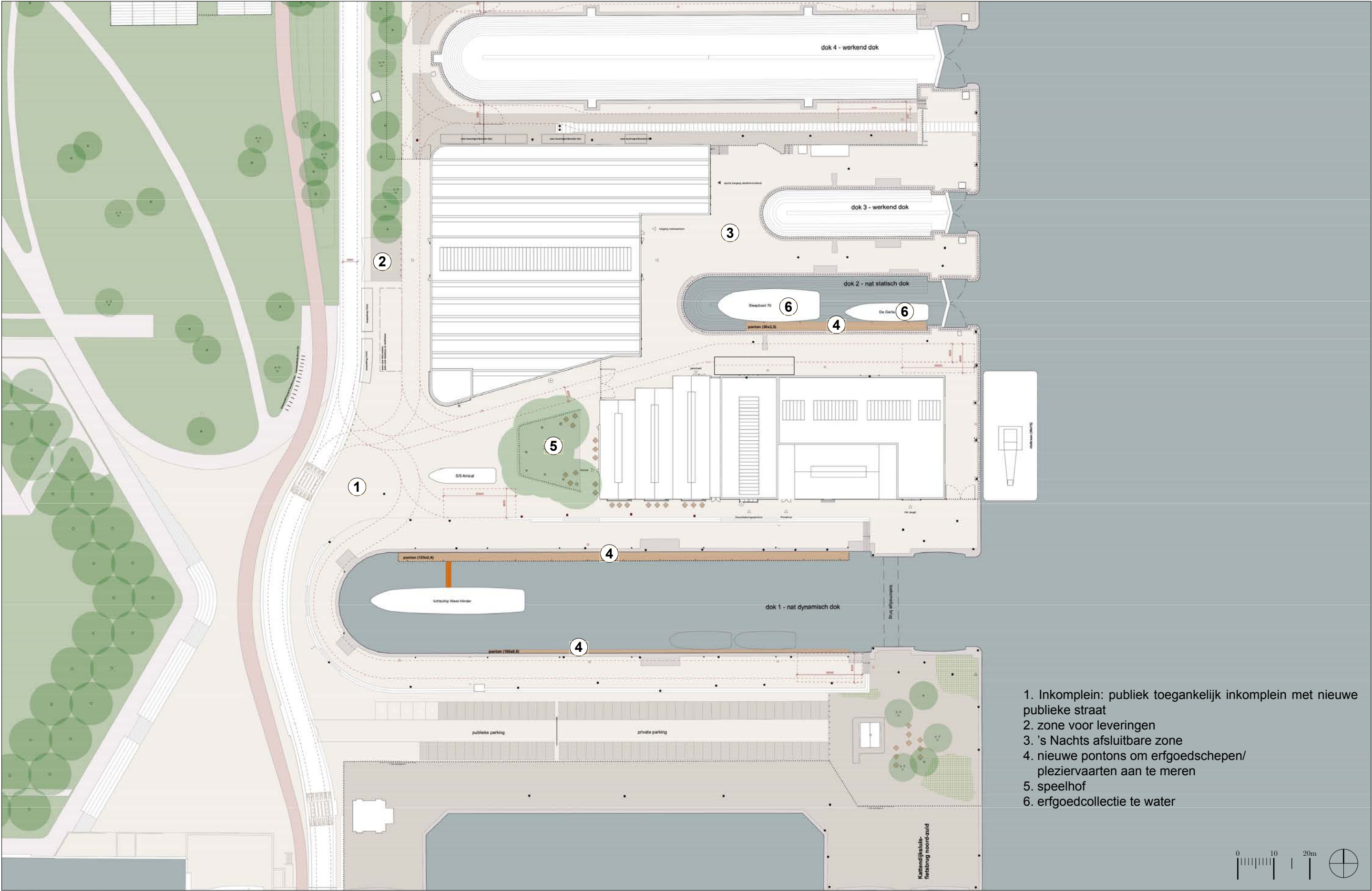
schema statuut van de site

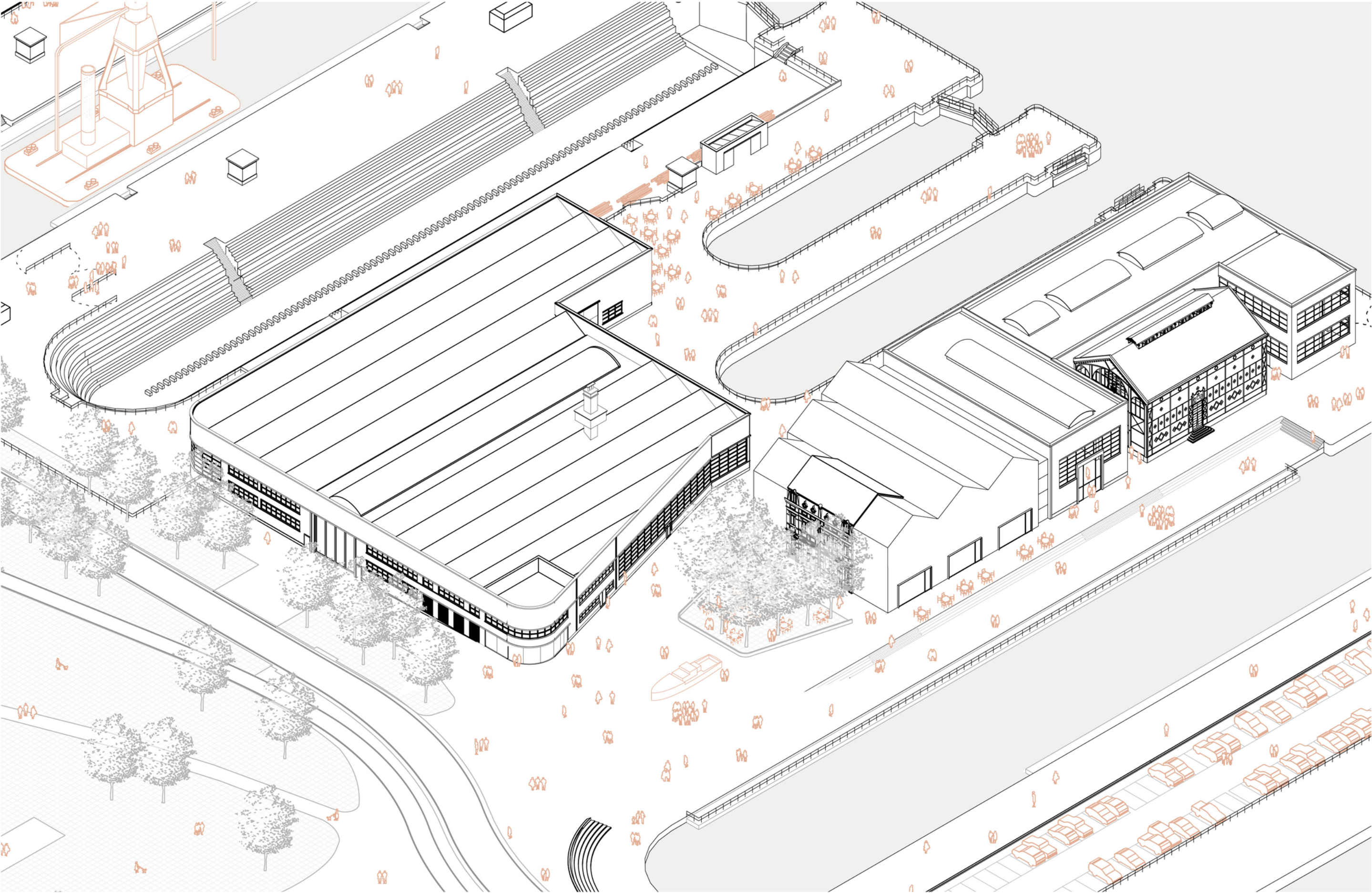
schema regie

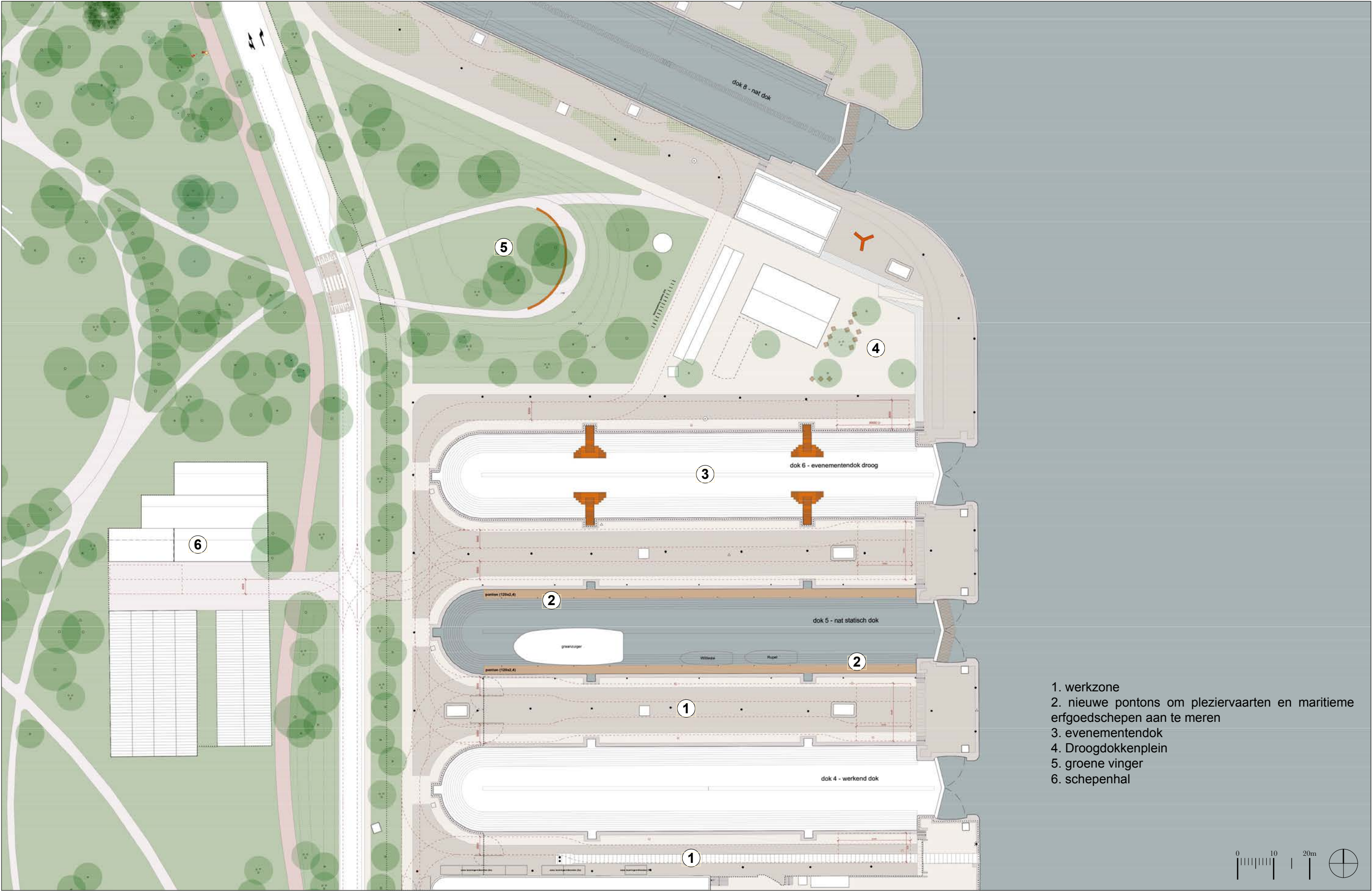
zoom masterplan dok 1-2- 3

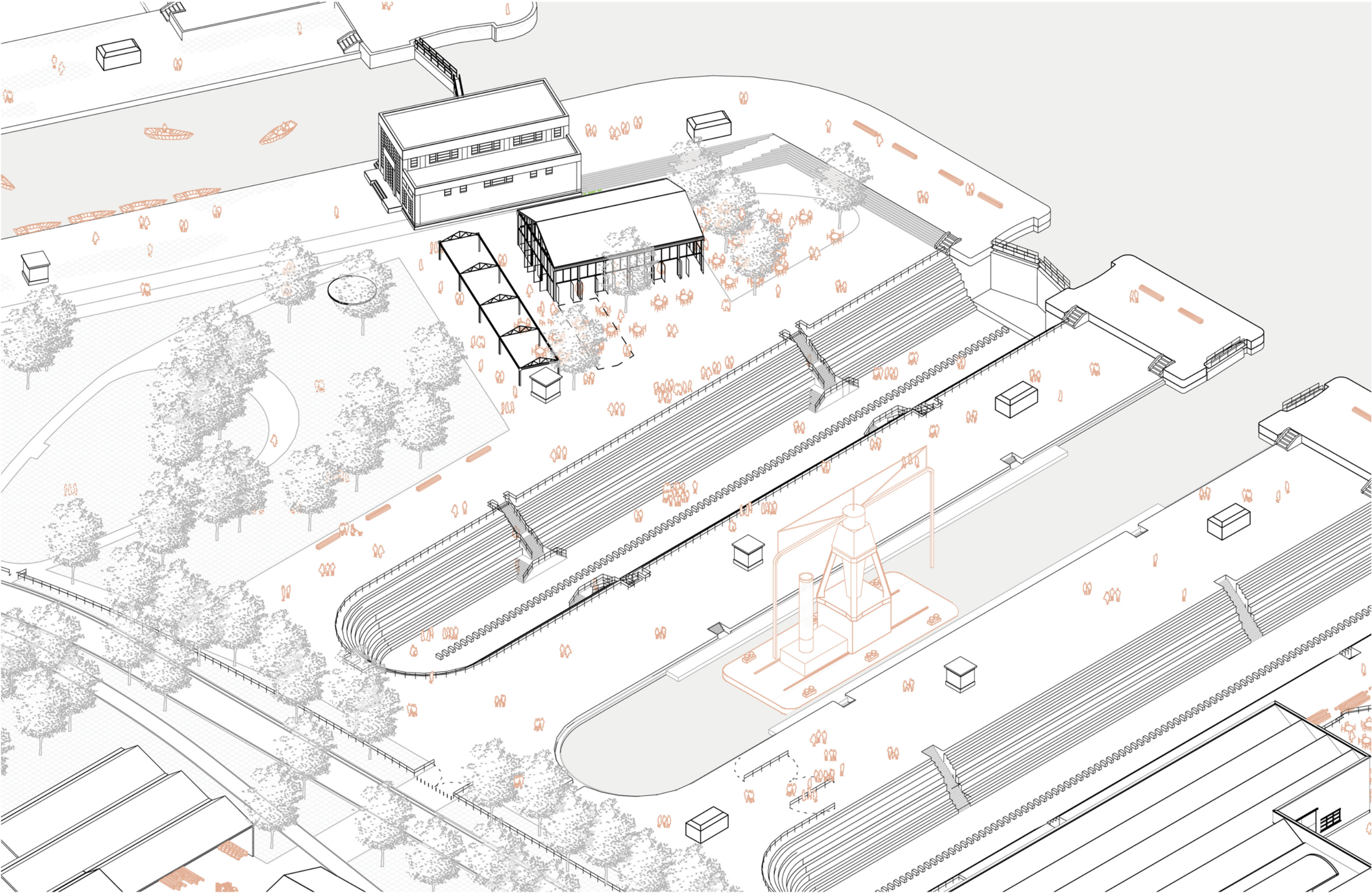
zoom masterplan dok 1-2-3

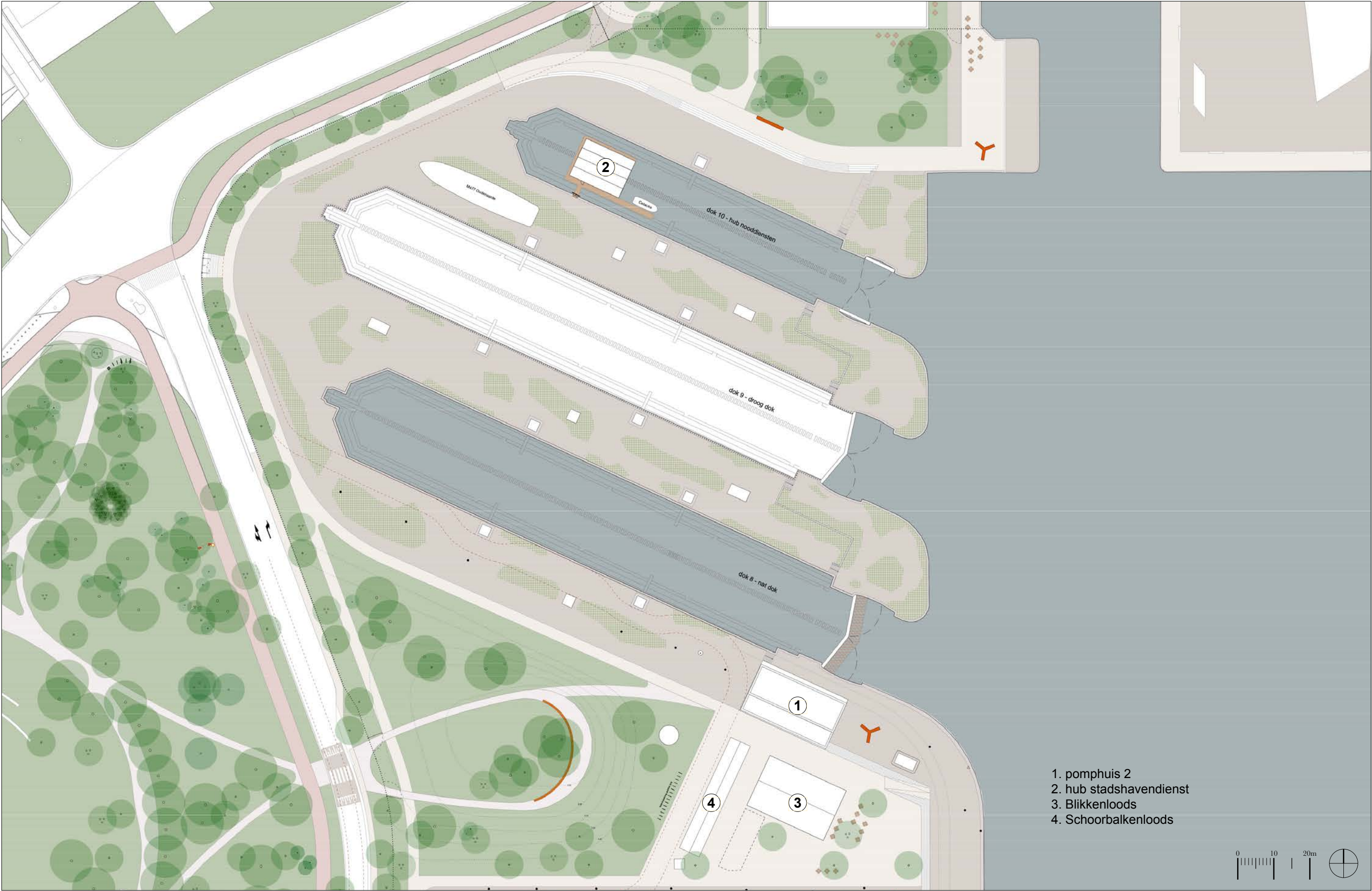
zoom masterplan dok 4-5-6 en groene vinger

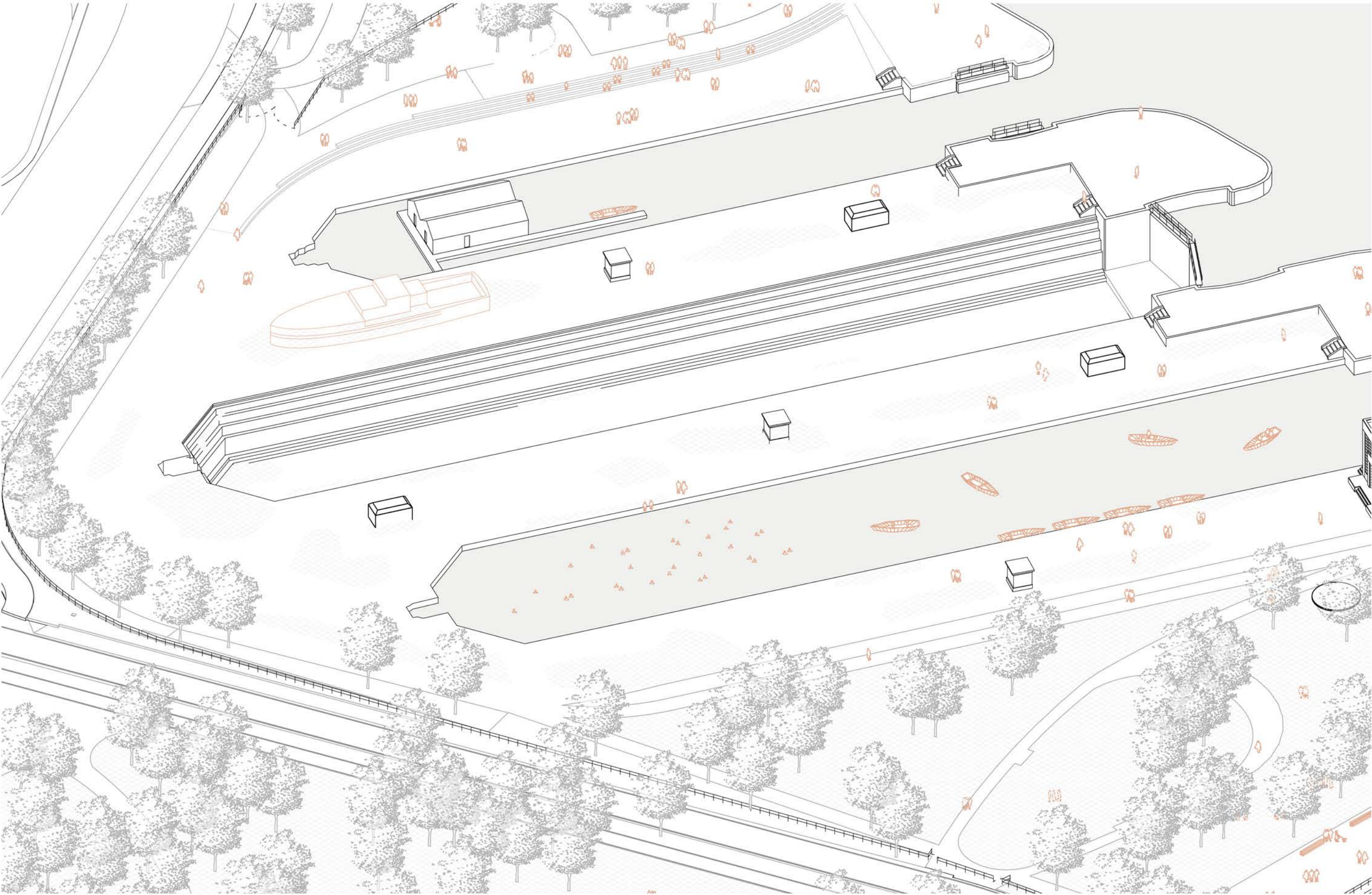
zoom masterplan dok 4-5-6 en groene vinger

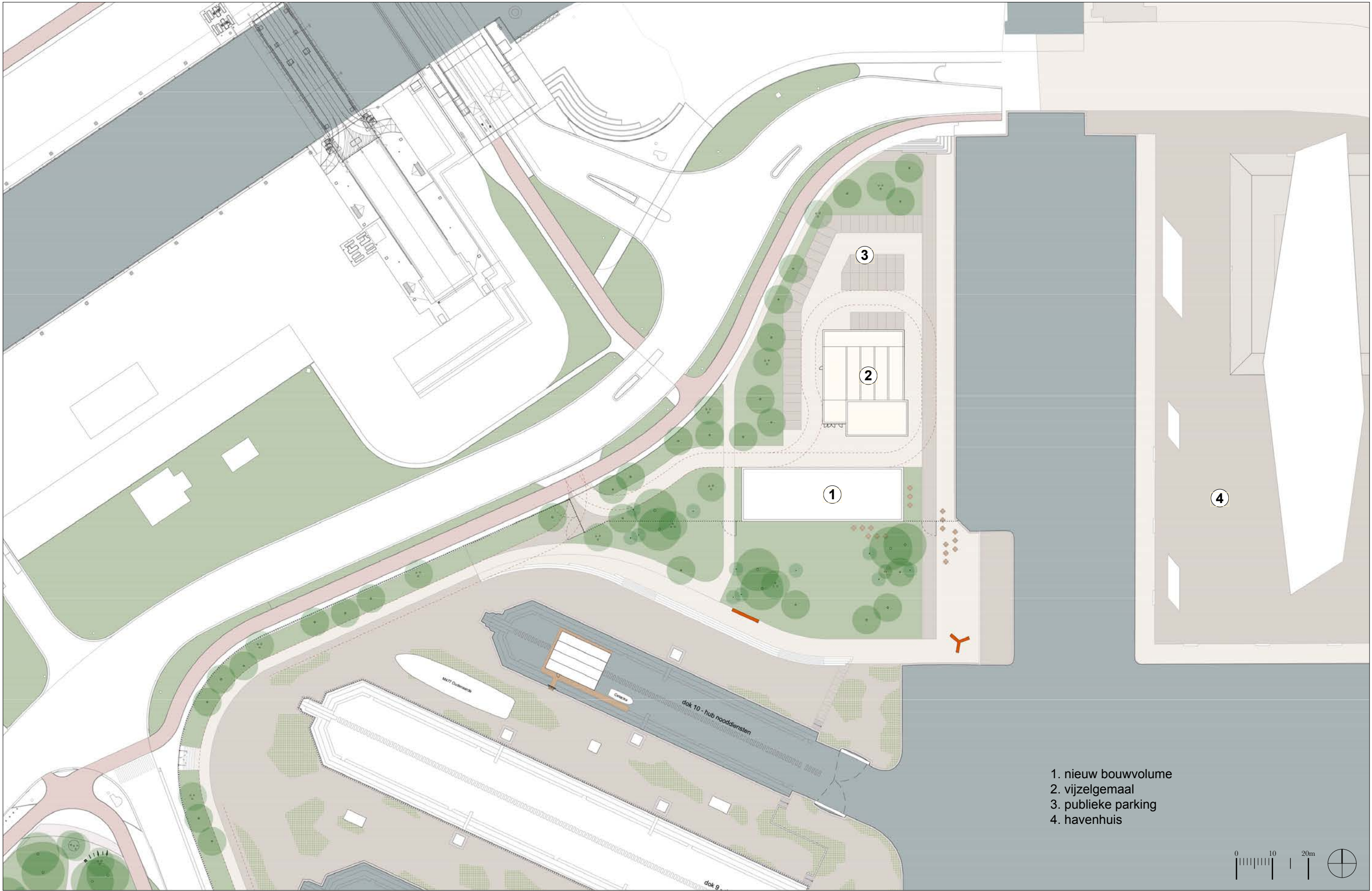
zoom masterplan dok 8-9-10

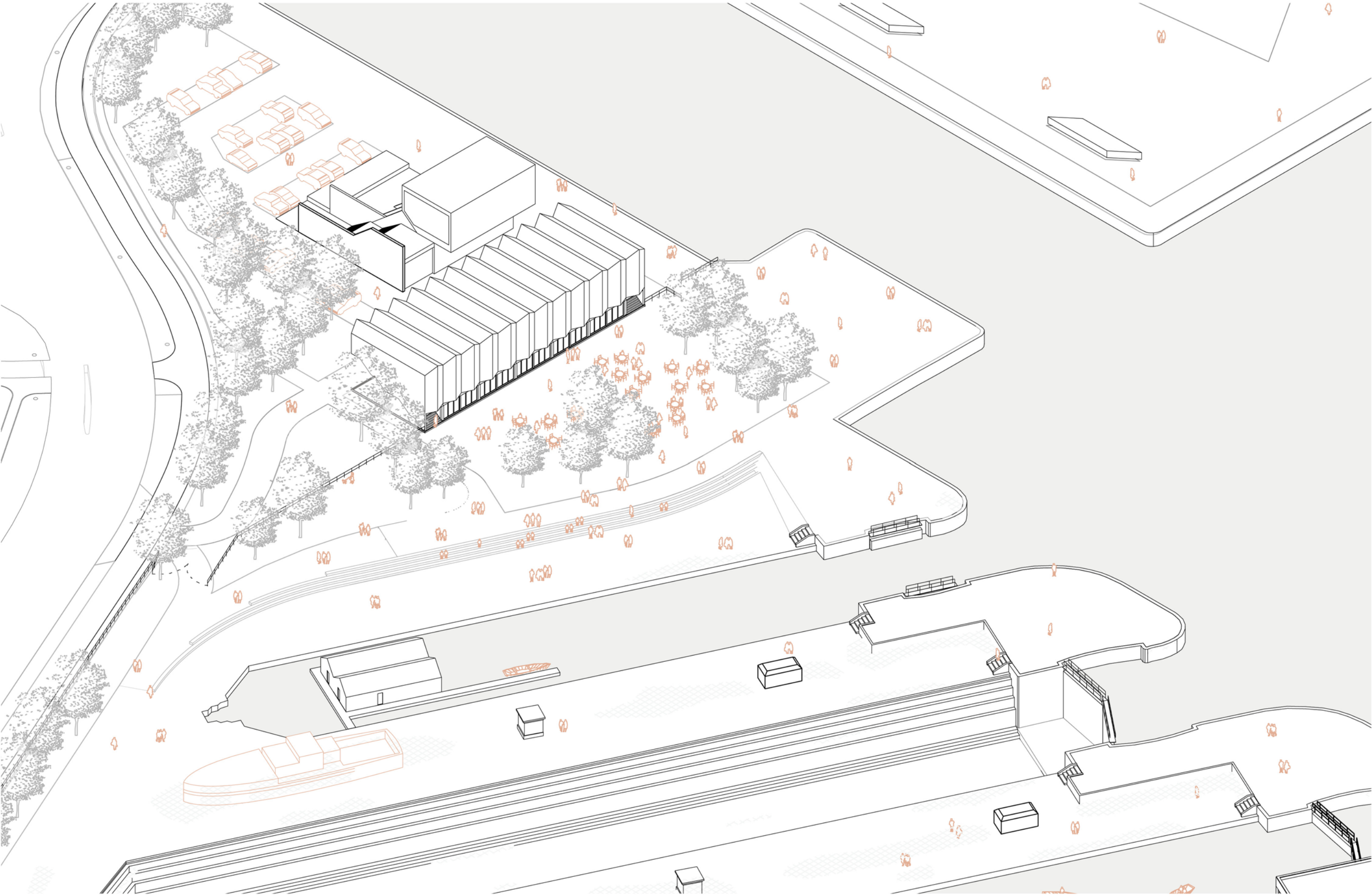
zoom masterplan dok 8-9-10

zoom masterplan noordelijke kop

zoom masterplan noordelijke kop

VISIE ARCHITECTUUR

De Droogdokkensite is een uitgestrekt terrein met meerdere clusters van bebouwing. Daarnaast zijn er een aantal kleinere bijgebouwen verspreid over de site aanwezig. In het masterplan definiëren we voor elk cluster de ruimtelijke en programmatische uitgangspunten, als leidraad voor de verdere ontwikkeling van de site. We stellen voor de compacte clustering van bebouwing zoveel mogelijk in stand te houden, om de karakteristieke openheid van het dokkenlandschap te bewaren. In het masterplan worden per cluster de potenties en uitgangspunten voor de verschillende gebouwen gedefinieerd.

AWN ENSEMBLE

1. AWN1
2. AWN2: havenbelevingscentrum
3. AWN2: ketelmakerij en pomphuis

GROENE VINGER

4. blikken loods
5. pomphuis 2
6. schoorbalken loods

SCHEPENHAL

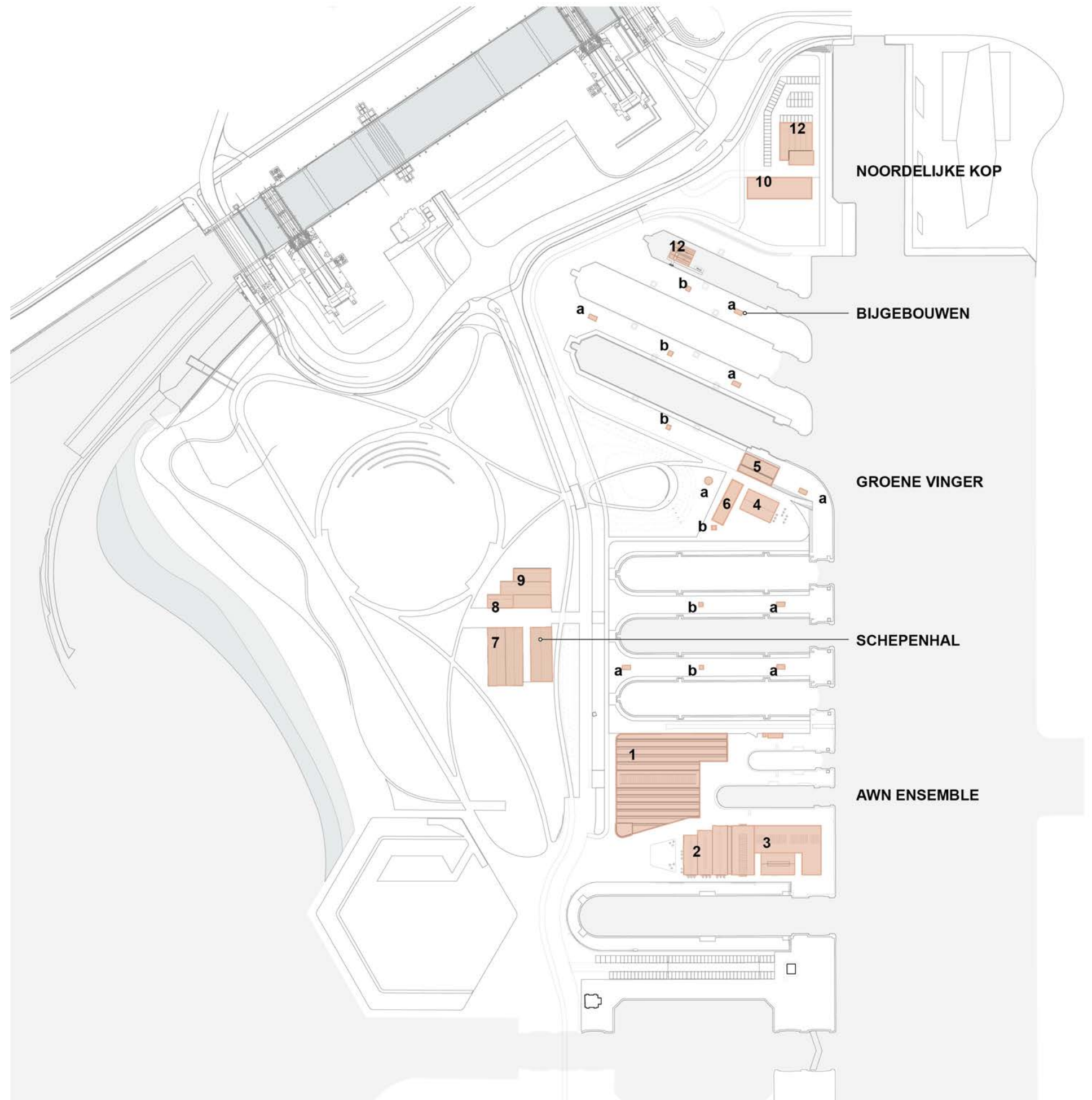
7. schepenhal
8. houten loods
9. mogelijk nieuwbouw volume

NOORDELIJKE KOP

10. mogelijk nieuwbouw volume
11. vijzelgemaal
12. HUB hulpdiensten

BIJGEBOUWEN

- a. atoombunkers
- b. electra gebouwen

Juridisch–ruimtelijk kader

RUP Droogdokkensite

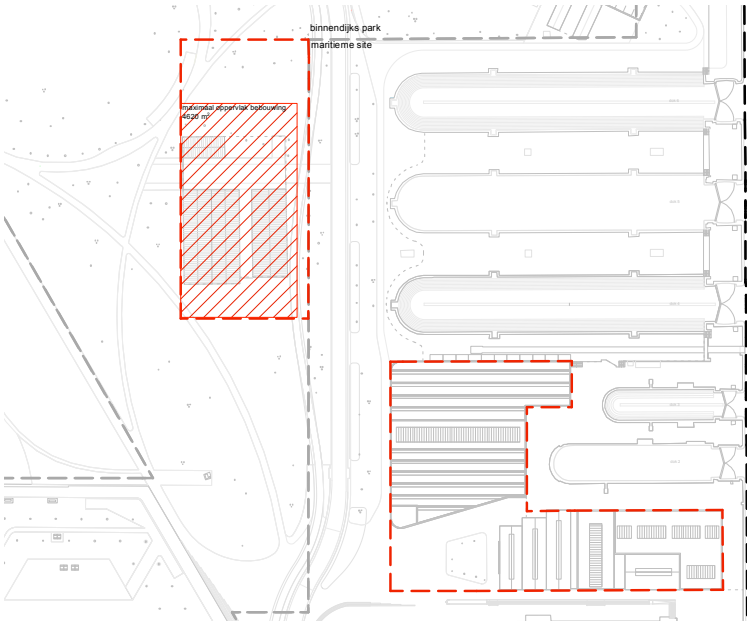
Het RUP legt 4 deelgebieden en 3 bouwkaders vast, met als hoofdbestemming groen en centrumfuncties. Twee van de bouwkaders liggen in het deelgebied ‘maritieme site’, ter plekke van het AWN ensemble en de noordelijke kop van de site. Het derde bouwkader ligt in het deelgebied ‘binnendijs park’ ter hoogte van de schepenhal. We stellen een aantal bouwvolumes voor die binnen deze drie kaders vallen. Daarnaast wordt een deel van de bestaande bebouwing op de groene vinger behouden en getransformeerd. Deze bestaande bebouwing ligt buiten de drie bouwkaders van het RUP.

Voor de bebouwing binnen het deelgebied binnendijs park biedt het RUP twee mogelijkheden:

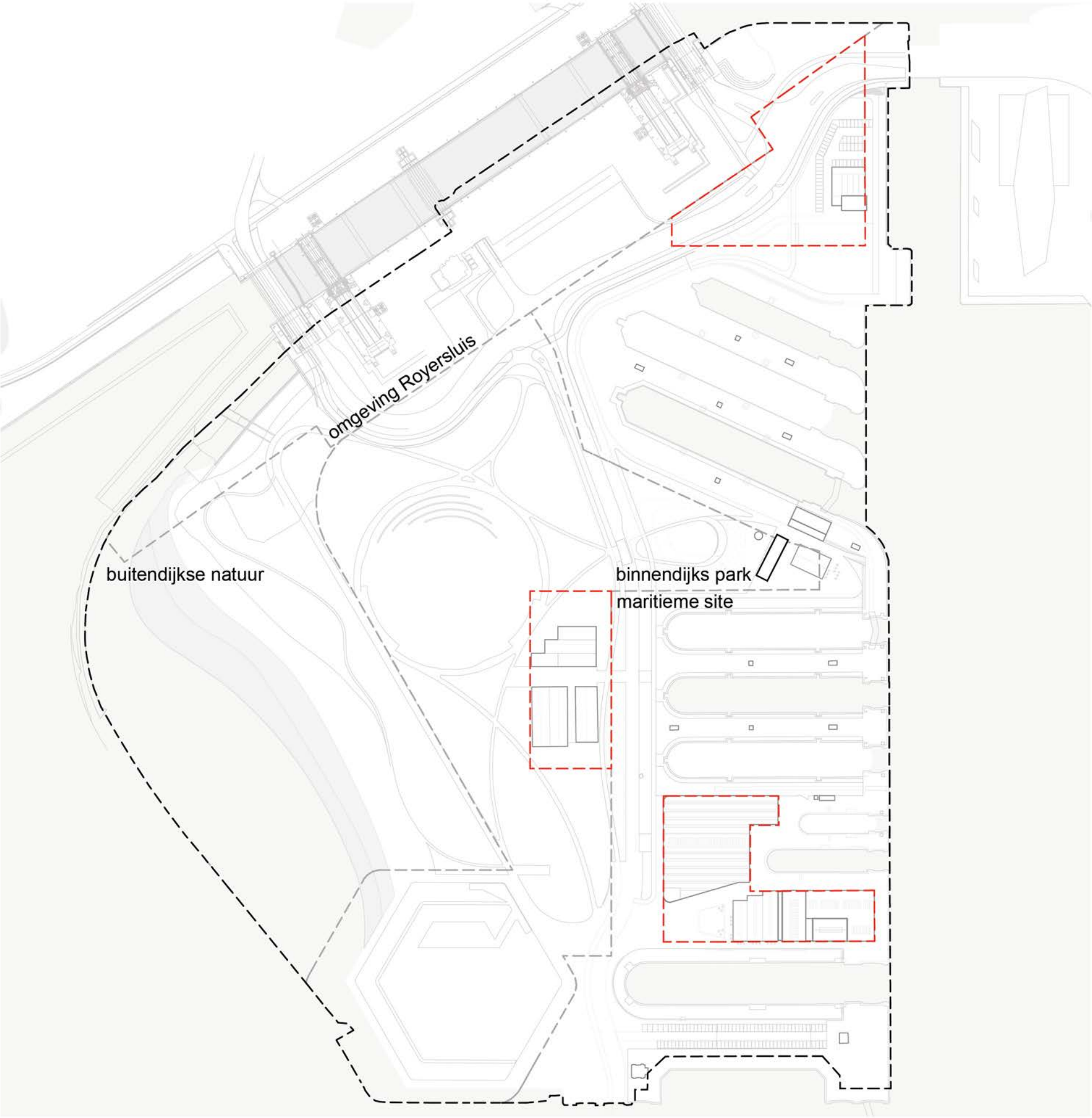
*“Binnen het deelgebied ‘binnendijs park’ zijn er 2 mogelijkheden: ofwel worden de gebouwen geconcentreerd in het op het plan aangeduide bouwkader ofwel worden ze verspreid over het park opgericht.
In het eerste geval kan het bouwkader tot maximum 70% bebouwd worden. Dit percentage omvat eveneens de bestaande vergunde of vergund geachte bebouwing.*

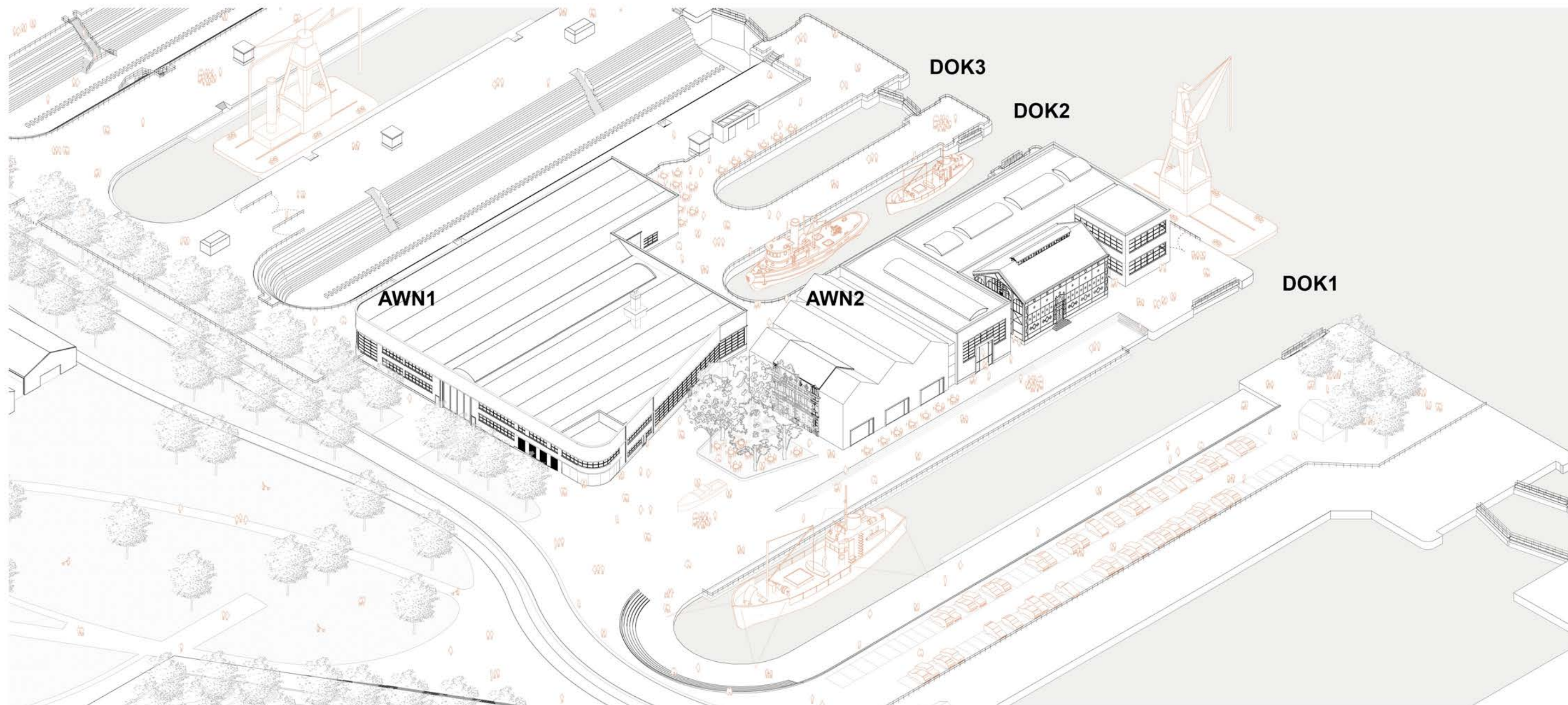
Bij de verspreide bebouwing bedraagt de totale bebouwbare oppervlakte van alle gebouwen samen maximum 800m2. Er wordt hierbij onder meer gedacht aan kiosken en luifels. De oppervlakte van de toegestane verspreide bebouwing geldt zonder inbegrip van de bestaande vergunde of vergund geachte bebouwing die in heel de zone in stand gehouden en gerenoveerd kan worden.”

In het masterplan wordt gekozen voor geconcentreerde bebouwing binnen het bouwkader van de schepenhal. De onderstaande berekening geeft een indicatie van het maximaal te bouwen oppervlak binnen het bouwvlak van de schepenhal volgens het RUP.

optie 1: geconcentreerde bebouwing tpv schepenhal	
bouwvlak	6600 m²
bestaande bebouwing	1700 m²
max. nieuwbouw oppervlak (70% bouwvlak, inc. bestaand)	4620 m²

AWN Ensemble

Het Algemeen Werkhuis Noord ensemble vormt het meest publieke deel van de site. Het bestaat uit twee clusters van gebouwen: Awn1 en Awn2. Ze vormen een sterke architectonische eenheid, en definiëren een formeel inkomplein aan de Droogdokkenweg. Rondom dok 2 en 3 ontstaat een informeler en beschut binnengebied met een museaal karakter.

In het Awn2 cluster speelt de integratie van erfgoed een belangrijke rol. Het masterplan zet hierbij in op een passende en betekenisvolle integratie van het pomphuis en de dienstwoningen, waarbij de intentie is om de meest waardevolle gevels zichtbaar te maken en te restaureren. De ruimtelijke condities binnen de monumentale gebouwen worden hiermee ook in ere hersteld. Tegelijkertijd worden de nodige ingrepen gedaan in de jaren '70 gebouwen, om deze gebouwen en de monumenten geschikt te maken voor het gewenste publieke programma.

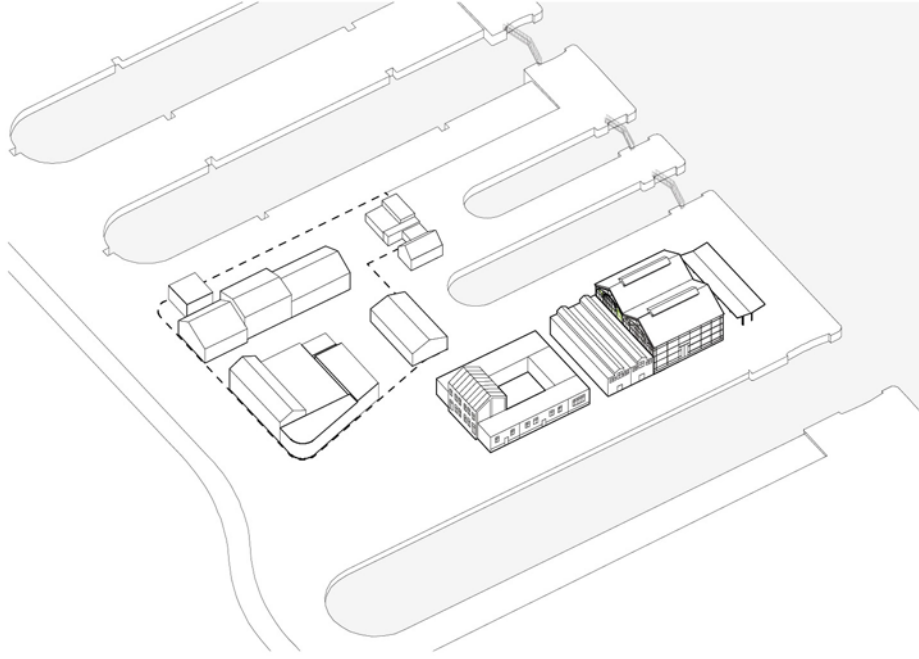
Uitgangspunten masterplan

- Een uitnodigende uitstraling van het ensemble richting de stad realiseren.
- Openheid en doorwaadbaarheid van de verschillende gebouwen verbeteren.
- Monumentale gebouwen zichtbaar maken en in ere herstellen.
- Informele sfeer en ruw karakter van de site op het binnenterrein behouden.

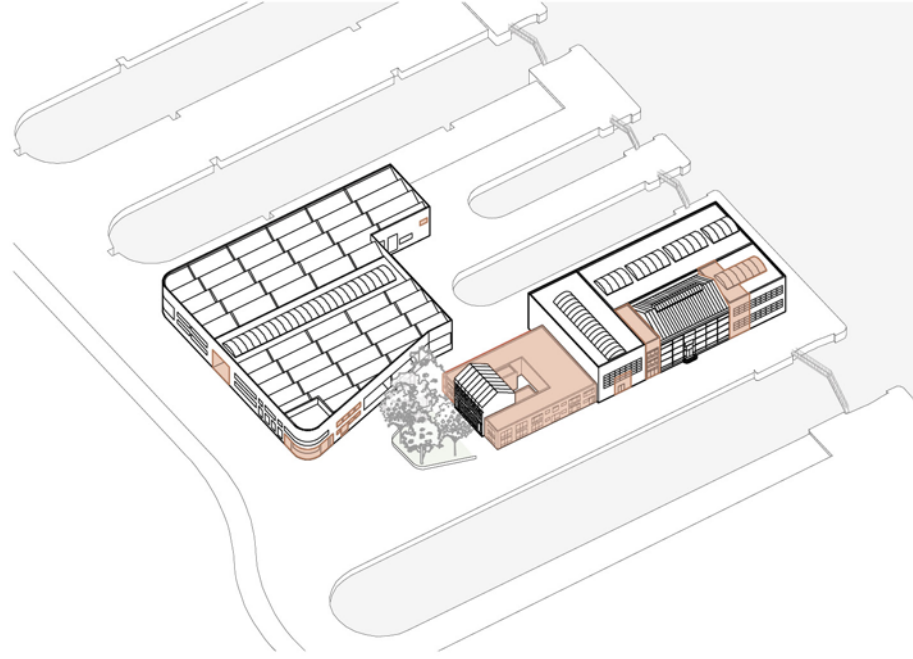
Gebruikers & programma

1. Awn1: Stedelijke diensten Cultuur, Jeugd, Stadshavendienst, Werkstraf & Bemiddeling
2. Havenbelevingscentrum: APB Havencentrum en Havenbedrijf Antwerpen-Brugge
3. Ketelmakerij: Stedelijke diensten Jeugd
4. Pomphuis: gebruikers van de site en externe partners

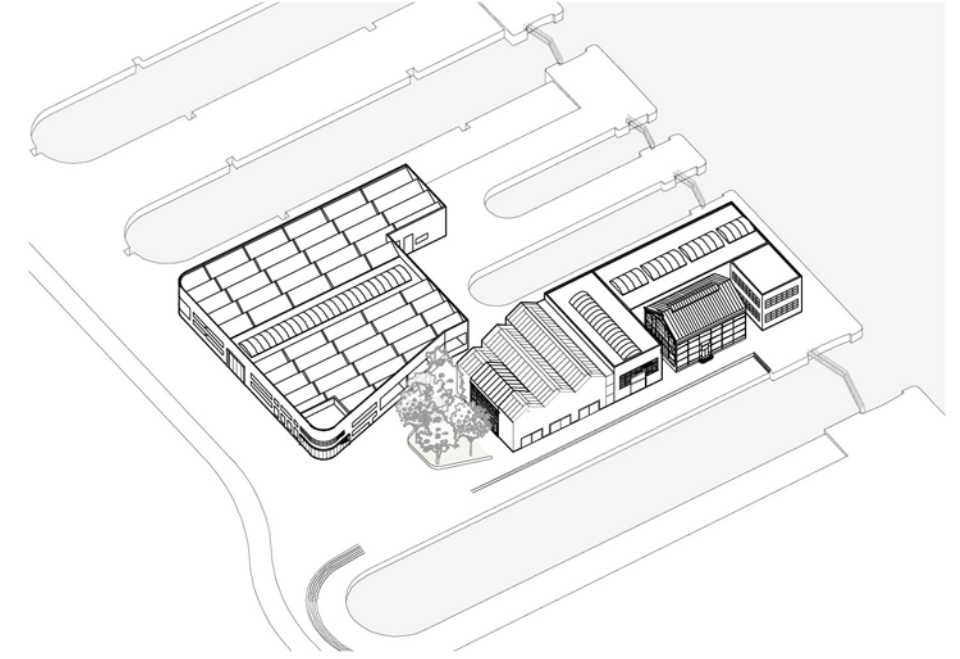
Historische en toekomstige ontwikkeling van het ensemble

situatie rond 1860

bestaande situatie en voorstel afbraak

nieuwe situatie

Historische ontwikkeling van het ensemble

Het ensemble van AWN1 en AWN2 vormt het resultaat van een gelaagde geschiedenis. Op de site werden gebouwen afgebroken en heropgebouwd, met aangepaste vorm of al dan niet in de oude contouren. De vorm en het uitzicht werden prioritair bepaald door de technisch-functionele behoeften en volgens de architectuurtaal en de materiaalontwikkelingen van het moment waarop ze gebouwd werden. Beide gebouwenclusters zijn belangrijke getuigen van de sociaal-economische ontwikkeling van de Droogdokkensite met een interessante ontstaansgeschiedenis. In de 19de eeuw werd het trotste en monumentale pomp- en ketelhuis gerealiseerd, in combinatie met de twee dienstwoningen en kleinschalige temporaire werkloodsen, passages en werkhoven binnen de bouwvelden van AWN1 en AWN2. In de 20ste eeuw vond een formalisering van beide clusters plaats: er ontstaan twee duidelijke, massieve gebouwcomplexen als directe vertaling van de historische structuur, waarbij historische bebouwing, verkaveling en passages behouden blijven. De twee gebouwenclusters vormen samen een monumentaal ensemble aan de kop van de Droogdokkensite.

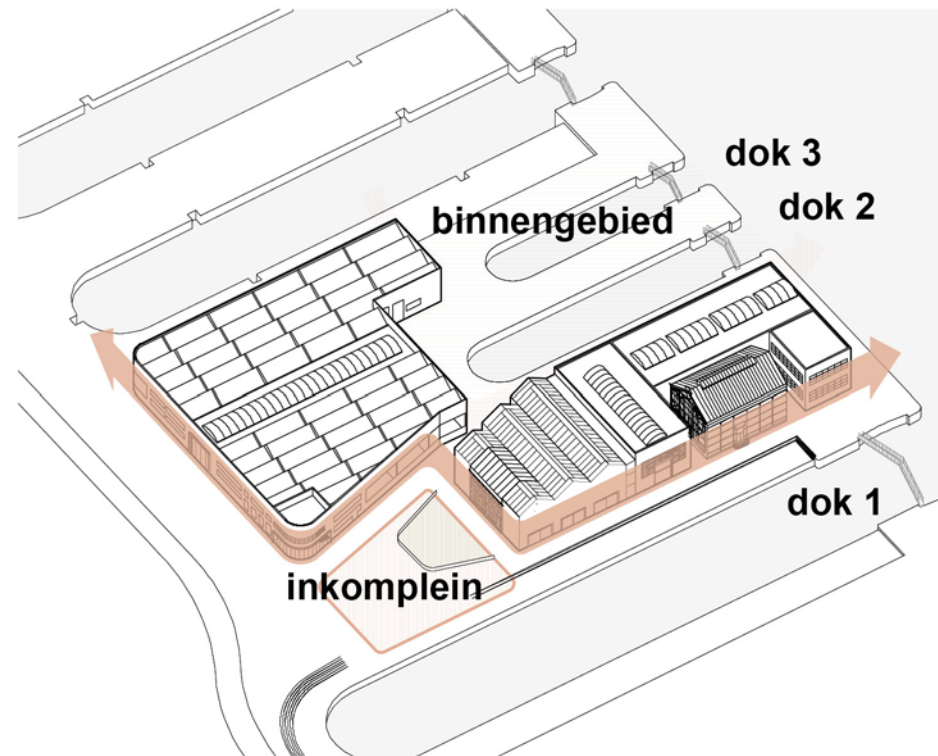
Strategische ingrepen in het ensemble

Het voorliggende ontwerp streeft ernaar een nieuwe, evenwaardige laag toe te voegen met respect voor de meest waardevolle gebouwen van de site. We hechten grote waarde aan het behoud en de leesbaarheid van de afzonderlijke historische elementen. We maken daarbij een onderscheid tussen het beschermd pomphuis, de geïnventariseerde dienstwoningen en het monumentale AWN1. De sloop wordt beperkt tot het minimale. In het AWN2 cluster wordt het kantoorgebouw uit de jaren '70 afgebroken om plaats te maken voor het Havenbelevingscentrum. Daarnaast worden de bijzondere kopgevels van het monumentale pomphuis weer zichtbaar gemaakt, door wederzijds 2 zones van de jaren '70 bebouwing aan te passen. Het karakteristieke, robuuste volume van het AWN1 gebouw blijft behouden, op strategische punten wordt de gevel open gewerkt om het publieke karakter van het gebouw te versterken, onder andere op de afgeronde kop en bij de binnenstraat.

Verder bouwen binnen de industriële logica van de site

We bouwen verder aan het ensemble, met respect voor de historische ontwikkeling van beide clusters. Het AWN2 cluster heeft een enigszins gefragmenteerd karakter door de opbouw uit verschillende gebouwdelen in diverse bouwstijlen. Daarbij zoeken we naar een zorgvuldige balans tussen eenheid, leesbaarheid en de eigenheid van de individuele historische fragmenten. De bestaande monumentale industriële hallen worden met beperkte middelen aangepast aan het toekomstige publieke gebruik, en geconserveerd als getuigen van de industriële geschiedenis van de site. De nieuwbouw voor het Havenbelevingscentrum vormt hierbij een belangrijke toevoeging aan het geheel. Het geeft een nieuw gezicht aan de prominente kop van de site, met een karakteristiek silhouet gezien vanuit de stad. De nieuwbouw heeft een sterke eigen identiteit maar sluit ook zorgvuldig aan op de individuele bouwkundige fragmenten die bijdragen aan het historische en didactische verhaal van de Droogdokkensite.

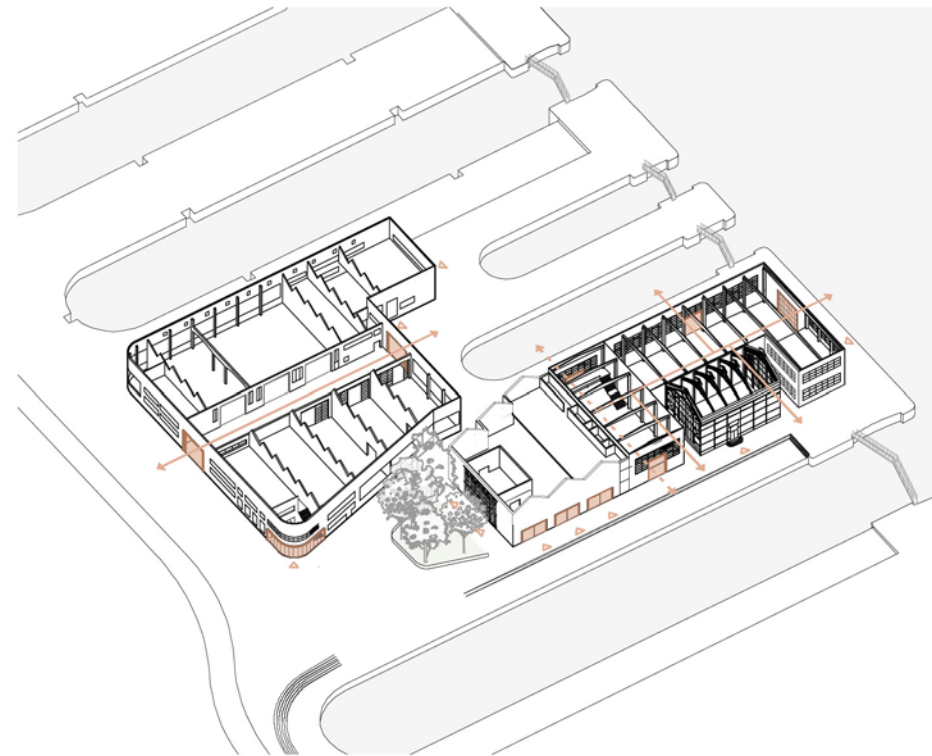
Uitgangspunten AWN ensemble

Heldere definitie van de openbare ruimte

AWN1 en AWN2 vormen een helder stedenbouwkundig ensemble. Samen definiëren ze een formeel inkomplein aan de Droogdokkenweg, passend bij het zeer publieke karakter van de Belvédère aan de overzijde van de Droogdokkenweg. Vanaf dit inkomplein bereik je eenvoudig de entrees van de verschillende gebouwen, ook langs de noordkant van dok 1.

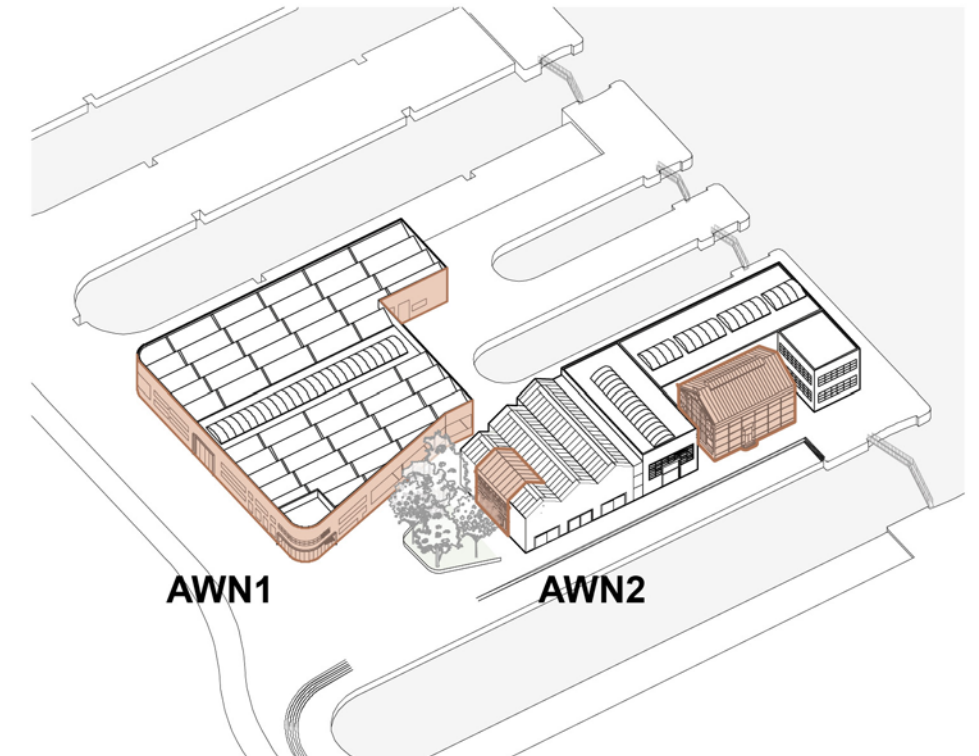
Rondom dok 2 en 3 ontstaat een informeler en beschermt binnengebied met een museaal karakter. Dit deel van de site is daardoor zeer geschikt voor evenementen en activiteiten van de verschillende gebruikers met een kleinschalig karakter. Het binnengebied is 's nachts afsluitbaar, waardoor kwetsbare en diefstalgevoelige objecten hier ook buiten kunnen blijven staan.

Een uitnodigend en doorwaadbaar ensemble

De bestaande industriële architectuur heeft een overwegend introvert karakter. Om een meer uitnodigende uitstraling te realiseren, passend bij het nieuwe publieke karakter van de gebouwen, stellen we voor de gevels op strategische plaatsen te openen. Concreet betekent dit dat we bestaande dichte rolpoorten vervangen door transparante poorten, en op een aantal strategische punten maken we grote nieuwe gevelopeningen, onder andere op de afgeronde kop van AWN1 en de zuidgevel van AWN2.

Om de doorwaadbaarheid van de grote gebouwen te verbeteren stellen we voor om diverse doorgangen te realiseren. Hiermee wordt het binnengebied bij dok 2 en 3 sterker verbonden met de Droogdokkenweg en de zone rondom dok 1. In het AWN1 is de bestaande binnenstraat hiervoor zeer geschikt. Bezoekers zien vanuit de binnenstraat ook het erfgoeddepot en de ateliers, ook als deze niet fysiek toegankelijk zijn voor het publiek. In het AWN2 stellen we voor om 2 doorgangen te maken langs de kopgevels van het pomphuis. Van hieruit betreden bezoekers de ketelmakerij en het monumentale pomphuis. De doorwaadbaarheid van het Havenbelevingscentrum is nog verder te onderzoeken en af te stemmen op het programma van eisen in de schetsontwerpfase, er wordt in ieder geval een visuele link gelegd vanuit de propellorwerkplaats richting dok 1, dok 2 en dok 3.

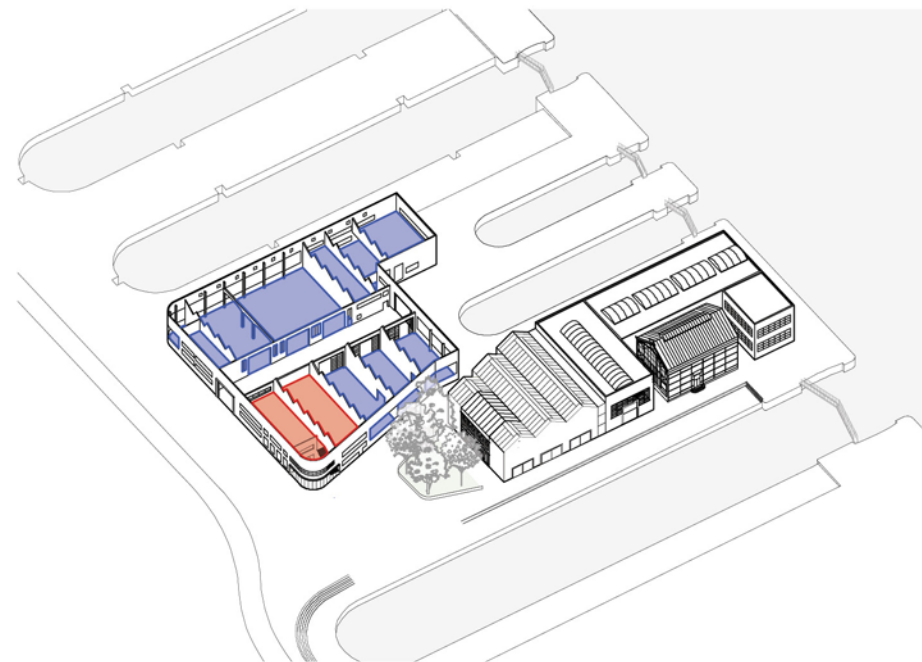
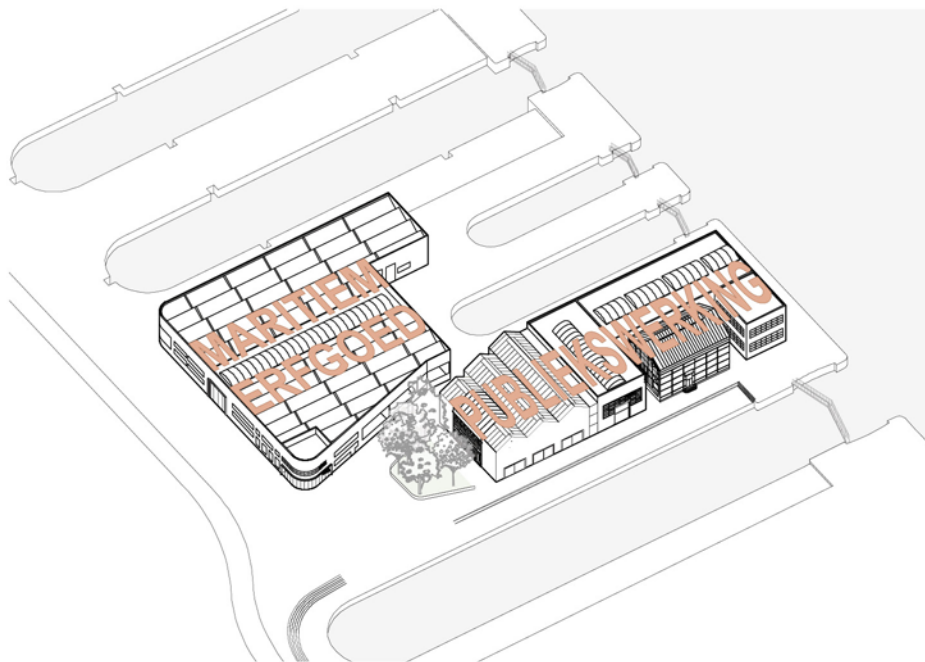
Inpassing monumentale gebouwen

In AWN2 speelt de integratie van erfgoed een belangrijke rol. Het masterplan zet hierbij in op een passende en betekenisvolle integratie van het pomphuis, het oorspronkelijke hart van de site, waarbij de meest waardevolle gevels zichtbaar worden gemaakt en gerestaureerd. De ruimtelijke condities binnen het pomphuis worden hiermee ook in ere hersteld.

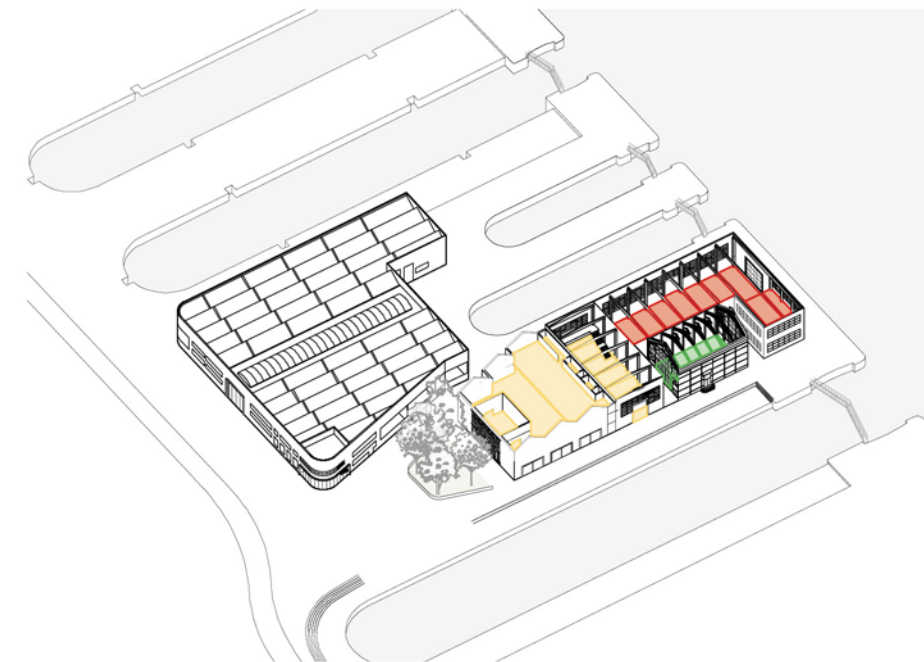
De exacte inpassing van de dienstwoningen in het Havenbelevingscentrum wordt in de schetsontwerp fase verder onderzocht. Nader ontwerpend onderzoek zal uitwijzen of en hoe deze inpassing gerealiseerd kan worden. Tegelijkertijd worden de nodige ingrepen gedaan in de jaren '70 gebouwen, om deze gebouwen en de monumenten geschikt te maken voor het gewenste publieke programma.

AWN1 heeft een monumentale modernistische uitstraling, die op enkele punten is aangetast door latere ingrepen. We stellen voor de oorspronkelijke uitstraling te herstellen door de aangetaste delen terug te brengen in de originele staat. Ook de sheddaken, die momenteel deels zijn dichtgezet, worden hersteld om in alle ruimtes de karakteristieke daglichtcondities te behouden.

Programmatie AWN ensemble

- stedelijke diensten cultuur, stadshavendienst, werkstraf & bemiddeling
- stedelijke dienst jeugd

- havenbelevingscentrum
- jeugd
- polyvalent (pomphuis)

Programmatische focus AWN1 en AWN2

De twee werkgebouwen op de site worden getransformeerd om de maritieme belevingssite te ondersteunen. In het AWN1 gebouw ligt de focus op de maritieme collecties, met een link naar mogelijkheden met het publiek. Met name de binnenstraat en prominente zuidwestelijke kop kunnen bijdragen aan de publiekswerking.

AWN2 richt zich met het Havenbelevingscentrum, pomphuis en ruimtes voor jeugd op de publiekswerking. In de ketelmakerij is een link naar de maritieme collecties mogelijk. Zo kunnen stukken uit de maritieme collecties ook een onderdeel vormen van de beleving in de ketelmakerij.

Programma en gebruikers AWN1

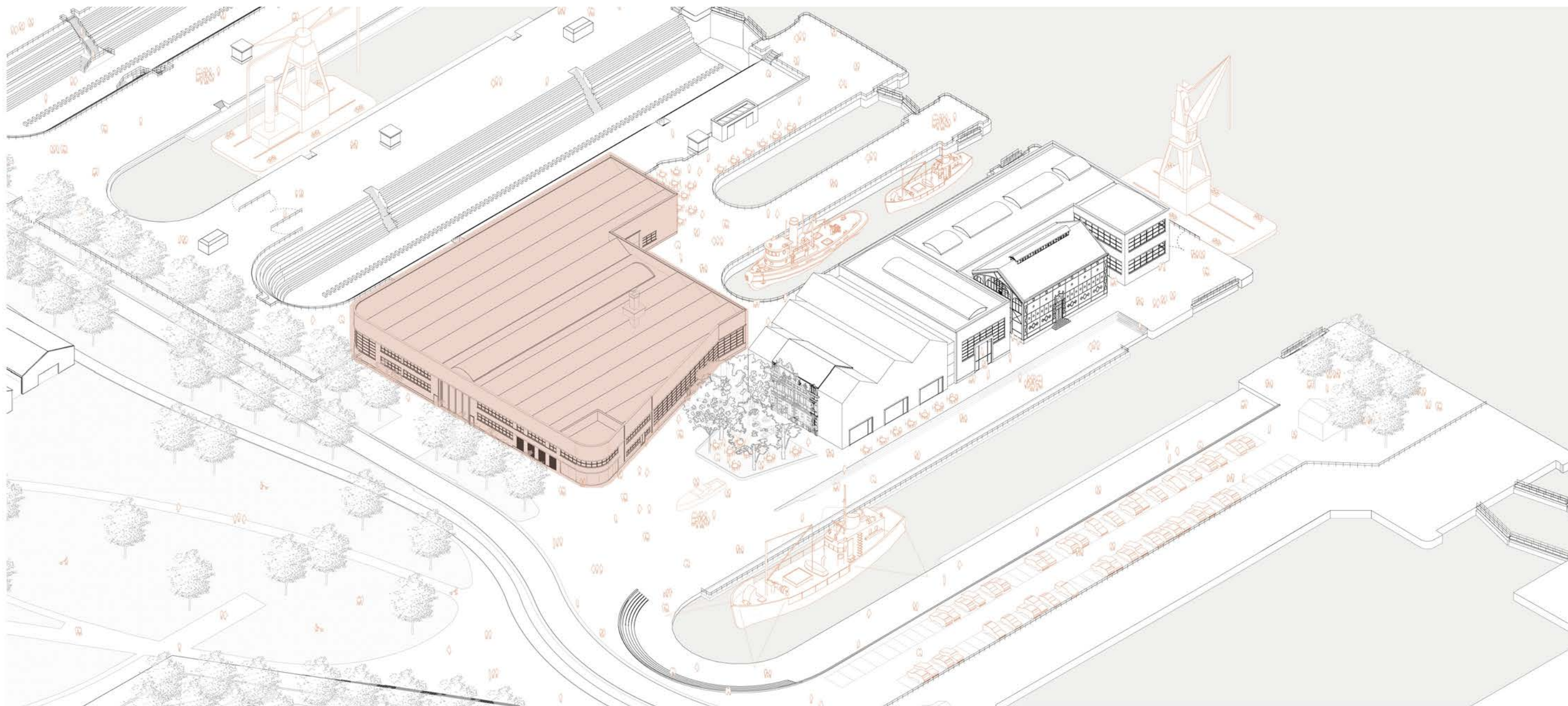
De focus in het AWN1 ligt op maritiem erfgoed. Door de binnenstraat ontstaat een noordelijk en zuidelijk deel in het gebouw. In het noordelijke deel wordt het depot voor het maritiem erfgoed voorzien. De noordoostelijke hoek wordt getransformeerd tot kantoorzone voor de stedelijke diensten, met de nodige faciliteiten voor personeel. De kelders onder het gebouw worden ingezet voor berging en technieken.

In het zuidelijk deel worden voornamelijk ateliers voorzien voor metaal- en houtbewerking. De prominente zuidwestelijke hoek vormt de nieuwe inkom, en biedt ook toegang tot de kombuis (horeca) op de eerste verdieping. De binnenstraat zelf dient allereerst als ontsluiting voor het depot en ateliers, maar biedt ook de mogelijkheid voor bezoekers om de ateliers en het depot te bekijken, zonder deze direct te betreden. Daarnaast is deze binnenstraat ook zeer geschikt voor diverse evenementen.

Programma en gebruikers AWN2

AWN2 wordt ontwikkeld door twee opdrachtgevers. AG Vespa staat in voor de restauratie van het pomphuis en transformatie van de ketelmakerij. De ketelmakerij zal ingezet worden als een flexibele hal voor evenementen en workshops gericht op jongeren en kinderen. Er worden enkele verwarmde studio's gerealiseerd, kantoren en faciliteiten. Tegelijkertijd wordt de integrale toegankelijkheid en brandveiligheid aangepakt. Het pomphuis wordt integraal gerestaureerd en zal worden ingezet als indrukwekkende polyvalente zaal. Het polyvalente karakter van de zaal zorgt er voor dat deze gebruikt kan worden door de diverse partners op de site, en eventueel ook door externe partijen.

De Provincie Antwerpen realiseert het Havenbelevingscentrum aan de westelijke kop van het AWN2, waarbij de dienstwoningen en de propellorwerkplaats onderdeel zijn van het project. Er wordt een ruime inkom gerealiseerd, de havenbelevingsruimte als belangrijkste tentoonstellingsruimte, een jobinfopunt, kantoren, faciliteiten en enkele polyvalente lokalen. In dit gebouw worden de dienstwoningen geïntegreerd en ingezet voor horeca, met een zeer vanzelfsprekende aansluiting op de voormalige voortuin van de dienstwoningen als terras en speelplek.

AWN 1

AWN1 is een robuust en monumentaal werkgebouw, met een prominente stedenbouwkundige positie op de site. We stellen voor de karakteristieke modernistische uitstraling te behouden en op strategische plaatsen nieuwe transparante openingen te realiseren.

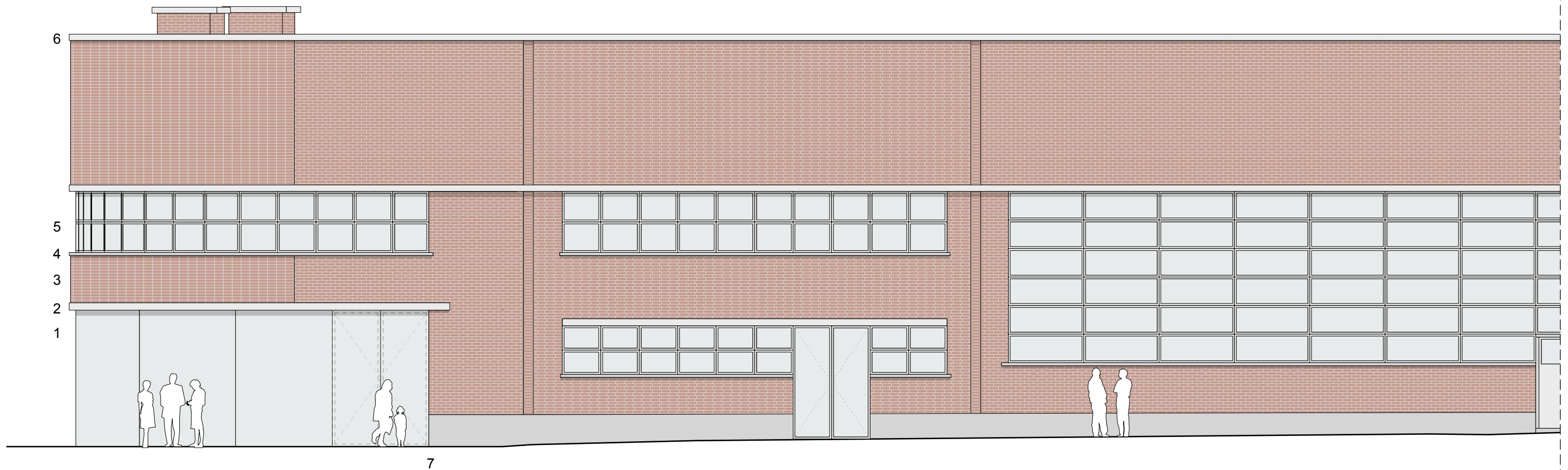
Het gebouw wordt verder gekenmerkt door het zeer ruimtelijk interieur met bijzondere daglichtcondities door de shed daken, en de kenmerkende binnenstraat met potentie voor publiek gebruik en een kijkje in de ateliers en het depot.

Uitgangspunten masterplan

- Transformatie tot uitnodigend gebouw voor maritiem erfgoed
- Verzamelgebouw voor verschillende gebruikers
- Binnenstraat biedt kijkje in het depot en de ateliers voor bezoekers
- Karakteristieke afgerond kop aan zuidkant als inkom
- 2 geklimatiseerde zones: zuidwest en noordoosthoek (kombuis en kantoren)

Gebruikers & programma

- Stedelijke diensten:
 - MV Stadshavendienst: kantoren
 - TV Cultuur: kantoren, erfgoed depot, ateliers
 - TV Jeugd: 'kombuis' en atelier
 - MV Werkstraf & Bemiddeling: atelier en kantoor
- gedeelde faciliteiten: sanitair, kleedruimtes, fietsenberging, bergingen

AWN1 Gevelfragment zuidgevel

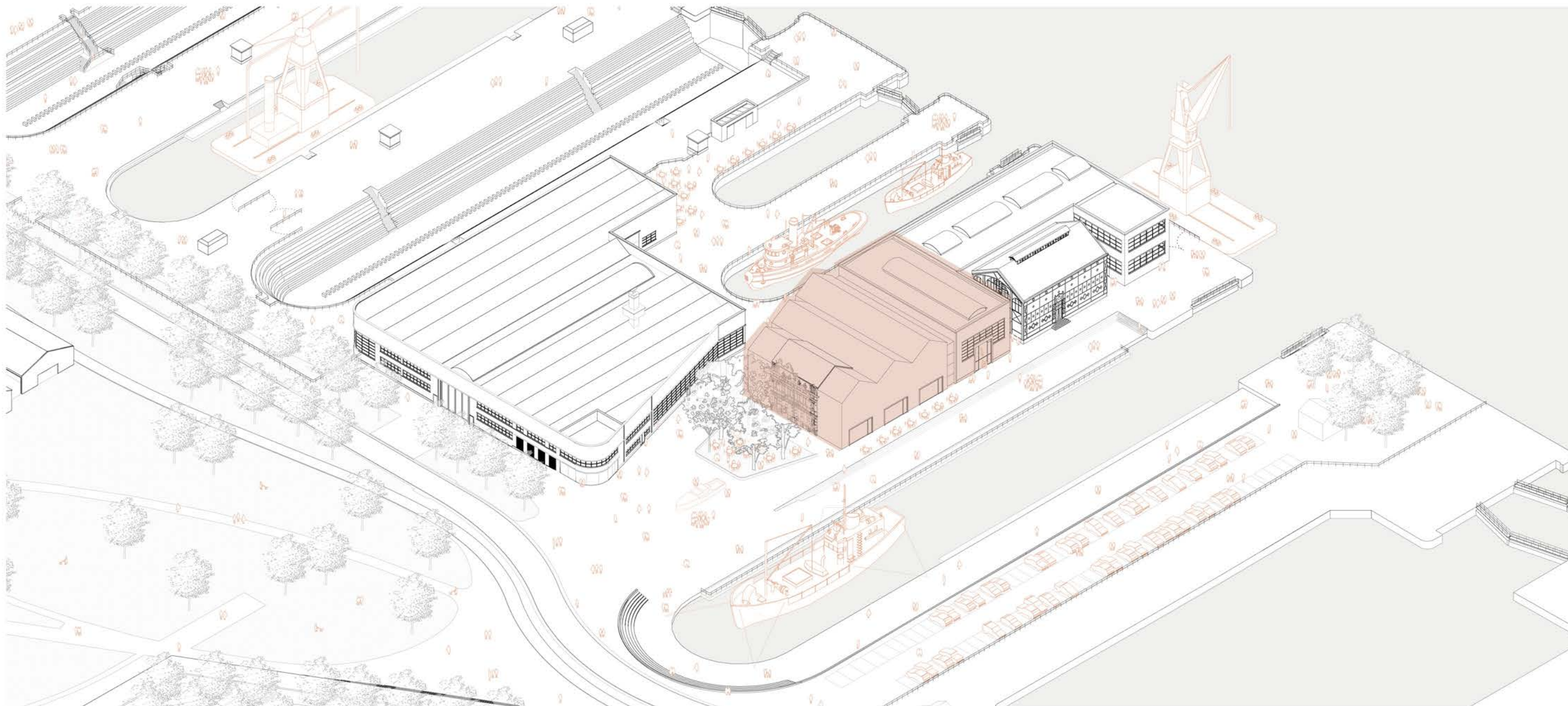
Gevels herstellen

- latere toevoegingen (oa kunststof en aluminium schrijnwerk) terug brengen in originele staat.
- op strategische plaatsen transparante openingen realiseren: afgeronde zuidwesthoek, transparante poorten naar binnenstraat
- transparante openingen van depot en ateliers naar binnenstraat
- plaatselijk herstel van metselwerk
- oorspronkelijke dakrand herstellen (beton ipv aluminium)

Materialisatie

1. nieuw schrijnwerk, HR++ beglazing structureel verlijmd
2. nieuwe latei, afwerking gelijk aan bestaand
3. rode bezande gevelsteen, romeins formaat, tegelverband met schaduwvoeg
4. bestaande hardsteen dorpel, gefrijnd
5. bestaand stalen schrijnwerk, voorzien van nieuwe HR++ beglazing
6. dakrand, architectonisch beton, nieuw
7. bestaande hardsteen plint, gefrijnd

AWN2 – Havenbelevingscentrum

Het havenbelevingscentrum wordt een belangrijke nieuwe speler op de site, op een prominente plek gelegen aan dok 1 en het inkomplein van de site. Hier ervaren bezoekers de haven van nu en de toekomst. Zo ontstaat op de site een interessante wisselwerking tussen de haven van weleer en de toekomst van de haven van Antwerpen.

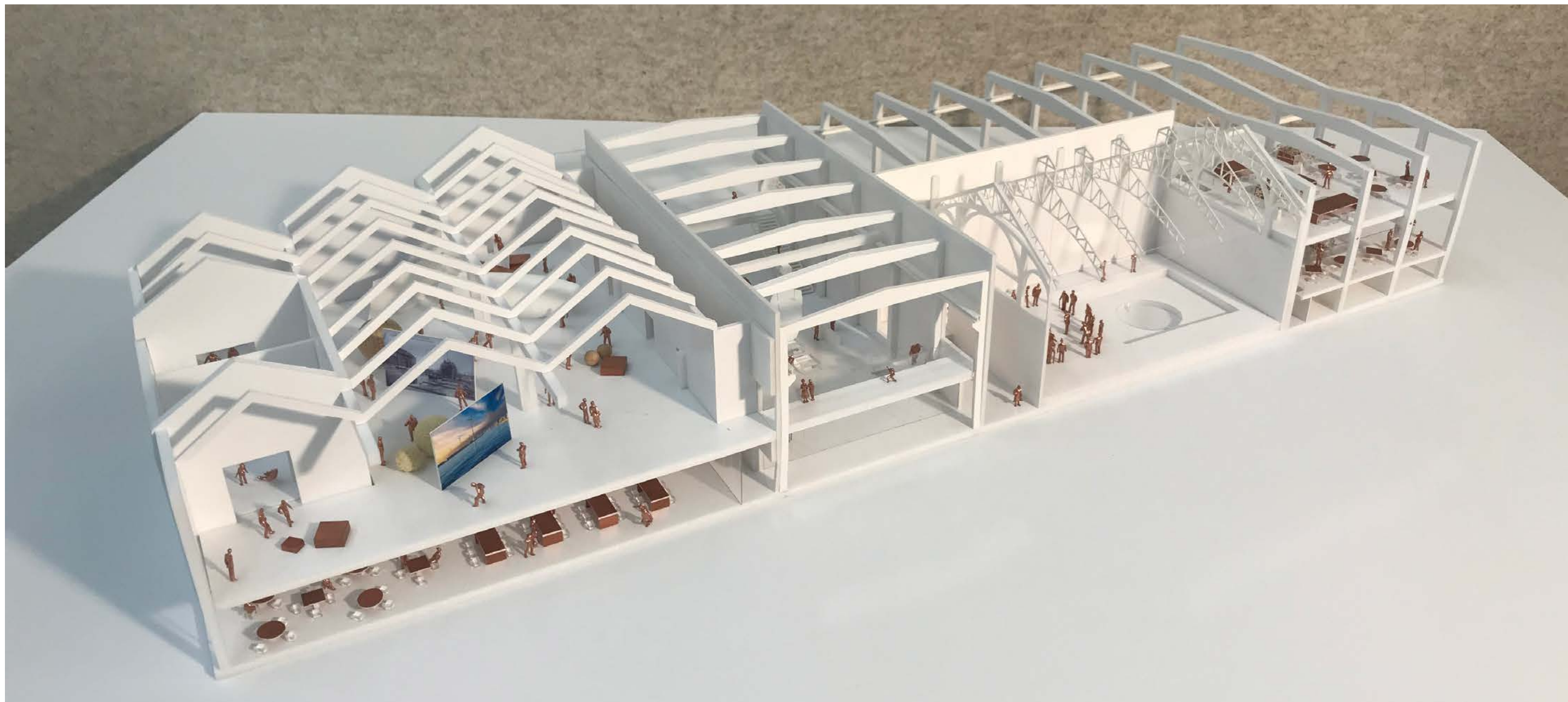
We stellen een nieuwbouw volume voor met een uitnodigende publieke en representatieve uitstraling, passend bij het statuut van de haven als zeer belangrijke economische speler in Antwerpen. Aandachtspunten bij de verdere ontwikkeling van het ontwerp zijn de integratie van de dienstwoningen en de bijbehorende bestaande groene 'speelhof'. Daarnaast wordt de synergie gezocht met het monumentale pomphuis als evenementenruimte.

Uitgangspunten

- karakteristiek nieuwbouwvolume, aansluitend op de historische bebouwing
- publieke en representatieve uitstraling richting de stad
- optimale functionele indeling binnen het gebouw
- interessante belevingsroute met zichten op de omgeving

Gebouwen & gebruikers

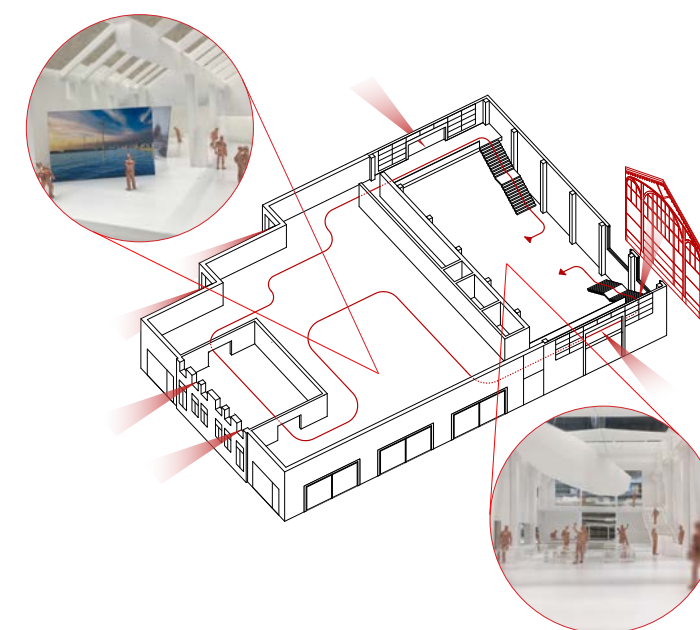
–APB Havencentrum en Havenbedrijf Antwerpen-Brugge:
havenbeleving, jobinfopunt, polyvalente ruimtes, kantoren, horeca

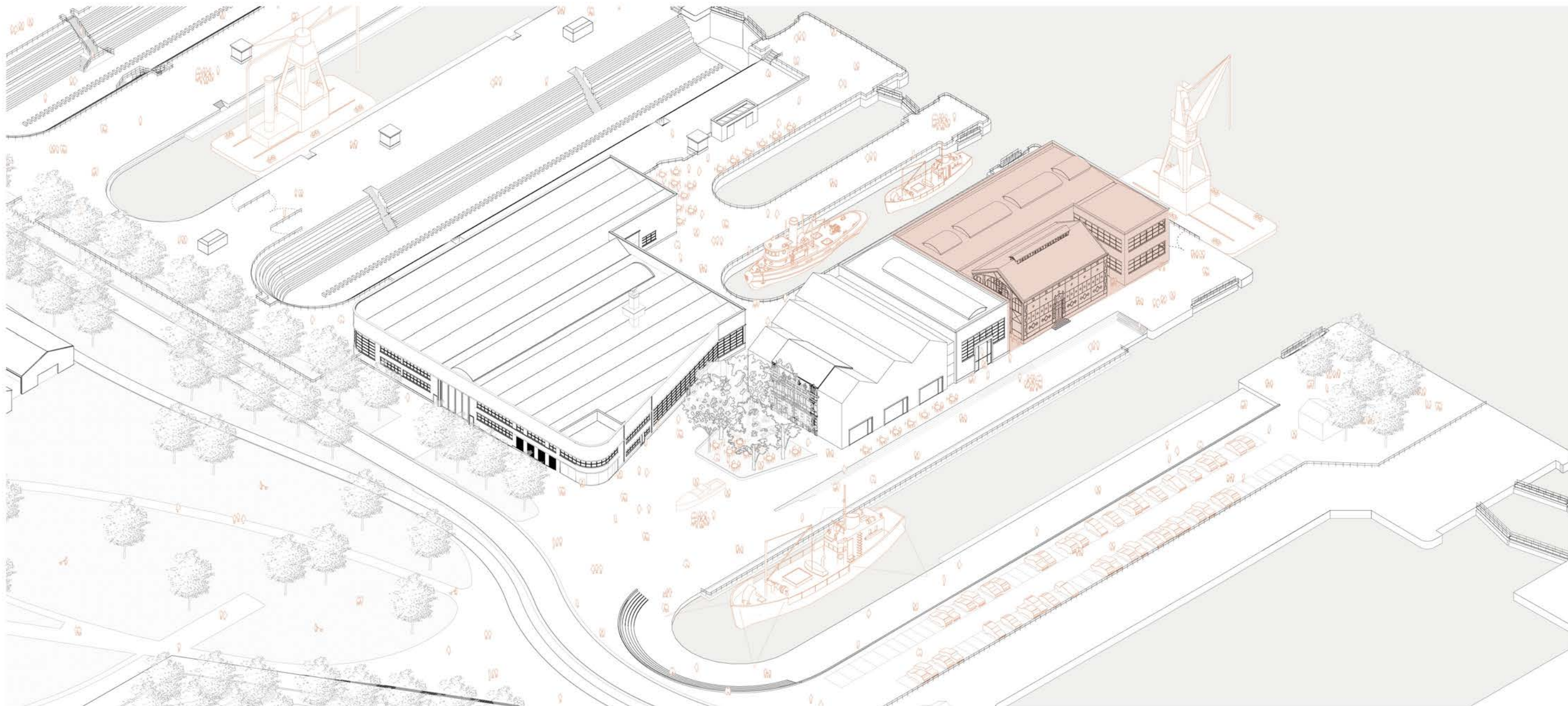

Ontwerp havenbelevingscentrum

In het wedstrijdontwerp werd een nieuwbouwvolume voorgesteld aansluitend op de dienstwoningen en de propellorwerkplaats. In de schetsontwerpfase wordt de volumetrie, verschijningsvorm en de functionele indeling van het Havenbelevingscentrum verder uitgewerkt. Het gelijkvloers is grotendeels publiek toegankelijk en bevat de inkom, horeca en andere publieke faciliteiten. De havenbelevingsruimte is op de 1ste verdieping gesitueerd, deze zone is toegankelijk na ticketcontrole.

Om tot een optimaal ontwerp te komen in de schetsontwerpfase wordt de exacte verschijningsvorm, bouwhoogte, materialisatie en indeling van de gebouwen in het masterplan nog niet vastgelegd.

AWN2 – Pomphuis en ketelmakerij

Het pomphuis was oorspronkelijk het kloppend hart van de site, maar de bijzondere architectuur komt niet goed tot zijn recht in de bestaande situatie. We stellen een aantal ingrepen voor om het pomphuis beter tot zijn recht te laten komen. De ketelmakerij is een monumentaal werkgebouw met bijzondere ruimtelijkheid, met een vrij gesloten karakter.

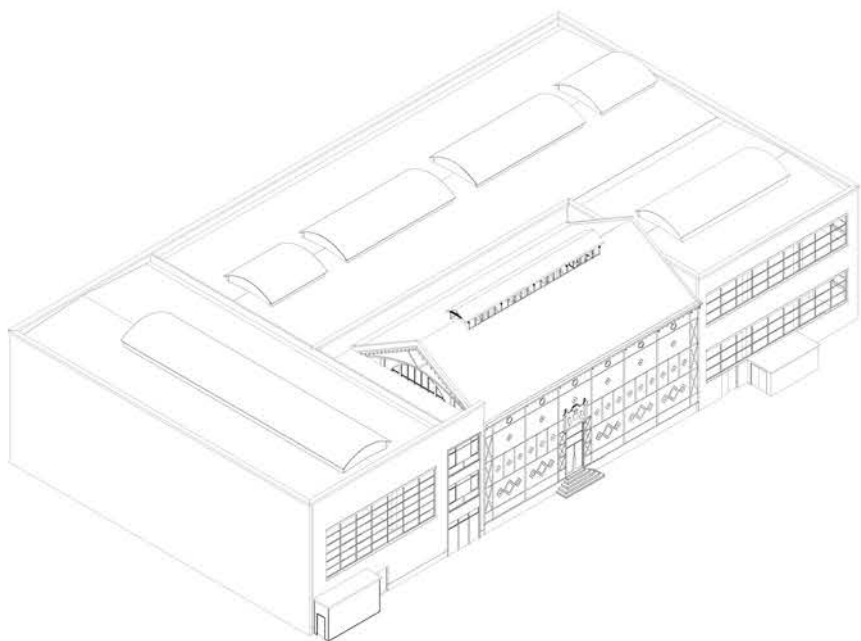
Een integrale aanpak van de twee gebouwen maakt de publieke werking van beide gebouwen mogelijk. Door faciliteiten te delen wordt een efficiënte werking van beide gebouwen mogelijk gemaakt.

Uitgangspunten masterplan

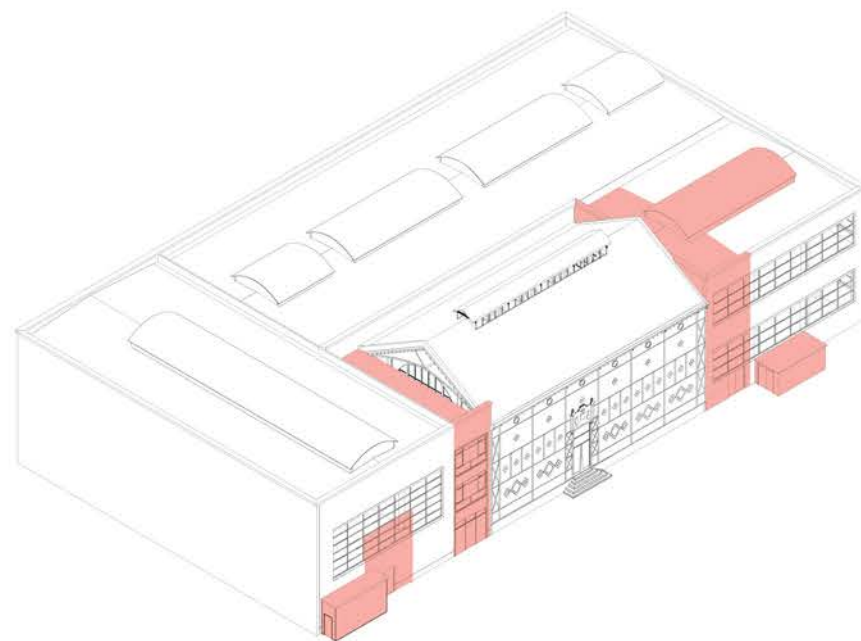
- Het pomphuis op een betekenisvolle manier integreren in het ensemble, het gebouw in ere herstellen.
- De ketelmakerij transformeren tot een inspirerende en uitnodigende plek voor jeugdwerking.
- Synergie met het Havenbelevingscentrum mogelijk maken.

Gebouwen & gebruikers

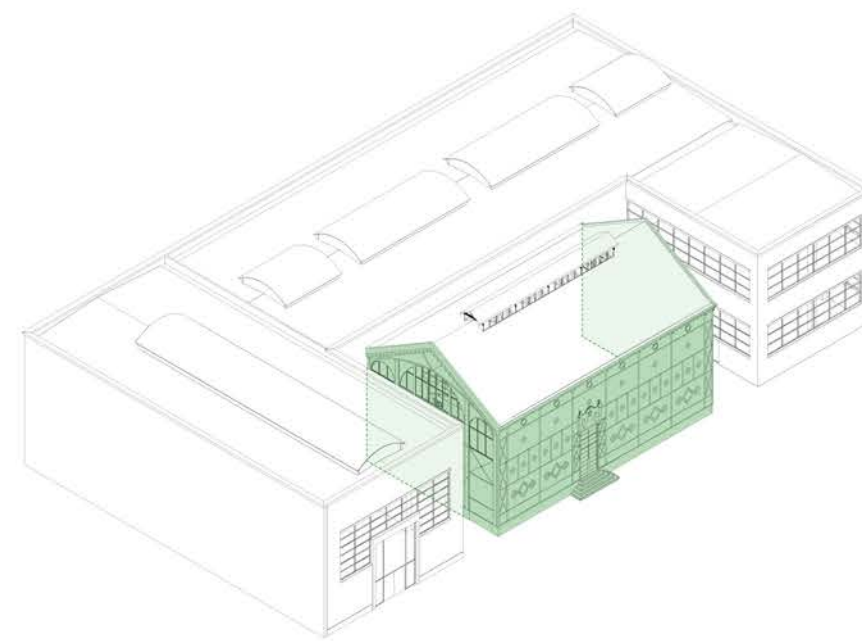
- Pomphuis: polyvalente ruimte voor gebruikers op de site en externe partners
- Ketelmakerij: kantoren en verwarmde studio's stedelijke dienst Jeugd
sanitair en berging voor stedelijke dienst Jeugd en pomphuis

Het monumentale pomphuis is met zijn karakteristieke kopgevels ingebouwd tussen de propellorwerkplaats en de ketelmakerij, restauratie van de kopgevels is niet mogelijk.

Met een aantal nauwkeurige ingrepen komen de monumentale kopgevels van het pomphuis weer vrij te liggen.

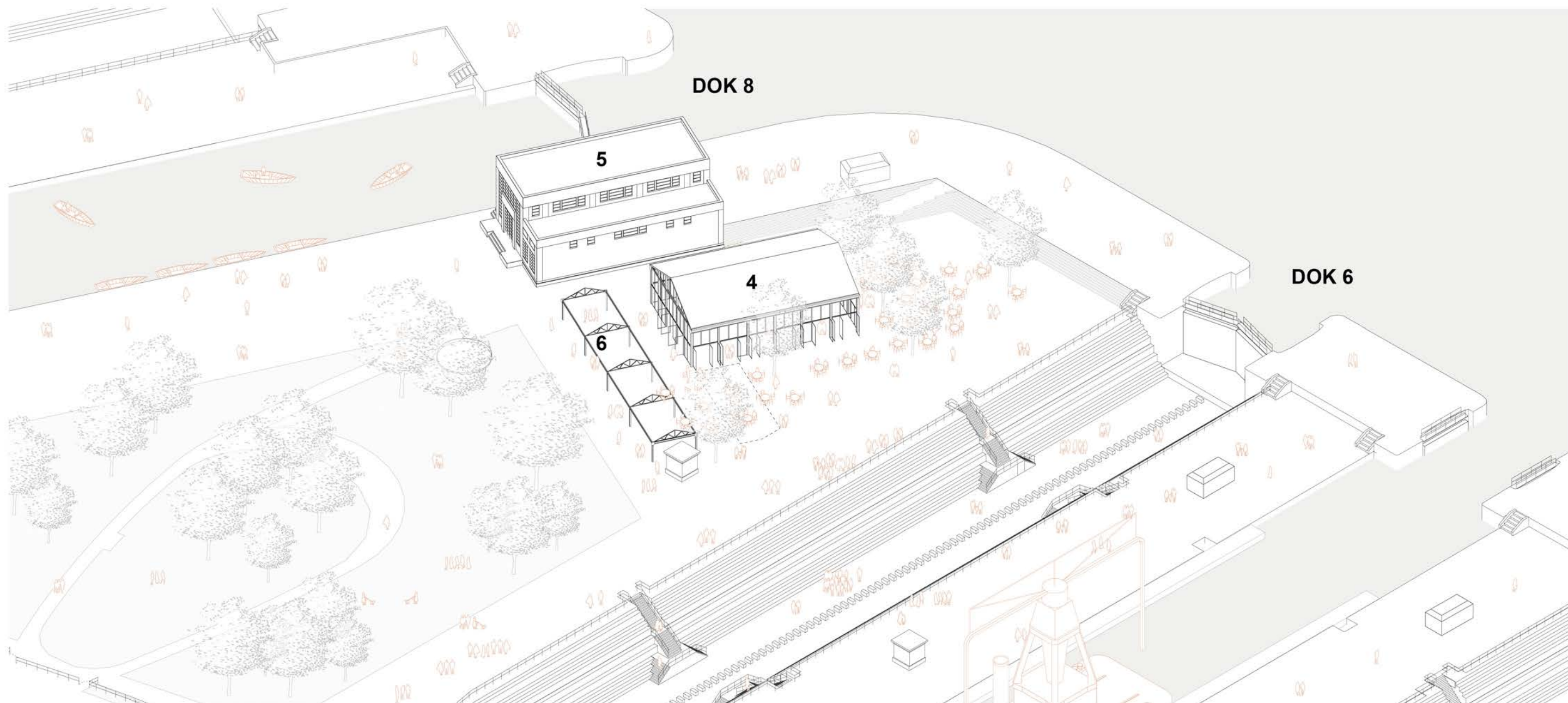
Zo wordt het mogelijk de drie oorspronkelijke buitengevels te restaureren, zichtbaar te maken en de bijzondere ruimtelijke condities binnen het pomphuis in ere te herstellen.

Transformatie van het pomphuis

Het pomphuis is het oudste gebouw op de site, en heeft een cruciale rol gespeeld in de ontwikkeling van de site. De bijzondere architectuur onderstreept dit gegeven. Ook het bouwhistorisch onderzoek benadrukt het belang van pomphuis 1, en beveelt sterk aan om het gebouw weer vrijstaand te maken en de kopgevels te restaureren. Binnen de programmatische en budgettaire kaders stellen we daarom voor het pomphuis zo goed mogelijk zichtbaar te maken. Hiervoor wordt aan beide kopgevels een volume van ca. 5 meter breed afgebroken, waarmee tevens ruimte ontstaat voor nieuwe entrees en vluchtwegen voor het pomphuis en de ketelmakerij.

“Pomphuis 1 is architectuurhistorisch één van de meest waardevolle gebouwen van de site. Het verdient sterke aanbeveling om Pomphuis 1 weer vrijstaand te maken en de kopgevels te restaureren.”

Bouwhistorisch onderzoek stadsdroogdokken Antwerpen, 2017

Droogdokkenplein

Het Droogdokkenplein ligt in het verlengde van het Droogdokkenpark en de groene vinger. Deze plek heeft veel potentie als publieke ruimte voor diverse evenementen. Vanaf de kop van de groene vinger hebben bezoekers een mooi uitzicht over de site. Rondom de groene vinger bevinden zich twee dokken. Dok 6 wordt ingericht als droog evenementendok, waarbij bezoekers het dok kunnen betreden. Dok 8 wordt ingericht als nat dok waarvan de functie nog bepaald moet worden.

In de bestaande situatie is de kop van de groene vinger onoverzichtelijk door de 2 bergingen voor schoorbalken. Aangezien de schoorbalken verplaatst worden naar werkend dok 4, verliezen deze bergingen hun originele functie. We stellen voor om van 1 van de bergingen de structuur te behouden, zodat een bruikbare, veilige en overzichtelijke ruimtelijke situatie ontstaat, waarbij de oorspronkelijke ensemble waarde wordt gerespecteerd. De te behouden constructie biedt mogelijkheden voor beschutting, picnic, voorstellingen, etc.

Gezien het publieke karakter van de plek en het gebruik voor evenementen is de groene vinger een logische zoekzone voor publiek sanitair. Bij de

Uitgangspunten

- een aantrekkelijke en publieke plek, goed aangesloten op het park.
- faciliteiten aanbieden voor evenementen (overdekt paviljoen, sanitair)
- koppeling met droog evenementendok 6, en nat dok 8
- schoorbalken verplaatsen, dichterbij werkende dokken 3 en 4
- structuur van westelijke berging schoorbalken behouden

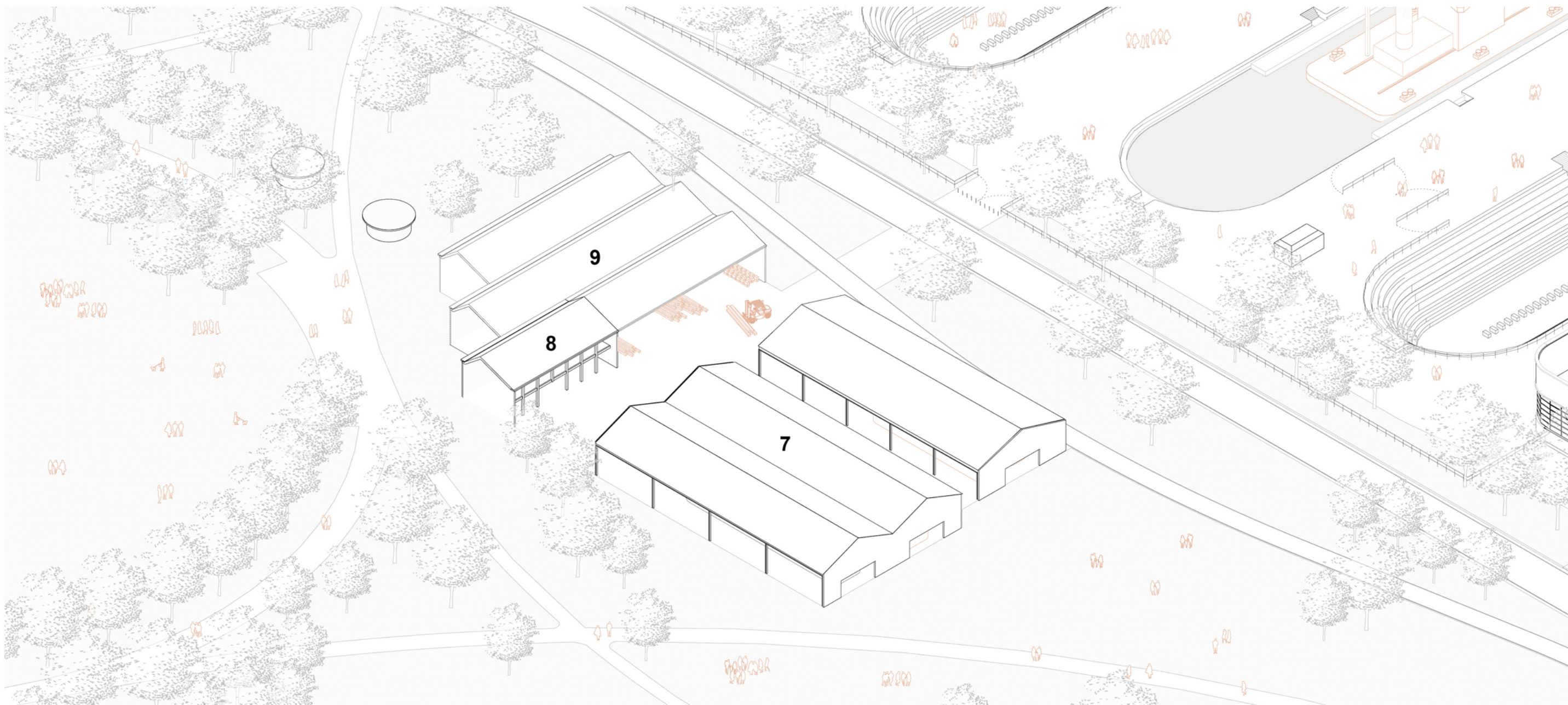
Gebouwen & gebruikers

- 4. blikken loods: evenementenpaviljoen (publiek sanitair, bar aansluiting, verlichting)
- 5. pomphuis 2: werkend pomphuis voor dok 4
- 6. schoorbalkenloods

dok 6: droog evenementendok (theater, festival, workshops)
dok 8: nat dok (functie nader te bepalen)

Indicatief plan van het Drogdokenplein, waarbij de blikken loods wordt getransformeerd tot evenementenpaviljoen met publiek sanitair. Pomphuis 2 blijft in werking ter ondersteuning van de droogdoken.

Schepenhal

De schepenhal komt in de toekomst midden in het Droogdokkenpark te liggen. Momenteel heeft dit gebouw een zeer gesloten karakter en verkeerd het in een slechte bouwkundige staat. Een grondige transformatie is noodzakelijk om een open en representatief paviljoen te realiseren dat aansluit op de parkachtige context.

Daarnaast dient de houten loods (geinventariseerd erfgoed) geïntegreerd te worden in dit ensemble. We stellen hierbij een nieuwbouwvolume voor dat onder andere de maritieme werking van de site kan ondersteunen, maar ook plaats kan bieden aan publiek sanitair voor het park en de Belvédère. Het nieuwbouwvolume volgt de contouren van het nieuwe Droogdokkenpark en valt binnen de bouwkaders van het RUP.

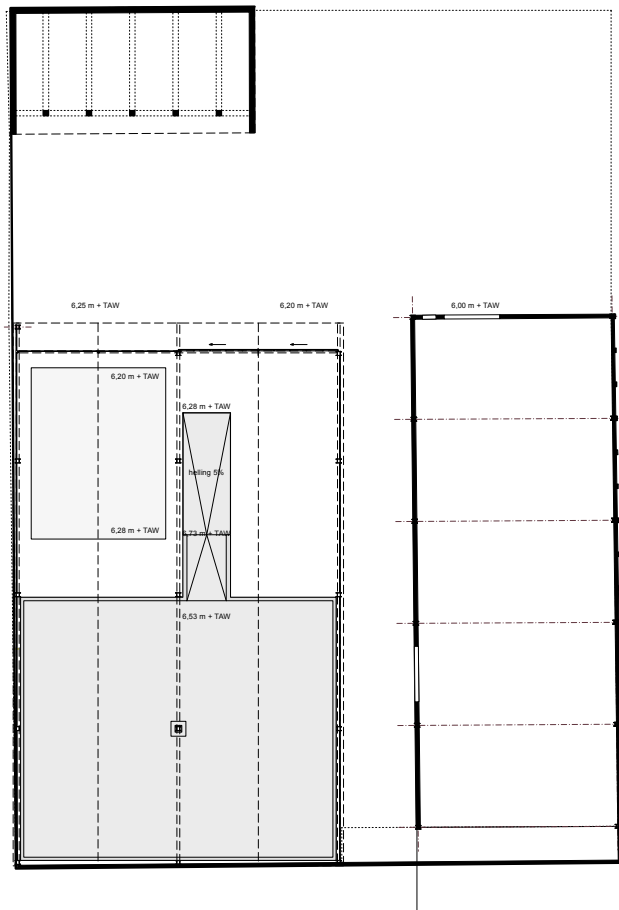
Vanwege de gefaseerde uitvoering van de Droogdokkensite en het Droogdokkenpark wordt deze cluster in twee fases uitgevoerd, afgestemd op de timing van de uitvoering van het Droogdokkenpark.

Uitgangspunten masterplan

- transformatie tot depot voor maritiem erfgoed met open uitstraling.
- nieuwbouw volume conform RUP en aansluitend op parkontwerp.
- praktische verbinding voor voertuigen met droogdokken realiseren.
- nieuwbouw zoekzone voor publiek sanitair

Gebouwen & gebruikers

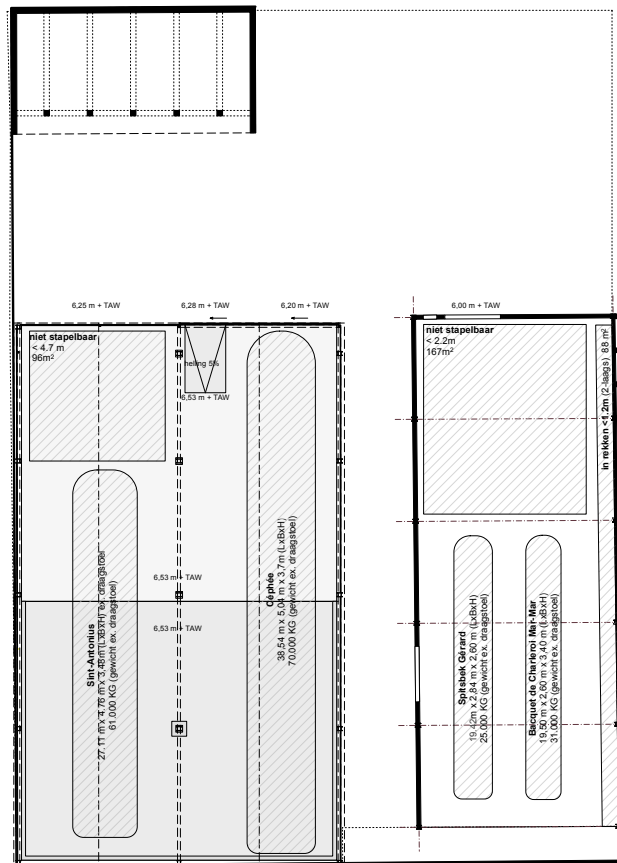
7. Schepenhal:	depot voor maritiem erfgoed (Cultuur)
8. Houten loods:	depot voor maritiem erfgoed (Cultuur)
9. Nieuwbouw:	werkgebouw maritiem erfgoed (Cultuur)
	publiek sanitair park (stad?)

Bestaande situatie

De schepenhal is in zijn huidige staat niet representatief om centraal te staan in een publiek park. De gevels zijn in zeer slechte staat, en de gebouwen hebben een zeer introvert karakter. Vanwege beschikbare budgetten en timing van de uitvoering van het omringende Droogdokkenpark wordt dit deelproject in 2 fases uitgevoerd.

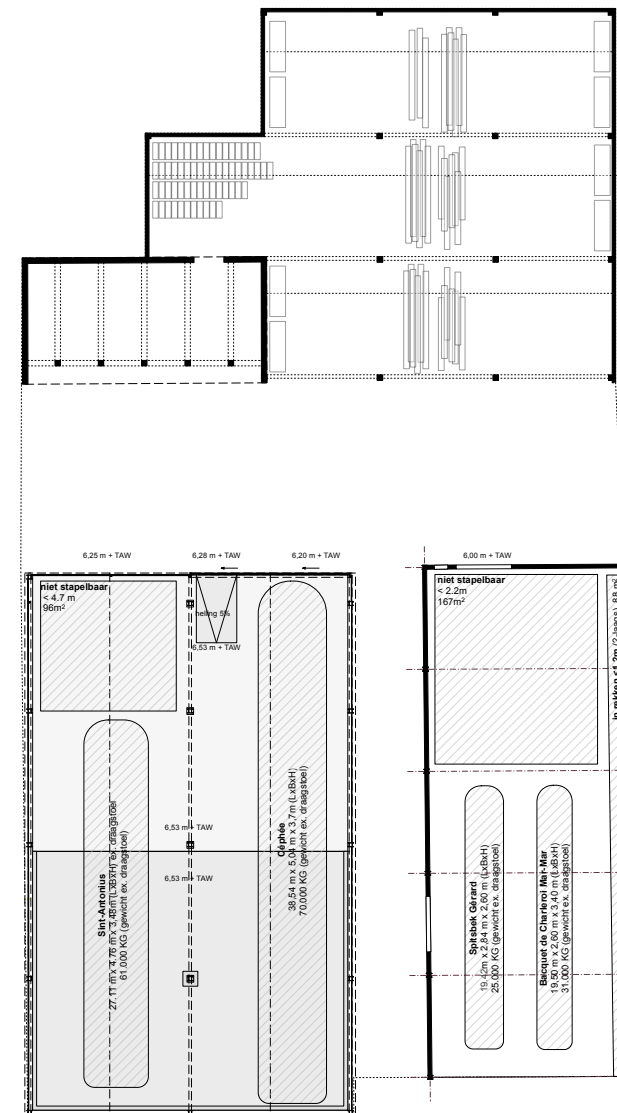
- fase 1. doelmatige renovatie in functie van depotfunctie maritiem erfgoed.
- fase 2. transformatie tot representatief tentoonstellingspaviljoen in het park.

Fase 1, uitvoering 2022

In de eerste fase wordt de schepenhal op doelmatige wijze getransformeerd tot depot voor maritiem erfgoed. Er wordt een betonvloer gerealiseerd en de noordgevel wordt verplaatst zodat voldoende ruimte ontstaat voor grotere schepen.

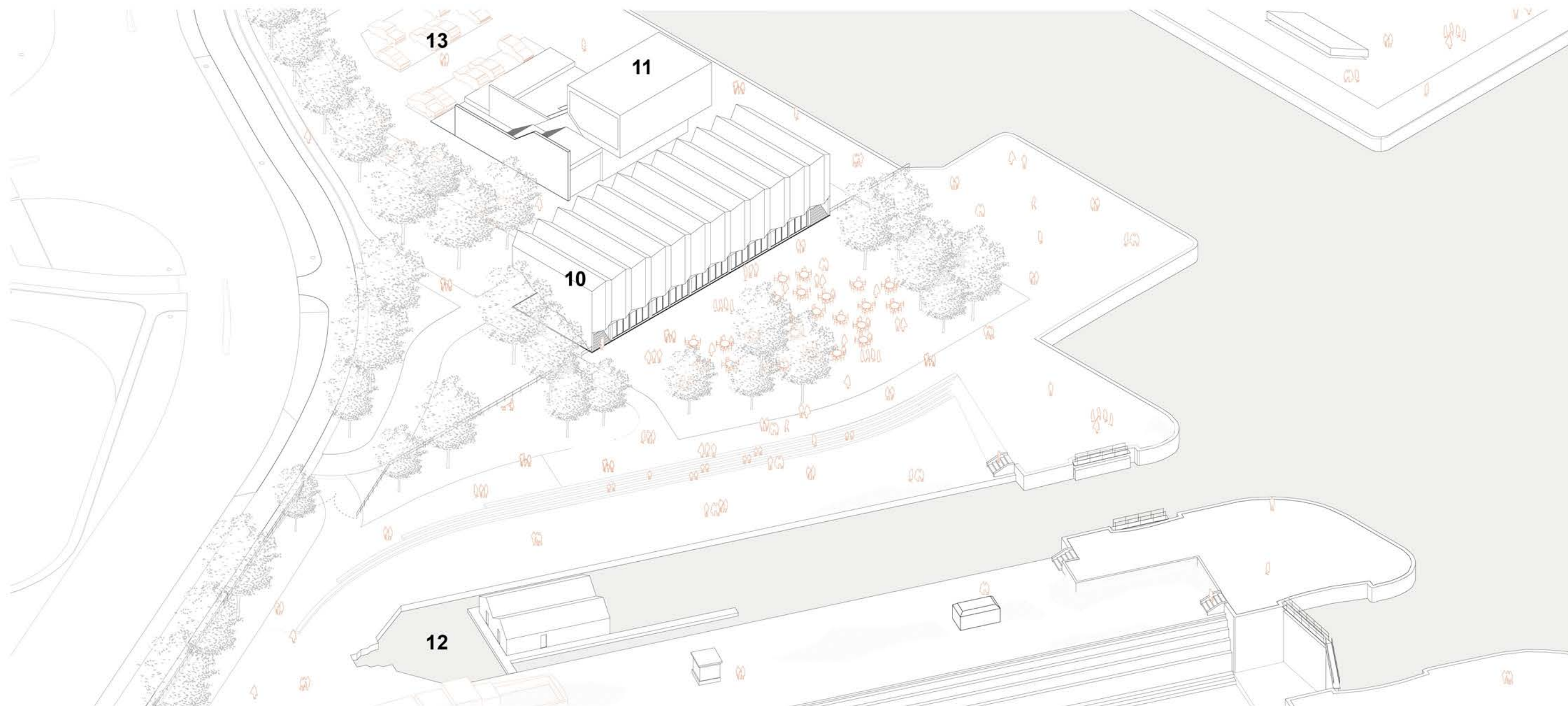
De verhuizing van het schip 'Cephee' vanaf de Scheldekaaien staat gepland voor september 2022.

Fase 2

Parallel met de realisatie van het Droogdokkenpark wordt een meer ingrijpende transformatie tot transparant en representatief tentoonstellingspaviljoen in het park voorgesteld.

Daarnaast wordt ten noorden van de schepenhal een nieuwbouwwolume gerealiseerd, waarin de houten loods (geinventariseerd ergoed) wordt geïntegreerd. Dit nieuwbouwwolume kan gaan functioneren als werkgebouw voor de dokken, en biedt mogelijk ook ruimte voor publiek sanitair.

Noordelijke kop

De noordelijke kop van de site biedt ruimte voor het vijzelgemaal van Aquafin, een publieke parking ter vervanging van de parking aan de Sluisstraat, en een potentieel nieuwbouwwolume. Het getoonde nieuwbouwwolume is indicatief en nog verder te ontwerpen afhankelijk van de ruimtevraag in deze zone. Tijdens de werken aan de Royerssluis kan eventueel een tijdelijke parking worden gerealiseerd op deze plek. De definitieve realisatie van de gebouwen en parking op de noordelijke kop dient afgestemd te worden op de werken aan de Royerssluis (geplande oplevering 2027).

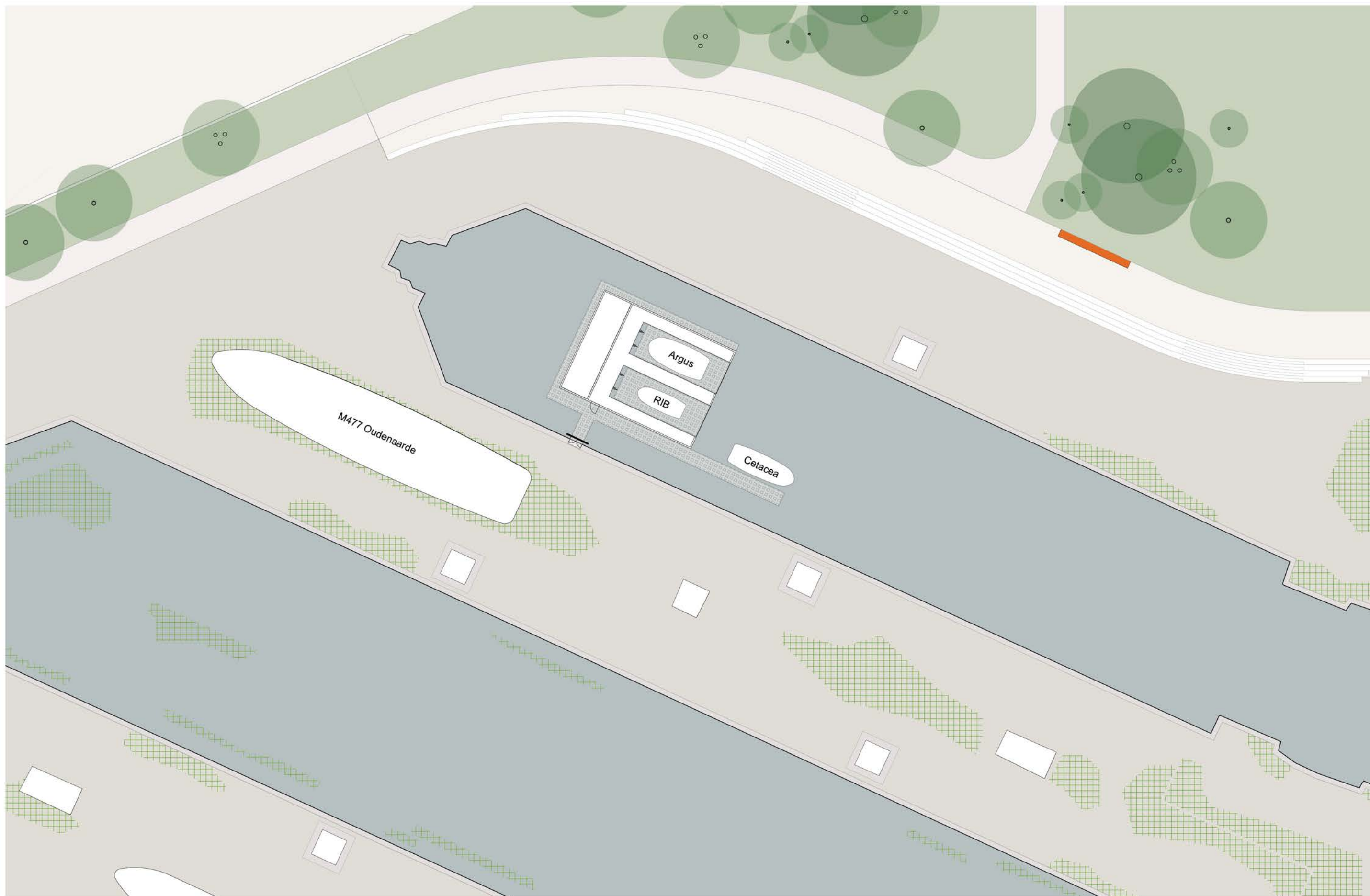
In dok 10 wordt een drijvend hub voor de vaartuigen van de hulpdiensten gerealiseerd, waarbij rekening wordt gehouden met de ruimtelijkheid van het dok.

Uitgangspunten

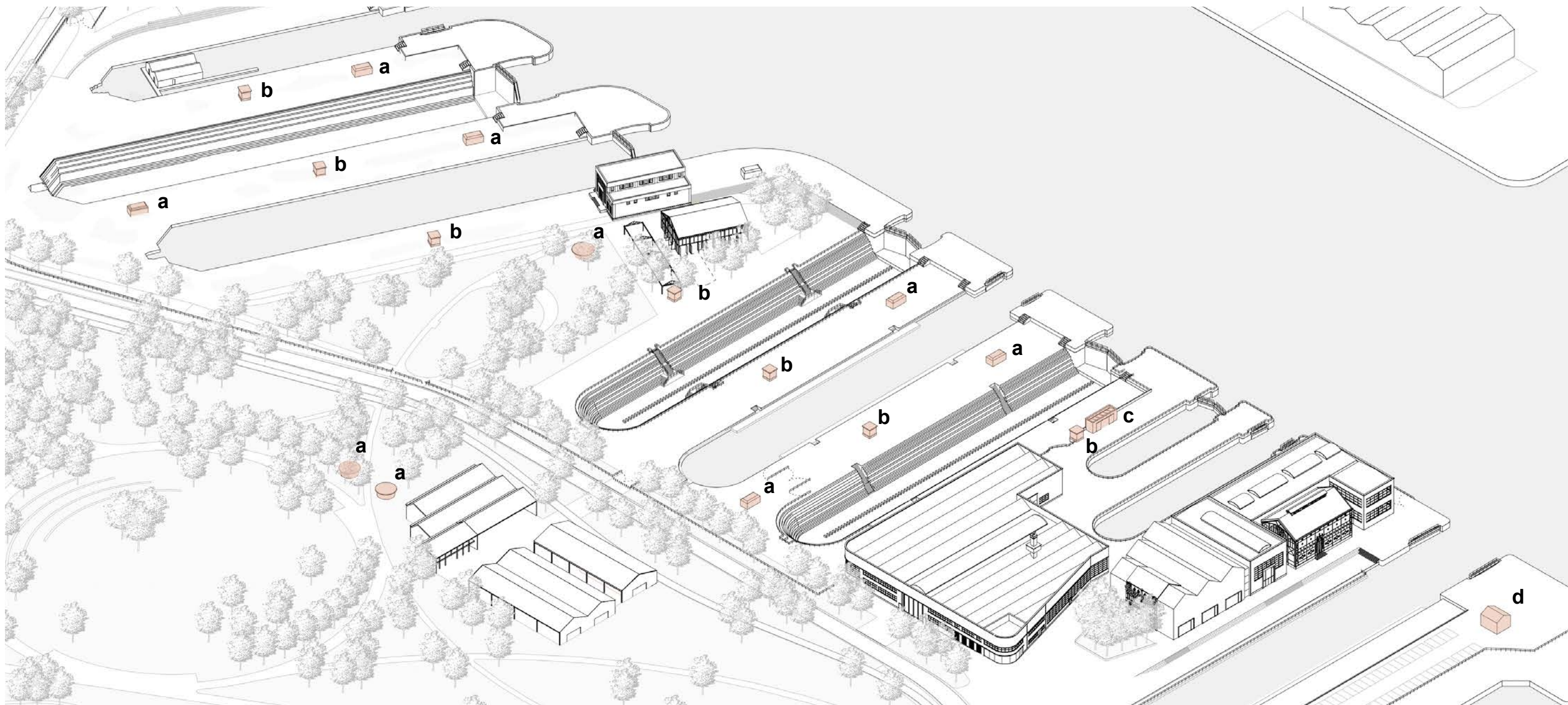
- vijzelgemaal momenteel in uitvoering
- ruimte voor nieuwbouwwolume cf. RUP, oa. berging stadshavendienst
- ruimte voor publieke parking
- Drijvend hub stadshavendienst/hulpdiensten in dok 10

Gebruikers & programma

- 10. mogelijk nieuwbouw volume
 - recreatief/horeca functie
 - evt. in combinatie met berging stadshavendienst
- 11. vijzelgemaal: gemaal Aquafin
- 12. hub hulpdiensten: boothuis en opslag stadshaven en hulpdiensten
- 13. nieuwe publieke parking

Indicatief plan van dok 9 en 10, met het drijvende HUB van de stadshavendienst in dok 10. Het drijvende HUB is afsluitbaar doordat een afscheiding op de loopbrug is voorzien.

Bijgebouwen

Verspreid over de site staan een aantal kleinere gebouwen die momenteel niet worden gebruikt. Rondom de dokken staan onder andere 'atoombunkers' en electra gebouwtjes. We behouden de meeste van deze gebouwen en zoeken hiervoor een nieuwe functie. De voormalige electra gebouwen kunnen gebruikt worden als opslag ten behoeve van werkzaamheden aan maritiem erfgoed en evenementen. We stellen voor de atoombunkers in het kader van biodiversiteit in te zetten als onderkomen voor vleermuizen. Om het erfgoedverhaal van de site te vertellen wordt 1 van de atoombunkers toegankelijk voor publiek, welke atoombunker hiervoor in aanmerking komt wordt in het verdere ontwerpproces bepaald.

uitgangspunten masterplan

- Bijgebouwen behouden en herbestemmen voor werking site en biodiversiteit
- afbraak van enkele bijgebouwen op storende plekken (dok 1, groene vinger)

gebruikers & programma

- a. atoombunkers: erfgoed, biodiversiteit
- b. electra gebouwen: opslag ifv werken aan maritiem erfgoed
- c. gas opslag AWN: jeugdwerking ter ondersteuning van evenementen
- d. sluiswachtershuisje

